

Gates, Disney, Chanel, Jobs, Lincoln... Oni nam (ne)bi trebali biti uzor!

SEF

BROJ XVI, GODINA X
BESPLATAN PRIMJERAK

STUDENTI
EKONOMSKOG
FAKULTETA

KONFERENCIJA

40

GODINA
EF MOSTAR

HERCEGOVINA
GOSPODARSKI
POTENCIJAL

EUROPSKA
UNIJA

OPASNA POPLAVA NOVCA

kapitalizam

facebook

ACTA

FSEF

Nobelova
nagrada

SEF

16

Travanj
2012

46 EU

ECONOMIC THEORY AND PRACTICE: MEETING THE NEW CHALLENGES

12

54 VRIJEME
DA SE KRENE

72 ONI NAM
(NE)BI
TREBALI
BITI UZOR

8
PROMOCIJA
STUDENATA
EKONOMSKOG
FAKULTETA

22 ANKETA O
KVALITETI
NASTAVE

26 GOSPODARSKI RAZVOJ HERCEGOVINE

62

WORK AND TRAVEL EXPERIENCE

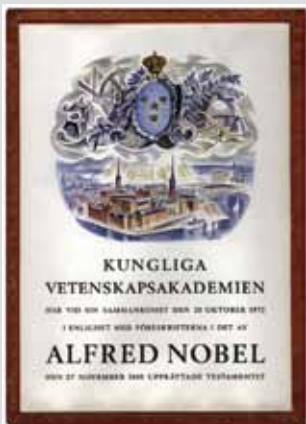

74

ZANIMLJIVA
PITANJA
ZA POSAO

58

TAMNA STRANA FACEBOOKA

70

NOBELOVA
NAGRADA

- 7 Riječ urednika
- 18 Apsolventsko putovanje
- 40 Kapitalizam
- 42 Korupcija kao bolest društva
- 44 Opasna poplava novca
- 78 Pogledajte, poslušajte, pročitajte

zapošljavanje na novi način

www.jabihposao.com

Pozivamo sve građane Bosne i Hercegovine, kao i cijele regije, da posjete portal jabihposao.com, registriraju se kao posloprimici te izrade svoj životopis korištenjem jednostavnog korisničkog sučelja. Ovako izrađeni životopis ostaje u bazi životopisa zajednice „Ja bih posao“, koja je besplatna svim poslodavcima u regiji! Na ovaj način, u par minuta svaka osoba u Bosni i Hercegovini, a i šire, može si bitno povećati šanse za pronalazak kvalitetnog radnog mjesta!

SEF

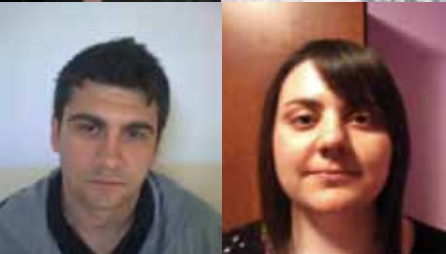
LIST STUDENATA EKONOMSKOG FAKULTETA

Glavni urednik

Josip Marijanović

Uredništvo

Marko Delić
 Antonio Marić
 Andrija Mikulić
 Nada Milas
 Matea Šimunović
 Suzana Šimunović
 Hrvoje Šušak
 Irena Vujica

Suradnici

Martina Glavinić, Tomislav Jukić, Željko Kardum,
 Ivo Kraljević, Marin Kraljević, Jakov Marijanović,
 Željko Matković, Irena Miličević,
 Vinko Miličević, Davor Oreč, Ivan Pandžić,
 Anđela Petrović, Ante Todorić.

Lektor

Uredništvo SEF-a

Naslovnica

Josip Marijanović

Grafička priprema i dizajn

Roberta Kapsalis

Adresa

Matice hrvatske b.b.,
 88000 Mostar, Tel.: +385 36 355 106, 063 404 878

Žiro račun

UniCredit banka d.d. 3381002200372369

P.S. Tvrdnje i mišljenja u objavljenim radovima izražavaju isključivo stavove autora i ne predstavljaju nužno stavove i mišljenja uredništva.

Tisak

FRAM ZIRAL, Mostar

Naklada

1000 primjeraka

RIJEČ UREDNIKA

Vraćam se sa fakulteta kući, ugodna su mostarska 22 stupnja, gužva na ulicama. Ispred mene ide nekoliko ljudi, sve redom momci, golobradi mladići. I onako dok ih prolazim, čujem da jedan od njih postavlja pitanje „Što biste pitali Boga kad biste mu mogli postaviti samo jedno pitanje“. Počeli su postavljati razna pitanja, od filozofskih i dnevno-političkih do religioznih i smiješnih.

Razmišljam što bih ja pitao Boga, i to razmišljanje traje točno sekundu i pol: „Nego, znaš li možda koji će brojevi biti izvučeni u sljedećoj emisiji Lota?“ Sebično? Vrlo sebično, slažem se, ali vjerojatno ćete biti malo blaži kad čujete da je nedavno jedan francuz na lotu osvojio sitnicu od 160 milijuna eura.

Sklonost instant-rješenjima i prečacima do bogatstva, znanja, zdravlja od uvijek je bila u ljudskoj prirodi. Svi bismo vrlo rado dobili pismo od nekog stranog odvjetničkog ureda u kojem smo obaviješteni da nam je daleki rođak za kojeg nikad nismo čuli ostavio ogromno bogatstvo.

Čuda se događaju: ljudi iz kolica prohodaju, siromašna obitelj pronađe Van Goghovu sliku na tavanu, Manchester United ispadne u LP od Basela, netko dobije posao bez „štele“. I sasvim je u redu vjerovati u čuda. Ali na malo drugačiji način. Povjerovati na trenutak, i onda se vratiti u stvarnost i misliti na konkretne ciljeve.

Na žalost, čini mi se da nama kao društvu konkretni ciljevi nisu prioritet. Zanimljivije su nama neke stvari koje uopće nisu dio naše domene. Al', nek' se priča... Ukoliko otvorite web stranicu nekih naših dnevnih novina i slične sadržaje, primijetit ćete da svaki novinarski tekst prate komentari koji su opširniji od teksta samog.

Rijetko kad ćete naići na pozitivan komentar, u većini ćete pročitati: „političari kradljivci“, „doktori podmitljivi nesposobnjakovići“, „sportaši preplaćeni ljenjivci“, „policajci kriminalci“, „ta ce on“... I svaki od tih komentara ima status „top komentara“. Izgleda da svatko u ovoj našoj maloj zemlji ima veliki ego i mišljenje o svemu. I, što je još gore, svatko misli da je njegovo mišljenje najvažnije.

Sigurno se pitate čemu sve ovo i ovakav uvod???

E pa, poštovani naši čitatelji, izašao je novi broj našeg lista SEF. Nakon dužeg vremena se vraćamo na scenu fakulteta. Naziv lista je ostao isti, ali ostale komponente su se dosta promijenile.

Nabolje, nadam se. Pred vama je novi broj, novi urednik, novi članovi, novi dizajn i novi članci. Uloženo je dosta rada i truda da ovaj komad papira bude u vašim rukama. Sad je na vama da budete komentatori i izrazite svoje mišljenje o nama. Nadam se da će ovaj broj zadovoljiti vaše kriterije i da ćete pronaći bar koju temu za koju želite izdvojiti par minuta vašeg vremena i da prostorijama fakulteta neće kružiti komentar „ta ce on“!

Lijep pozdrav
JOSIP MARIJANOVIĆ

Promocija

Piše: Matea Šimunović

U hvatskom domu Hercega Stjepana Kosače održana je promocija diplomanata našeg fakulteta, Ekonomskog fakulteta Sveučilišta u Mostaru. Programom dodjele upravljao je prodekan za nastavu prof. dr. sc. Slavo Kukić, a diplomantima su se obratili v.d. dekana prof. dr. sc. Brano Markić i direktorica za međunarodnu suradnju i poslove Sveučilišta u Mostaru prof. dr. sc. Dražena Gašpar.

Diplome o stečenom zvanju primilo je 4 magistara znanosti iz polja ekonomije, 87 magistara ekonomije, 33 diplomiranih ekonomista, 73 ekonomista, 143 prvostupnika ekonomije i 38 stručnih prvostupnika ekonomije.

diplomantata

Diplome koje ste primili nisu kraj već početak. Mnogi od vas nastavit će studij na našem fakultetu i vraćat će se po nova znanja, ali isto tako i doprinijeti stvaranju novih znanja. Vrata našeg fakulteta uvijek će vam biti otvorena. Nadam se i očekujem da će većina vas uspjeti pronaći željeno zaposlenje.

- rekao je između ostalog, v.d. dekana Brano Markić

FSEF

FORUM STUDENATA EKONOMSKOG FAKULTETA

Piše: Marko Delić

Forum studenata Ekonomskog fakulteta Sveučilišta u Mostaru ili jednostavnije FSEF je neprofitna, neovisna i nepolitička studentska organizacija obrazovnog karaktera, osnovana u travnju prošle godine s ciljem organiziranja seminara i foruma, te javnih tribina i panel diskusija za stručno usavršavanje i obrazovanje studenata.

Ideja o osnivanju Foruma je potekla od nekolicine studenata, koji su uočili potrebu za osnivanjem jedne takve organizacije koja će okupljati studente Sveučilišta u Mostaru, s naglaskom na studente Ekonomskog fakulteta, kako bi pridonijeli razvoju obrazovanja studenata i potakli studentsku praksu koja nam je prijeko potrebna. Tako studenti imaju izvrsnu priliku da uz obrazovanje koje stječu na svom fakultetu, dodatno se educiraju sudjelujući aktivno u radu foruma. Temeljni ciljevi FSEF-a su razvijanje i unaprjeđenje znanja i svijesti iz oblasti ekonomskih znanosti, a u sklopu toga organiziraju se rasprave o aktualnim gospodarskim i ekonomskim pitanjima iz Bosne i Hercegovine te svijeta. Najveći i najznačajniji projekt na kojem članovi FSEF-a trenutno rade je Međunarodni ekonomski forum pod nazivom „Zemlje zapadnog Balkana na pragu Europske Unije i eura“ koji će se održati

27. i 28. travnja 2012. godine u prostorijama Ekonomskog fakulteta, Sveučilišta u Mostaru. Cilj spomenutog Foruma je upoznavanje s različitim odnosima i perspektivama u kojima se nalaze zemlje regije vezano za EU i euro.

Međunarodni ekonomski forum organiziraju studenti članovi Foruma, a u realizaciju će biti uključeni i određeni profesori, asistenti i eksterni članovi Ekonomskog fakulteta. Kako bi ovaj događaj opravdao karakter međunarodnog, pobrinuti će se i studenti predstavnici,

asistenti i profesori s raznih Ekonomskih fakulteta iz regije. Očekuje se dolazak predstavnika ekonomskih fakulteta iz Zagreba, Osijeka, Splita, Zadra, Rijeke, Pule, Sarajeva, Banja Luke, Tuzle, Novog Sada te ostalih sveučilišta iz Srbije, Crne Gore, Slovenije i Makedonije. Očekuje se velik broj uzvanika tako da će Međunarodni ekonomski forum može biti i izvrsna prilika Ekonomskom fakultetu u Mostaru, Studentskom zboru i naravno FSEF-u da ostvare još bolju suradnju sa studentima, profesorima, Studentskim

ruma, koji je ujedno i prvi takav u Bosni i Hercegovini u organizaciji studenata, je podići obrazovanje na veću razinu, te povećati integriranost studenata ekonomije u regiji. Razvoj gospodarstva Bosne i Hercegovine i susjednih zemalja, ulazak Hrvatske u Europsku uniju, budućnost eura, su samo neke od brojnih tema o kojima će se raspravljati u sklopu Međunarodnog ekonomskog foruma. Za kraj, važno je napomenuti i odličnu suradnju koju FSEF ostvaruje s Ekonomskim fakultetom, Sveučilišta u Mostaru, te se ovom prigodom zahvaljujemo svima koji su omogućili i doprinijeli razvoju Forumu.

zborovima i fakultetima iz čitave regije i ostvare još veći ugled u ekonomskom i akademskom svijetu.

Forum će se održavati dva dana. Cijeli prvi dan (petak 27. travanj) je rezerviran za predavanja eminentnih ekonomskih stručnjaka i rasprave koje će uslijediti nakon tih predavanja. Drugi dan će se održati okrugli stol na temu „Odnos zemalja u regiji prema euru“ gdje će pred-

stavnici fakulteta koji sudjeluju na Forumu prezentirati specifične odnose svojih zemalja prema euru nakon čega slijedi rasprava. Nakon okruglog stola predviđen je turistički obilazak grada Mostara i druženje sudionika foruma.

Glavni razlog održavanja Međunarodnog ekonomskog fo-

ECONOMIC THEORY AND PRACTICE: MEETING THE NEW CHALLENGES

U okviru 40.godišnjice rada Ekonomskog fakulteta Sveučilišta u Mostaru, listopad i studeni prošle godine bili su ispunjeni različitim sadržajima kojima se ovaj značajni događaj nastojao uveličati. Kulminacija je postignuta 11. i 12.studenog kada je održana međunarodna konferencija pod nazivom "Ekonomska teorija i praksa: U susret novim izazovima". Cilj konferencije bio je privući stručnjake i istraživače iz oblasti ekonomske znanosti, ali i drugih značajnih polja društva, koji su svjesni problema moderne ekonomije. Naglasak je naravno bio na munjevitim promjenama u svjetskim ekonomijama, krizama i globalizaciji.

Prof. dr. sc.
Brano Markić

SEF: Kako ste došli na ideju održavanja ovakve konferencije?

B.M.: Mobilnost i internacionalizacija su dva bitna cilja Ekonomskog fakulteta. Njih nije moguće ostvariti bez umreženosti u prostoru istraživanja i prijenosa znanja u znanstvenom polju ekonomije. Otuda dolazi i ideja organiziranja znanstvene konferencije.

SEF: Što za Ekonomski fakultet znači jedna ovakva konferencija?

B.M.: Znanstvena konferencija je izvrstan događaj, najbolja praksa okupljanja istraživača i znanstvenika na jednom mjestu i mjesto razmjene ideja i rezultata istraživanja. Ekonomski fakultet Sveučilišta u Mostaru je s tim ciljem organizirao znanstvenu konferenciju „Economic Theory and Practice: Meeting the New Challenges“. U organizaciji konferencije uključio se cijeli fakultet pa je

tako nastalo još jedno, novo institucionalno znanje i iskustvo.

SEF: Jeste li zadovoljni brojem posjetitelja i njihovom kontribucijom u samom projektu?

B.M.: Budući je ovo prva konferencija s naslovom „Ekonomska teorija i praksa: u susret novim izazovima“ moramo biti potpuno zadovoljni s kvalitetom radova prezentiranih na konferenciji i objavljenih u Zborniku radova konferencije. Recenzije radova su obavili međunarodni eksperti iz znanstvenog polja ekonomije i objavljeni su samo radovi koje je neovisni tim stručnjaka prihvatio i predložio za objavljivanje.

SEF: Koje su teme ostavile najviše prostora za diskusiju?

B.M.: Konferencija je imala sljedeće teme: Globalna ekonomija i business, Europske integracije: ekonomske implikacije i izazovi, poduzetništvo, inovacije i kompetitivnost, Financije: teorijske i praktične posljedice, Marketing dinamika u eri globalizacije, Management u doba promjena, Društvo znanja i ekonomija znanja, Ekonomika okoliša i održivi razvoj. Sve sesije su trajale duže nego što je bilo predviđeno vrijeme za prezentaciju radova i diskusije što je siguran indikator složenosti tema, njihove aktualnosti, ali i istraživačke kvalitete sudionika konferencije. Meni je bilo zadovoljstvo i ponos vidjeti

takvu dinamiku i veliki broj iskusnih i poznatih eksperata u polju ekonomije, ali i mladih istraživača i znanstvenika u prostorima Ekonomskog fakulteta Sveučilišta u Mostaru. Ogroman trud i naponi koje smo uložili timskim radom na njezinu osmišljavanju, organizaciji i uspješnoj realizaciji potpuno je bio opravdan.

SEF: Koliko je profesora sudjelovalo na konferenciji?

B.M.: U Zborniku radova ja objavljen detaljan popis svih onih koji su sudjelovali na konferenciji. Ukupan broj sudionika na konferenciji je 102, što je značajan broj. To su bili istraživači i znanstvenici iz cijele regije i europskog znanstvenog istraživačkog prostora.

SEF: Koliko se na Ekonomskom fakultetu radi na polju znanstvenog istraživanja i kakve su mogućnosti za napredak?

B.M.: Misija Ekonomskog fakulteta Sveučilišta u Mostaru je dvostruka. Prvo, to je prijenos znanja studentima, a drugo su znanstvena istraživanja. Ekonomski fakultet prijenosi postojeća znanja, ali istodobno doprinosi razvoju novih znanja i istraživačkoj dinamici objavljujući rezultate istraživanja profesora, suradnika, a naravno i studenata, posebno na drugom i trećem ciklusu studija prema Bologni. Znanstveno istraživanje je najviše koncentrirano u trećem ciklusu, na posli-

jediplomskim doktorskim i specijalističkim studijama.

U tijeku ove akademske godine bit će objavljen natječaj za treću generaciju studenata polaznika na poslijediplomskim doktorskim studijama. U ovom trenutku se vrti oko 50 istraživačkih tema koje su potencijalne doktorske disertacije na poslijediplomskim studijama, a naravno očekujemo da će i zanimanje za upis treće generacije poslijediplomskih doktorskih studija biti značajno. Bitno je napomenuti da je Ekonomski fakultet Sveučilišta u Mostaru prvi među ekonomskim fakultetima u Bosni i Hercegovino organizirao poslijediplomske doktorske i poslijediplomske specijalističke studije. Te studije su međunarodne i organiziramo ih zajedno s Ekonomskim fakultetom Sveučilišta u Splitu.

Uvijek postoji prostor za napredak. Ono čime nismo u potpunosti zadovoljni je razina povezivanja teorijskih i praktičnih znanja, odnosno njihove verifikacije u polju prakse. Iz tih razloga, fakultet će u ovoj i u sljedećim akademskim godinama osnažiti suradnju s gospodarskim subjektima u užem i širem okruženju, a naravno uvažiti znanja i prijedloge istaknutih gospodarstvenika i stručnjaka u prostoru znanstvenog istraživanja i poboljšati suradnju u oblikovanju studijskih programa.

Očekujemo povratne informacije o kvaliteti znanja studenata koji završavaju studije na našem Ekonomskom fakultetu. Kad kažem „očekujem povratne informacije“ znači da mi te informacije dobivamo i one su veoma pozitivne za Ekonomski fakultet, ali ćemo razviti i sustavan način prikupljanja informacija o ishodima učenja studenata koji dovršavaju studije na Ekonomskom fakultetu Sveučilišta u Mostaru. Te informacije će biti bitne za promjene i poboljšanja nastavnih planova i programa.

SEF: Koliko se usvajaju najnovije metode i tehnike znanstvenog istraživanja, ali i obrazovanja?

B.M.: Fakultet sigurno ide ukorak sa znanstvenim dostignućima u polju ekonomije. Tu nimalo ne zaostajemo za drugim, najjačim ekonomskim fakultetima u regiji tako da se studenti koji dovrše studij na Ekonomskom fakultetu mogu odmah uključiti u prostore prakse i znanstvenog istraživanja bilo gdje u svijetu. Oni su za to u potpunosti pripremljeni.

SEF: Konferencija je velikim dijelom održana na engleskom jeziku. Nedavno ste i spominjali mogućnost uvođenja predavanja za petu godinu na engleskom jeziku. Što će to značiti za studente, točnije hoće li takvi biti u prednosti u odnosu na one koji završavaju studij na hrvatskom jeziku?

B.M.: Ovo pitanje nije precizno jer je radni jezik konferencije bio engleski.

Nismo samo spominjali mogućnost predavanja na engleskom jeziku nego smo već u fazi realizacije nastave na engleskom jeziku za jednogodišnji diplomski studij na smjeru Poslovne informatike. Naime, studenti u ovoj akademskoj godini slušaju predavanja na engleskom jeziku, ali i sve druge aktivnosti zadaće, prezentacije i ispiti su na engleskom

jeziku. Taj cilj je već realiziran, ali ono što želimo je takvu praksu afirmirati i na drugim smjerovima prve godine diplomskih studija. U tijeku je priprema još jednog smjera na diplomskim studijama koji bi imao prefiks međunarodni i bio bi na engleskom jeziku. Osim toga, mi smo u kontaktima s drugim ekonomskim sveučilištima u Europi i u pregovorima smo s jednim jakim sveučilištem koje je spremno jedan poseban preddiplomski program, ako bude zanimanja, u potpunosti zajedno s nama realizirati na engleskom jeziku. To su snažni koraci fakulteta prema internacionalizaciji i otvaranju prema tom području znanstvenog istraživanja u Europi.

SEF: Po vašem mišljenju, što je najveća promjena na Ekonomskom fakultetu gledano unazad 40 godina do danas?

B.M.: Ovaj Ekonomski fakultet je imao različite faze. Jedna od teških faza u razvoju je premještanje nastave početkom devedesetih godina u Široki Brijeg i Neum. To je bila jedna kritična faza koju su tada profesori s Ekonomskog fakulteta u Sveučilišta Mostaru u suradnji s profesorima ekonomskih fakulteta iz Hrvatske uspješno riješili i prevladali.

To je bio ogroman napor.

Značajnih promjena u posljednjih 15 godina bilo je više. Posebno bih istaknuo nastavak poslijediplomskih znanstvenih magistarskih studija, prijelaz na nastavni plan i program sukladno zahtjevima bolonjskog procesa, otvaranje poslijediplomskih doktorskih i specijalističkih studija, otvaranje trogodišnjih preddiplomskih stručnih studija u Mostaru, Orašju i Vitezu, otvaranje dvogodišnjih diplomskih studija, zatim internacionalizacija fakulteta i uključivanje u europski sustav obrazovanja i istraživanja. To su sve značajni koraci koje stalno pravimo i nastojimo osigurati Ekonomskom fakultetu Sveučilišta u Mostaru dominantnu poziciju u znanstvenom polju ekonomije.

SEF: Planirate li u budućnosti održavanje

ovakvih i sličnih projekata?

B.M.: Planova imamo mnogo. Nastojimo kontinuirano poboljšavati kvalitetu svih studija, biti umreženi u institucionalnom smislu s drugim ekonomskim fakultetima. Kao potvrdu ispravne orijentacije fakulteta moram istaknuti i pozitivnu ocijenu tima za akreditaciju Ekonomskog fakulteta Sveučilišta u Mostaru koju smo dobili od neovisnih eksperata kvalitete nastavnog procesa i studija u proteklom tjednu. Ti su eksperti kvalitete, sukladno postavljenim kriterijima i indikatorima, analizirali sve aspekte kvalitete studija Ekonomskog fakulteta Sveučilišta u Mostaru i moram se pohvaliti da je taj neovisni tim eksperata akreditirao, u sklopu Tempus projekta, Ekonomski fakultet Sveučilišta u Mostaru. To je posebno zadovoljstvo za Ekonomski fakultet i sve njegove djelatnike kao i za Sveučilište u Mostaru.

Naravno, prostora za poboljšanja ima puno. Mi ćemo nastojati poboljšanja raditi kontinuirano posebno kad su u pitanju praktični treninzi i obuke studenata završnih godina studija, mobilnost studenata i nastavnika, internacionalizacija, stalno poboljšanje studijskih programa i metoda prijenosa znanja, te stalno provjeravanje kvalitete ishoda učenja razmijenom informacija sa studentima, profesoriima, suradnicima, tržištem rada, gospodarstvom i promjenama u europskom prostoru obrazovanja i istraživanja.

Prof. dr. sc.
Slavo Kukić

SEF: Koliko dugo radite kao profesor na Ekonomskom fakultetu i jeste li osjetili ikakve promjene od dana kad ste zaposleni do danas?

S.K.: U zvanje docenta sam biran 1987. godine, ali u radni odnos s Ekonomskim fakultetom sam stupio pet godina kasnije, 1992. godine. Od tog vremena do danas Fakultet je, bez lažne skromnosti, prevalio svjetlosnim godinama dugi put. Od institucije sa tek nekoliko profesora Fakultet je danas ustanova koja se – i što se brojnosti i što se dobne strukture tiče – može pohvaliti nastavim i suradničkim kadrom. Ili još konkretnije, danas smo u mogućnosti, ako bi to bilo potrebno, ukupan nastavni proces izrealizirati vlastitim snagama, bez pomoći sa strane, a prije dvadesetak godina to je bilo ravno misaonoj imenici. S druge strane, prosječna starost našeg profesorskog kadra je na razini četrdesetak godina, a to je, mora se priznati, podatak kojem vrijedi zapljeskati. I svi oni su umreženi u svjetsku akademsku zajednicu, a to, opet, znači da u svojim znanstvenim informacijama ne zaostaju za kolegama u bilo kojem dijelu svijeta.

SEF: Smatrate li Ekonomski fakultet Sveučilišta u Mostaru razvijenom visokoobrazovnom institucijom?

S.K.: Svakako. Ekonomski fakultet danas je jedan od tri vodeća na prostoru BiH. U prilog tomu, uostalom, govore i empirijski pokazatelji. Danas smo, primjerice, u okviru

znanstvene vertikale razvili sva tri ciklusa obrazovanja – preddiplomske, diplomske, te specijalističke i doktorske studije. Ove posljednje, doktorske studije smo, neka se zna i to, razvili prvi u BiH i bilo nam je zadovoljstvo naše rezultate prezentirati u različitim situacijama i na različitim mjestima unutar države. Pozivani smo, među inim, i na znanstvene skupove posvećene razvijanju bolonjskog curriculumuma kako bi drugima, koji u sve to još uvijek nisu ušli, prezentirali naša iskustva.

Razvili smo, potom, i stručne studije, i to u mjeri da danas predstavljaju krajnje ozbiljan dio ukupnih aktivnosti. Kad to kažem, mislim na činjenicu da smo, pored Mostara, ove studije razvili i u dva naša isturena odjeljenja – u našim centrima u Vitezu i Orašju. Kad je u pitanju Vitez, trenutno stanje je takvo da gore zapravo imamo zaseban studij jer je studentima omogućeno nastavljanje studija i na diplomskim studijama, dakle prijelaz na znanstvenu obrazovnu vertikalu.

SEF: Što za vas znači obilježavanje 40.godišnjice postojanja Ekonomskog fakulteta?

S.K.: Četrdeseta obljetnica je, prije svega, najuvjerljiviji dokaz zrelosti. U poplavi fakulteta, koja je danas zahvatila BiH, podatak da iza tebe stoji četrdeset godina duga tradicija, govori sam za sebe. Četrdeset godina je, potom, i obveza – da se ne smije tapkati na mjestu i zadovoljavati se tradicijom. Potpuno suprotno, četrdeset godina tradicije obvezuje na stalno dograđivanje, hvatanje koraka za u svijetu najboljima.

SEF: Koliko biste visoko rangirali (na ljestvici od 1 do 10) Ekonomski fakultet Sveučilišta u Mostaru u odnosu na druge fakultete u regiji?

S.K.: Ta vrsta rangiranja nije orijentacija kojoj sam osobno sklon. No, nema dvojbi da je Ekonomski fakultet Sveučilišta u Mostaru danas respektabilna i prepoznatljiva institucija. U pitanju je, prije svega, jedan od tri najjača ekonomska fakulteta u zemlji. U pitanju je, potom, fakultet kojega se respektira i u bh. okruženju. Imamo, primjerice, veoma razvijenu suradnju s fakultetima iz Hrvatske – onima iz Zagreba, Osijeka, Splita. Sa splitskim kolegama smo, uostalom, razvili i zajedničke doktorske studije i time im dali obilježje međunarodnih. Suradujemo dosta intenzivno, i u razmjeni nastavnika i u zajedničkim projektima, i s nekim drugim fakultetima iz regije – Podgorice, Kotora, Zadra, Niša... Sve intenzivnije su nam, potom, i veze s europskim fakultetima i sveučilištima u polju ekonomije – s onima iz Varšave, Beča, a tijekom travnja uspostavljamo suradnju i s našim kolegama iz Graza.

SEF: Koliko ste upućeni u turbulentnost globalnih ekonomija i kako vidite Bosnu i Hercegovinu u tim zbivanjima?

S.K.: Ja sam po vokaciji sociolog. No, relativno

intenzivno pratim i svjetske ekonomske trendove. Istina, ja pripadam onima koji su u odnosu na planetarne akcije krupnog kapitala kritički orijentirani. Ili još konkretnije, pripadam onima koji vjeruju kako krupni međunarodni kapital, a i najmoćnije svjetske ekonomije, s vremena na vrijeme ciljano izazivaju potrese kako bi dio vlastitoga tereta prevalili na druge. U prilog tomu, uostalom, govori i posljednja svjetska financijska kriza. A cijenu će, po mojem sudu dakako, platiti oni koji su je plaćali i u dosadašnjoj povijesti – slabiji. Pri tom se, ako zatreba, ne biraju ni sredstva. U tom kontekstu, što se mene tiče, promatrati treba i najnovija svjetska krizna žarišta, ali i sva buduća s kojima se budemo susretali. U tom kontekstu, prema tome, promatrati treba i poziciju BiH. Sva priča o brizi svjetske zajednice za našu sadašnjost i budućnost je, hoću reći, samo dimna zavjesa koju krupni kapital i svjetski centri moći namjerno stvaraju da bi zakamuflirali stvarno stanje stvari – potrebu da vlada, da drži pod kontrolom, da izvlači ekstraprofite, da se oslobađa vlastitih tereta i prevaljuje ih na druge.

SEF: Smatrate li kako je konferencija pomogla boljem shvaćanju ekonomskih problema s kojima se svakodnevno susrećemo?

S.K.: Znanstvena konferencija, koju smo organizirali povodom 40-e obljetnice, iznjedrila je preko pedeset znanstvenih radove iz polja ekonomije, okupila je stotinjak znanstvenika iz BiH i Europe, a na njoj su otvorena i najznačajnija pitanja suvremenog svijeta – među njima i pitanje svjetske financijske krize. No, njezino značenje ne treba gledati samo u tom svijetlu. Ovom konferencijom Ekonomski fakultet je otvorio novu stranicu u svojem razvoju. Konferencija, naime, postaje naša stalna orijentacija i stalna briga. Organizirati ćemo je i u budućnosti, svake druge godine,

a time i omogućiti uključivanje Fakulteta u europsku mrežu destinacija toga tipa. Siguran sam da će to utjecati i na dodatno pojačavanje imidža koji je, zašto ne reći, i danas na razini o kojoj mnogi mogu samo sanjati.

Prof. dr. sc.
Sanja Bijakšić

SEF: Koliko dugo radite na Ekonomskom fakultetu Sveučilišta u Mostaru?

S.B.: Prvi doticaj sa Ekonomskim fakultetom je bio davne 1985. kada sam na njemu počela studirati, a nastavio se preko studija na PDS. Na fakultetu radim od 1991. godine, a u nastavi od 1993. Znači, jedan dug period „druženja“ sa ovom institucijom je iza mene.

SEF: Što se najviše promijenilo od trenutka kad ste počeli raditi do danas?

S.B.: Promatrajući unatrag mislim da su se mnoge stvari promijenile, a neke su, moram priznati, ostale iste. Ono što se promijenilo i to na bolje, je način studiranja, odnosno izvođenja nastave. Više je interakcije između predavača i studenta nego ranije. Dostupnost literature, novih tehnologija, načina učenja danas su sigurno u prednosti u odnosu na raniji period. Ono što je ostalo isto su studenti. Njihov optimizam, borbenost, želja za promjenama, pa čak i one sitne „igre nadmudrivanja“ na nastavi i ispitima su ostale iste.

SEF: Vjerujete li kako je Ekonomski fakultet Sveučilišta u Mostaru među modernijim fakultetima u BiH i u kom pravcu vidite daljnji razvoj?

S.B.: Ne da vjerujem, već sam sigurna da je

naš Fakultet među vodećim visoko obrazovnim institucijama u Bosni i Hercegovini. Predajem na još nekim ekonomskim fakultetima u BiH pa i sa tog aspekta mislim da našu poziciju mogu možda realnije sagledati. Razvoj Fakulteta zadnjih godina pokazuje da smo mi sigurno jedna institucija koja ide naprijed sa jasnom vizijom. Pokretanje doktorskih studija u suradnji sa Ekonomskim fakultetom Sveučilišta u Splitu, II. ciklusa na stručnom studiju, uvođenje nastave na engleskom jeziku na I. godini diplomskog studija smjer informatika, redovito tiskanje Zbornika radova, organiziranje međunarodne ljetne škole i svakako međunarodne konferencije su aktivnosti koje nas dovode u sam vrh visokog obrazovanja. Nadalje, dolaze nam studenti iz čitave BiH, ali sve više i iz Hrvatske. Ovakav trend sigurno je nastao kao rezultat kvalitete nastavnog programa, ali i odnosa prema studentima. Ne smijemo zanemariti niti aktivnosti oko dobivanja međunarodne akreditacije. Put kojim smo krenuli nas stoga sigurno svrstava uz bok modernim fakultetima u BiH, ali i u okruženju.

SEF: Vi ste bili jedan od glavnih organizatora ove konferencije. Kad se sada osvrnete, mislite li da je konferencija bila uspješan projekt?

S.B.: Mislim da sam bila dio jednog tima koji je duži vremenski period radio stvarno naporno i predano. I možda je ovo prilika da se svima zahvalim na trudu i zalaganju. Što se tiče uspješnosti, pitanje je koliko mogu biti objektivna. I više nego pozitivne reakcije sudionika su potvrda da smo Konferenciju organizirali sa uspjehom. Velik broj sudionika nam je nakon završetka konferencije uputio mail-ove sa čestitkama i nadom da će mo je ponovo organizirati. A to sigurno nešto govori.

SEF: Koliko je održavanje ove konferencije pridonijelo integraciji Ekonomskog fakulteta na nacionalnoj ili internacionalnoj razini?

S.B.: Konferenciju ne smijemo promatrati kao izoliranu aktivnost Fakulteta. Ona predstavlja sastavni dio napora svih nas ukoliko se želimo pozicionirati kao kvalitetna, moderna i uspješna visoko obrazovna institucija. Mi smo pokrenuli proces internacionalizacije Fakulteta na više razina, te je i Konferencija samo jedna od aktivnosti kojom želimo učvrstiti poziciju i postati prepoznatljivi.

SEF: Smatrate li da je konferencija bila dovoljno marketinški potkrijepljena i je li broj sudionika uopće ovisio o tome?

S.B.: Znae, nama dekan i prodekan uvijek ističu da smo određene aktivnosti uspješno obavili, ali da moramo biti još bolji. Iz onoga što je iza nas moramo izvući pouku i krenuti dalje. Drugim rječima, zadovoljni smo, ali bolje uvijek može biti. Što se tiče broja sudionika možemo apsolutno biti zadovoljni. U isto vrijeme kada se naša Konferencija organizirala, organizirano je još par konferencija u okruženju. Odziv je bio izvrstan s obzirom da smo imali sudionike iz svih zemalja našeg okruženja.

SEF: "Marketing Dynamics in a Globalizing Era" je jedna od tema konferencije

na kojoj ste bili moderator. Posebno zanimljiv je dio koji se odnosi na utjecaj interneta kao komunikacijskog medija na mlade ljude. Što mislite, ima li internet u današnjem dobu više pozitivan ili negativan utjecaj na mlade ljude?

S.B.: Internet kao medij danas je prisutan u svim segmentima života. Mladi ljudi su ti koji najbrže usvajaju nova saznanja pa je tako i sa ovim medijem slučaj. Ne može se eksplicitno tvrditi da je taj utjecaj pozitivan ili negativan. Bolja i brža mogućnost komuniciranja, dostupnost velikog broja informacija, pojednostavljeno pretraživanje ... su svakako prednosti interneta. Međutim, s druge strane dolazi do otuđenja mladih koji komuniciraju sa velikim brojem on-line prijatelja, ali u komunikaciji „face to face“ se uopće ne snalaze. Imate i druge opasnosti koje vrebaju djecu i mlade, pa i krađe identiteta. Pitanje prednosti/nedostataka interneta zaslužuju značajniju opservaciju. Određen broj autora bavio se utjecajem interneta i rezultati do kojih su došli su jako interesantni. Svi mi postajemo svjesni da je

to medij koji postaje sve značajniji u svim sferama. Zašto ne bi organizirali okrugli stol ili konferenciju koja bi se bavila ovom problematikom? Odziv bi bio sigurno više nego dobar.

SEF: Koji su po vama najznačajniji novi marketinški trendovi u okviru globalizacije?

S.B.: Proces globalizacije sa sobom donosi brojne promjene. U skladu s tim promjenama dolazi do promjena u svim sferama, kako u teoriji tako i u praksi. Govoriti o novim trendovima u marketingu zahtijevalo bi više prostora i vremena nego što imamo te bi to bila dobra ideja za razgovor sa nastavnicima sa naše skupine predmeta.

SEF: Koliko ste se vremena pripremali za održavanje konferencije i jeste li zadovoljni odazivom?

S.B.: Pripreme za konferenciju su počele skoro dvije godine prije početka njenog održavanja. Međutim, godinu dana ranije rad na pripremama se intenzivirao. Sastajali smo se tjedno, podnosili izvješća o urađenom i planirali daljnje aktivnosti. Određene aktivnosti se čine nevidljive i beznačajne međutim kada sagledate sve segmente, tek tada vidite koliko posla je urađeno. Važno je istaći da su svi djelatnici sudjelovali, neki više neki manje, prema mogućnostima i vremenu. Međutim, značajno je istaći suradnju sa studentima tijekom priprema i održavanja Konferencija. Ti mladi ljudi su se izvršno pokazali, pokazali su veliku dozu ozbiljnosti i zrelosti, ali i one razigranosti koju samo mladi mogu imati. Stoga im HVALA.

SEF: Smatrate li da ovakvu tradiciju treba održavati?

S.B.: Konferencija sigurno mora postati naša tradicija i ja s nadam da će pripreme za organiziranje nove konferencije uskoro krenuti.

NAKLADA MATE

Naklada Mate d.o.o.

Naklada MATE d.o.o. već dugi niz godina postavlja svjetske standarde na domaćem tržištu literature iz područja ekonomije, marketinga, menadžmenta, financija i srodnih područja. Slijedom novih poslovnih kretanja naša izdanja sve više obuhvaćaju i područja prava, psihologije, poslovne etike, kao i sociologije. Nastavak je to tradicije koju je naša nakladnička kuća u godinama svoga postojanja uvijek isticala kao jedno od svojih glavnih poslovnih načela, a to je omogućiti svim zainteresiranim čitateljima vrhunska izdanja knjiga eminentnih svjetskih autora i najpoznatijih svjetskih izdavača. Na taj način vodimo vas u svijet novih poslovno- edukacijskih mogućnosti. Neke od najpoznatijih i najkvalitetnijih svjetskih izdavačkih kuća naši su vjerni partneri, a međusobno povjerenje bazira se na kvaliteti, profesionalnosti i vrhunskoj opremljenosti Matinih prijevoda svjetskih bestsellera.

Vrijedi, dakle, istaći da surađujemo sa izdavačima kao što su Pearson Education, McGraw-Hill, Harvard University i Harvard Business Press, Cambridge University Press, Princeton University Press, da spomenemo samo neke.

Od naših najvažnijih izdanja izdvojili bismo svjetski bestseller, 18. izdanje knjige Ekonomija autora Paul A. Samuelsona i William D. Nordhousa. Ovom knjigom Naklada Mate je postavila kamen temeljac za razvoj moderne domaće ekonomije i, što je još važnije, za edukaciju generacija mladih ekonomskih stručnjaka koji će jednoga dana biti okosnica domaćeg gospodarstva.

Tijekom godina uslijedila su brojna uspješna izdanja vrhunskih udžbenika i bestsellera, a broj naslova iz godine u godinu se povećava, kako obujmom tako i kvalitetom te napose tržišnom konkurentnošću.

Opravdat ćemo vaše povjerenje i omogućiti vam postizanje poslovne izvrsnosti prema visokim svjetskim standardima.

Naklada MATE d.o.o.
P.p. 10, 88390 Neum
Tel/fax 036/885-057
Mob/ 063 47 28 47
naklada.mate@infoneum.com
www.naklada-mate.ba

PARTY ROCK ZAKYNTHOS 2011

Piše: Željko Matković

Kako ispričati i sažeti u tekst čitavo apsolventsko putovanje koje je bilo fantastično? Mislim da je to nemoguće, jedino što mogu pokušati jest približno dočarati atmosferu.

Trajektom od Splita do Ancone

Čovječe, gledaj trajekta koliki je, dagle palube braco, sta je ovo maaaajko. Ima i disko, a daaaaj...predobro!!! Ukratko prvi dojmovi trajekta.... Ali to nije sve....U duty free shop-u piće – gotovo pa džabe (u odnosu na cijene u Hrvatskoj, Italiji i Grčkoj), ne znam kako to opisati, ali taj drugi dojam je bio još bolji. Sama vožnja traje oko 9 sati, pa smo nakon malo zabavljanja i razgledavanja broda potražili mjesto za spavanje (moram naglasiti da sobe nismo imali na trajektu). I naravno, gdje ću spavati...na kožnom kauču. Ako inače budete putovali trajektom odmah nađite mjesto gdje ćete spavati inače će se netko uvaliti.

Nakon devet sati smo došli u Anconu. Lijep gradić, ima ono nešto, ali smo bili toliko

umorni i u potrazi za hranom, tako da ljepote nismo previše primjećivali. U silnoj potrazi za hranom nismo našli Supermarkete, jer ih nema u gradu, oni su na periferiji, a u trgovinama nema kruha, dakle ne mogu napraviti sendvič. Automatski se ide u restoran i šta biva...kuhinja još nije otvorena....shvatimo da talijani rade od 10 sati, ne počinju prije...kakva lijena nacija. Ono što je bitno, nemojte jesti pizzu u Italiji, nije ni blizu našoj, razočarat ćete se.

Kruzerom od Ancone do Grčke

Kada sam ugledao taj kruzer, koliko je to zdanje, pa nisam mogao uhvatiti pogledom sve, morao sam se i pomaknuti sa mjesta da bi ga cijelog snimio. A unutra me dočekaju pokretne stepenice, lift, hostese, recepcija, 11 paluba, disko (koje

je, usput rečeno jako veliko), dva restorana, kafić, ma nema što nema, samo još fakultet fali i sve na jednom mjestu. Odmah da naglasim da su kabine izrazito male, osobe koje imaju dva metra imati će problema (iz iskustva znam). Ali zaista zanimljiva stvar, čim smo ušli na kruzer, odmah smo pomicali satove sat vremena naprijed, odmah grci računaju po svom vremenu, a nismo ni ušli... ccc. Party na brodu, na palubi, jelo na palubi, ama fantastično, to je nešto što se ne zaboravlja lako. Naravno, na grčkom brodu se odmah jede giros ili nešto slično, ako išli nemojte eksperimentirati, zeznut ćete se.

Grčka – Zakynthos – PARTYROCK

Nakon oko prilike 24 sata vožnje stigli smo u Grčku. Da ne govorim o njihovim ljepotama i znamenitostima, jer je to opće poznato, ovdje se držim provoda i samog ugođaja. Odmah smo nastavili putovanje prema Zakynthosu (Zakynthos je Grčki otok, tako da smo putovali još nekih 3 sata). Hotel...ma to je bilo predobro, to bazen, to restoran, to švedski stol, to komforne sobe, ama sve što treba. Na slici se može vidjeti o kakvom se hotelu radi (samo da napomenem, nije fotošopirano). Prvu večer smo imali Vampire party, gdje je svatko od nas dobio vampirske plastične zube. Kada sam došao u disko i vidio koliko ljudi tu ima...nevjerojatno. Tu

je bilo 2000 ljudi, ali pazi ovo, sve studenti iz BiH i Hrvatske. Mislim da nema potrebe ništa više govoriti. Party je bio izrazito dobar, ali ono što je uslijedilo narednih dana je bilo još bolje, puno bolje, puno, puno bolje. Idućeg jutra (nakon što smo jedva ustali) idemo na Banana beach. Ukratko, pješčana plaža duga fijuuuuu. Ali ono što je fino jest ambijent, odbojkaški teren, gdje je bio održan i turnir u odbojci na pijesku, u moru se može hodati 300 metara, jer je voda do koljena. Vrhunac dana je bio nastup Free masons-a. DJ-evi su stvarno napravili čudo atmosferu, a naravno pobjednici odbojke na pijesku su dobili i nagrade (nekakve vodene pištolje koji, čini se, prskaju ledenu vodu). Navečer tog dana-toga party. Na sebi plahtu i nešto sitno ispod i na party. Kada smo ušli u disko, prvo što smo čuli je PARTYROCK is in the house tonight... inače mi je to omiljena pjesma apsolventskog.

Party u togama je dosegao vrhunac nastupom grupe Connect. Stvarno su super i napravili fantastičnu atmosferu. Moram reći da su bili odlični, ali smo ipak otišli u disko preko puta gdje lupa naša zika. Jutro poslije opet rano ustajanje i odlazak na najljepšu plažu koju sam vidio, navajo beach. To je stvarno prelijepo nešto i premoćnom definitivno nešto što treba doživjeti. Navečer dugo očekivani nastup Jelene Rozge uz Red T – Shirt party. Da odmah kažem, Jelena Rozga je bila bezveze, nastup nula, pjevanje nula, a ostali su se složili sa mnom. Pjevala je ukupno pola sta, s tim da je napravila pauzu od 15 minuta, nezamislivo. No, grupa koja je nastupala prije nje, Night Express, odlični su bili. Četiri sata, bez pauze su nastupali i napravili atmosferu kao nijedna grupa do tada. Još jednom, momci svaka čast. Ono što sam doživio sljedeći dan je nešto prefantastično, a to je Boat party.

Tko još nije partijao na brodu ne može reći da je izlazio, to je jedna totalno druga dimenzija izlaska. Ogroman drveni brod, podsjeća na

PHOTO: Aleksandar Domitrov

gusarske brodove, i na njemu 500 studenata. Provod savršen, hrana manje-više, ali nešto ludo i nezaboravno. Tu večer smo imali grafiti party, gdje svatko ima bijelu majicu i flomastere, smisao je što kreativnije i što smešnije „ukrasiti“ nečiju majicu. E to je bilo stvarno presmiješno. Nema kakvih natpisa nije bilo „Nisam ništa

zbario“, „aj dajte mi bar nešto“, „Will do it for 1 Kn“, uglavnom predobro je bilo. To je ujedno bila i posljednja večer na zakynthosu. Nakon toga smo otišli u Atenu gdje smo proveli jednu noć i nakon toga povratak kući brodom.

Na apsolventskom sam uvidio kolika je prednost putovanja brodom. Na svakom smo brodu partijali, tako da to putovanje uopće nismo ni osjetili. 10 sati ukupno provedenih u autobusu su mi bila znatno gora nego 60 sati provedenih na brodu u putovanju. Stvarno, al ono baš stvarno, 10 dana koje nikada neću zaboraviti.

Ekonomijada

Piše: Anđela Petrović

Veseli glasovi, pjesma, upoznavanje, sport, druženje... Jednom riječju EKONOMIJA-DA. Prepun autobus entuzijastičnih studenata kreće u Rovinj, među njima i ja. Očekivanja iskreno nisu bila prevelika. Inače za nas studente sadržaji i nisu na nekoj svjetskoj razini te se u nama vremenom razvije neka pasivnost i najčešće ne očekujemo gotovo ništa. Upravo zbog toga savršena organiziranost ekonomijade je bila šokantna. Već od samog početka lošem raspoloženju nije bilo mjesta. No, ipak krenimo od početka. Put do Rovinja uz nova poznanstva prošao je iznimno dobro. Društvene igre, šale i naravno pjesma bili su neizostavni. Dolazak u

Rovinj bio je nešto posebno. Miris mora sve nas je ostavio bez daha, no najviše su nas iznenadili prelijepi apartmani. S obzirom da nas je zaista mnogo došlo očekivali smo znatno lošiji smještaj. Nakon kratkog odmora krenuli smo na sportska natjecanja. Dočekali su nas tereni za odbojku, nogomet, košarku, tenis... Svi smo se natjecali, i kao što je opće poznato sport najviše povezuje ljude. Tako je bilo i na našoj ekonomijadi. Upoznali smo mlade s cijelog Balkana. Bilo je jako zanimljivo saznati i nešto o njihovim gradovima, fakultetima.

Sve utakmice bile su ispunjene pozitivnom energijom i navijanjem. Bilo je li-

jepo gledati, ali i sudjelovati u natjecanju bez svađa i vrijeđanja... Dakle naši dani su bili ispunjeni natjecanjima, uživanjem u prelijepim plažama, a večeri druženjem, plesom, glazbom. Mislim da bi svaki mladi čovjek trebao doživjeti nešto takvo. To-liko različitih ljudi ujedinjenih sportom... Doista posebno. Upravo putovanja ovog tipa i jesu čar studentskog života jer to je vrijeme kada samo želimo upoznati ljude i vidjeti nova mjesta. Svi mi koji smo bili na ekonomijadi bili smo oduševljeni organizacijom cijelog putovanja, i iskreno se nadam da će se i ove godine održati jer ponoviti nešto tako, doista bi bila čast.

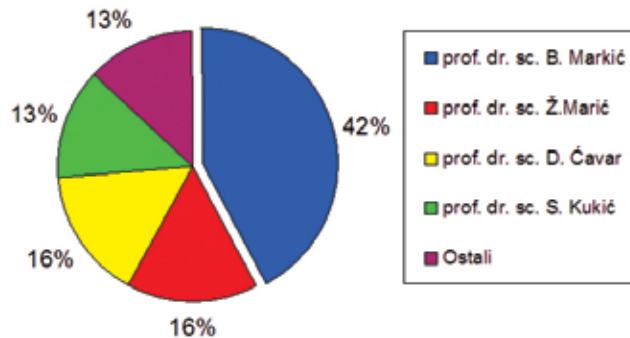
ANKETA

Na ekonomskom Fakultetu je provedena skraćena verzija ankete o studiranju u kojoj su studenti prve do četvrte godine mogli ocijeniti kvalitetu nastave, kvalitetu rada profesora, asistenata, referade, kvalitetu lista SEF, potrebe za drugim aktivnostima i sl. Anкета je obavljena na uzorku od 200 studenata i rezultati ankete izgledaju ovako:

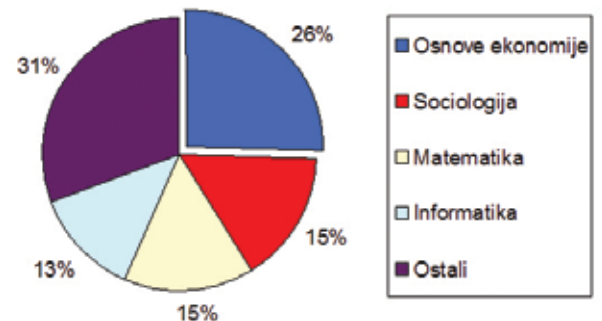
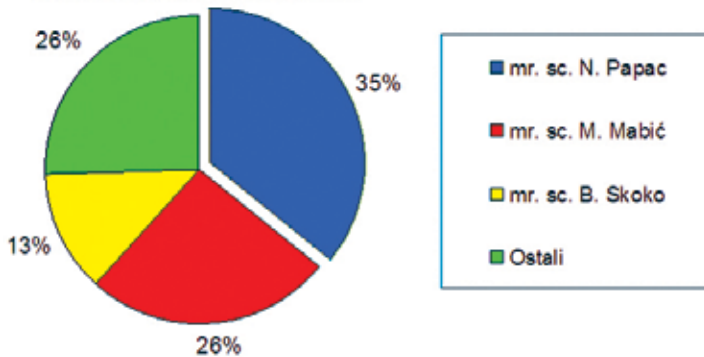
1 GODINA

Ocjena kvalitete nastave: 3,19
 Ocjena rada profesora: 3,23
 Ocjena rada asistenata: 3,68
 Ocjena rada dekana i dekanata: 3,88
 Ocjena rada referade: 3,70
 Ocjena kvalitete SEF-a: 3,89

NAJKVALITETNIJI PROFESOR

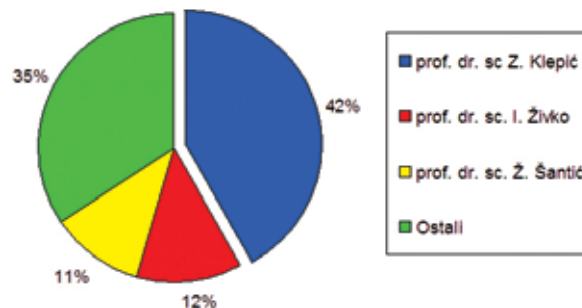
NAJKVALITETNIJI ASISTENT

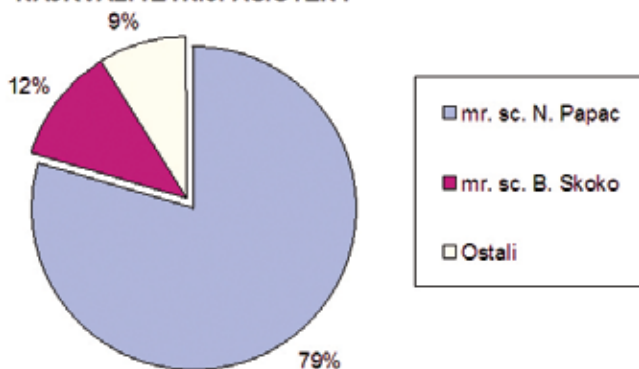
2 GODINA

Ocjena kvalitete nastave: 3,39
 Ocjena rada profesora: 3,31
 Ocjena rada asistenata: 4,12
 Ocjena rada dekana i dekanata: 3,40
 Ocjena rada referade: 3,24
 Ocjena kvalitete SEF-a: 3,16

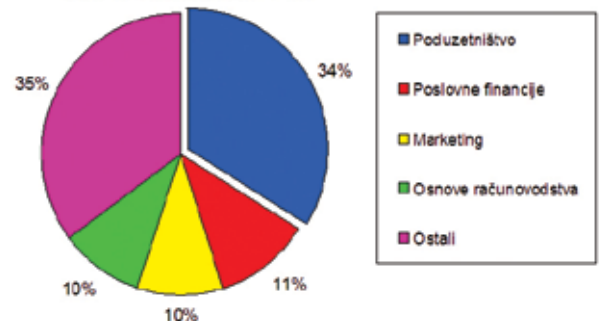
NAJKVALITETNIJI PROFESOR

NAJKVALITETNIJI ASISTENT

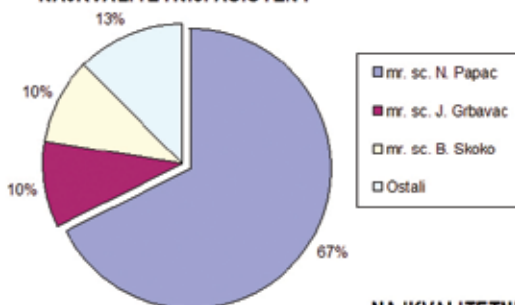
NAJZANIMLJIVJI KOLEGIJ

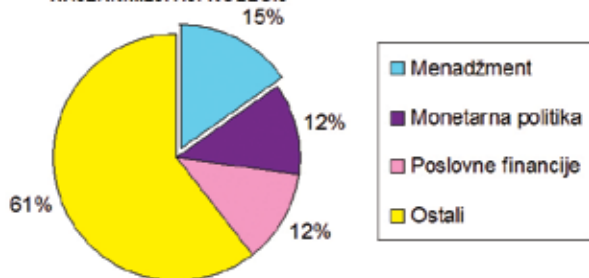
3 GODINA

Ocjena kvalitete nastave: 3,41
 Ocjena rada profesora: 3,21
 Ocjena rada asistenata: 4,09
 Ocjena rada dekana i dekanata: 3,44
 Ocjena rada referade: 2,72
 Ocjena kvalitete SEF-a: 3,54

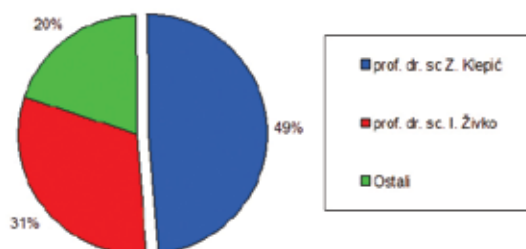
NAJKVALITETNIJI ASISTENT

NAJZANIMLJIVIJI KOLEGIJ

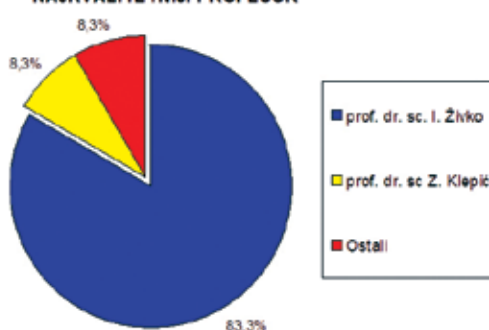
NAJKVALITETNIJI PROFESOR

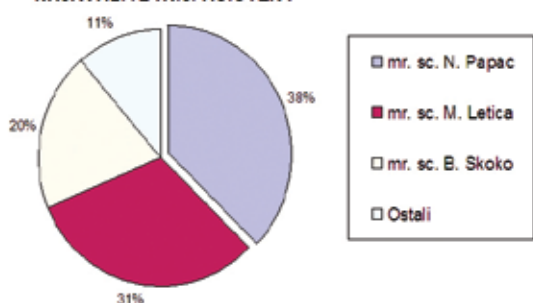
4 GODINA

Ocjena kvalitete nastave: 3,41
 Ocjena rada profesora: 3,38
 Ocjena rada asistenata: 3,68
 Ocjena rada dekana i dekanata: 3,03
 Ocjena rada referade: 3,00
 Ocjena kvalitete SEF-a: 3,14

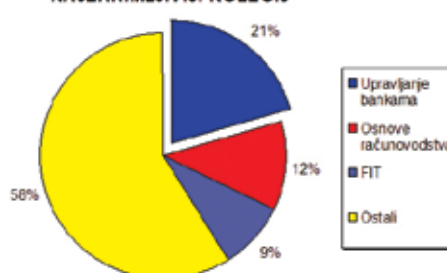
NAJKVALITETNIJI PROFESOR

NAJKVALITETNIJI ASISTENT

NAJZANIMLJIVIJI KOLEGIJ

UKUPNI REZULTATI SVIH GODINA

Ocjena kvalitete nastave: 3,35
 Ocjena rada profesora: 3,28
 Ocjena rada asistenata: 3,89
 Ocjena rada dekana i dekanata: 3,43
 Ocjena rada referade: 3,16
 Ocjena kvalitete SEF-a: 3,50

Smatrate li da je ljetna škola potrebna?

DA 72,72 %

NE 27,27 %

Znate li da na našem fakultetu postoji list (časopis) SEF ?

DA 64,84 %

NE 35,16 %

Smatrate li da je potrebno uvođenje dodatnih aktivnosti na fakultetu?

DA 55,06 %

NE 44,94 %

Rezultati provedene ankete ne moraju nužno pokazivati stvarno stanje.

Rezultati ankete ne predstavljaju mišljenje uredništva SEF-a.

Anketa je provedena na uzorku od 200 studenata preddiplomskog studija.

Take leadership Travel the World Became no.1

1953. godine članica AIIESEC-a postala je ex-Jugoslavija u čijem sastavu je bila i Bosna i Hercegovina, odnosno Lokalni komitet Sarajevo (LC Sarajevo) koji te godine počinje sa radom. Kada je BiH stekla nezavisnost 1992. godine grupa studenata sa Univerziteta u Sarajevu je aplicirala za članstvo BiH u AIIESEC-u kao samostalan član, te joj je to i odobreno 1993. godine..

Globalnu mrežu AIIESEC-a čini 107 države iz cijelog svijeta, koje su podjeljene u 7 regija. Te regije su: Afrika, Centralna i Istocna Evropa, Sjeverna Evropa, Zapadna Evropa, Mediteran, Azija-Pacifik i Amerika. Bosna i Hercegovina pripada Mediteranskoj regiji.

Nakon prijema, zbog tadašnje situacije u zemlji AIIESEC BiH je imao poseban status. Naime, da bi određena zemlja postala i ostala punopravan član mora ispuniti određene uslove za članstvo. BiH u tom periodu nije bila obavezna ispunjavati te uslove, međutim nakon završetka rata, BiH je morala proći redovnu proceduru prijema. Nakon dugo godina napornog rada i uz punu podršku i razumijevanje cijele asocijacije, 2001. godine AIIESEC BiH postaje punopravan član asocijacije.

Organizacija AIIESEC-a se mjenjala prateći globalne organizacione trendove. Sjedište AIIESEC-a je u Roterdamu gdje se nalazi predsjednik i ostali članovi AIIESEC International-a (dalje AI). AI je vodeće tijelo globalne mreže koje saraduje sa pojedinim regijama i zemljama.

HT ERONET Ekonomski fakultet

UniCredit Bank Studentski zbor

The world is a book and those who do not travel read only one page.

Global Internship Programme

A Global Internship Programme (GIP) experience is an opportunity for a young person to develop entrepreneurial and responsible leadership by living a cross-cultural professional development experience.

What can a young person gain through this programme?

With this programme, a young person gains access to AIESEC's value-based platform, and he or she experiences:

- A professional development experience
- A cross-cultural living and working experience

GIP participants can have different types of internship experiences as long as their role and supervision clearly contribute to their professional development.

Global Community Development Programme

A Global Community Development Programme (GCDP) experience is an opportunity for young people to develop entrepreneurial and responsible leadership by creating direct positive impact through an international volunteer experience.

What can a young person gain through this programme?

With this programme, a young person gains access to AIESEC's value-based platform, and he or she experiences:

- A cross-cultural living and working experience
- The opportunity to create positive societal impact
- Personal development

GCDP participants can have different types of volunteer experiences. They may work with organisations or in projects which focus on community development, as long as their experience contributes to their personal development and positive impact on society.

Ready? Set! GO!

Go AIESEC Way
GO GLOBAL

The international platform for young people to explore and develop their leadership potential.

"Enter your future" projekt
14-16. Predstavite našu zemlju u Europe Power! Program i upoznajte predakulturu iz različitih zemalja svijeta.
Smještaj i hrana osigurani!

POLJSKA

"Zemlja Dembelija" projekt
14-15.9. Studentica ste psihologije? Zadržite se ne ulazivši u svom zvanju i otkupujete u Beograd na prekršu.
Smještaj i hrana osigurani!

SERBIA

"Summer Camp" projekt
Smještaj i hrana osigurani!

17-25.8. Otpustite u Kijev i lokalni proizvođač iz voštice u letnjem Kampu. Pokušajte što znate o lokalnoj kuhinji i isprobajte se u kulturno-izložbenom projektu!

UKRAJINA

SUMMER OF LOVE

1. svibanj - 31. listopada

Studirate Ekonomiju i potrebno ti je iskustvo?

Prijavi se za ljetnu praksu u ALCATEL-LUCENT-u.

1050 \$ mjesečna zarada!

Rad sa međunarodnim timom na odabranim projektima.

AIESEC/HR

Gospodarski potencijal Hercegovine

STANJE I PERSPEKTIVE RAZVOJA HERCEGOVINE

PIŠE: Josip Marijanović

Regija Hercegovina se nalazi na jugu i jugozapadu Bosne i Hercegovine i prostire se na 12.276 km², što čini 24% ukupne površine Bosne i Hercegovine. Hercegovina na sjeveru graniči s Bosnom, na istoku s Crnom Gorom, a na jugu i zapadu s Republikom Hrvatskom, odnosno njezinom regijom Dalmacijom. Na primorskom dijelu granice s Republikom Hrvatskom izlazi na Jadransko more kod Neuma. Duljina obale u tom dijelu iznosi 23,5 km. Izlaz na Jadransko more čini Hercegovinu specifičnom regijom u BiH i pruža joj velike mogućnosti u razvitku turizma i gospodarstva općenito.

Najveće gospodarsko središte Hercegovine je grad Mostar s preko 100 000 stanovnika, a druga važnija gospodarska središta u Hercegovini su Široki Brijeg, Livno, Tomislavgrad, Trebinje i Konjic. Mostar je od glavnog grada Bosne i Hercegovine, Sarajeva, udaljen 130 km, a od hrvatskih regionalnih centara Dubrovnika 180 km, Splita 160 km i Zagreba 430 km, te od Beograda 530 km. Broj stanovnika se procjenjuje na preko 450 000, što predstavlja 12 % udjela u ukupnom stanovništvu BiH. Točan broj stanovnika nije moguće utvrditi jer je zadnji popis stanovništva obavljen još 1991. godine. Nacionalnu strukturu stanovništva u Hercegovini čine Hrvati, Bošnjaci, Srbi i ostali. Teški uvjeti za život i brojni ratovi uzrokovali su migraciju stanovništva. Posljednji rat uzrokovao je ozbiljne

Sadašnji trend razvoja turizma ne predstavlja isključivo prodavanje „sunca i mora“, već turisti zahtijevaju i kvalitetno osmišljene i organizirane popratne sadržaje poput krstarenja, splavarenja, raftinga, planinarenja, obilaskе povijesnih znamenitosti i slično

demografske promjene s dugotrajnim posljedicama. Kada se govori o gustoći naseljenosti, u Hercegovini je 1991. godine bilo 994 naseljena mjesta i 127.006 domaćinstava. Danas statistike u BiH nemaju ovih informacija i potrebno je provesti ozbiljna istraživanja kako bi se utvrdilo stvarno stanje u regiji. Prema procjenama prosječna gustoća od 44,08 stanovnika/km² u 1991. godini smanjila se na 38,29 stanovnika/km², što je dokaz odlaska ljudi iz regije. U odnosu na BiH, regija Hercegovina je dosta slabo naseljena.

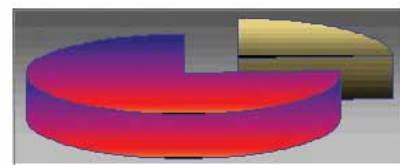
U administrativnom smislu, regija Herce-

govina se sastoji od 23 općine, i prostire se na oba entiteta (Federacija BiH i Republika srpska), odnosno obuhvaća 16 općina iz 3 županije iz Federacije BiH, te 7 općina iz Republike srpske.

Prometno gledajući Hercegovina je raskrižje dva osovinska komunikacijska pravca, što određuje sadašnju, ali i buduću poziciju Hercegovine u ovom dijelu Europe. Oba pravca su podjednako značenja, ali se pravcu sjever - jug daje veći prioritet. Ta poveznica mora i kopna, dolinom Neretve, završni je dio vertikale europskih komunikacija iz poznatog Koridora 5-c. Druga osovina, Jonski pravac, slijedi obalu Jadranskoga

Udio u ukupnoj površini BiH

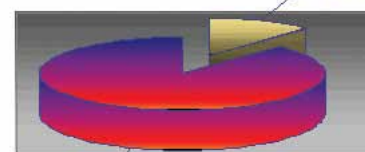
24%

76%

Udio u stanovništvu BiH

12%

88%

Religijski turizam je jedna od rijetkih blagodati Hercegovine i tu se nalazi u samom vrhu svjetski prepoznatljive ponude ovog vida turizma

mora i povezuje Europu preko Balkana s Bliskim istokom. Cestovna mreža veže regiju sa susjednim državama Hrvatskom i Crnom Gorom i nadalje sa ostatkom Europe. Zračni promet u regiji funkcionira preko jedine regionalne zračne luke u Mostaru, koja se nalazi u južnoj mostarskoj kotlini, samo 6 km od središta Mostara. Zračna luka je registrirana za međunarodni zračni promet.

Iz ovih nabrojanih karakteristika Hercegovine, može se zaključiti da ova regija ima vrlo povoljne uvjete za dobar gospodarski razvoj. Postoje velike mogućnosti za razvoj raznih grana gospodarstva od kojih možda ponajviše treba izdvojiti poljoprivredu, turizam, industriju i energetiku. Pored tih grana gospodarstva treba napomenuti i razvoj malog i srednjeg poduzetništva koje već sad pokazuje smjernice u kojem pravcu gospodarstvo treba ići.

Poljoprivreda u gospodarskom razvoju regije Hercegovine igra značajnu i stratešku ulogu. Ona bi trebala biti ključni segment gospodarskog razvoja. Prirodni resursi: klima, zemljište i voda osiguravaju visoke potencijale za razvoj veoma raznovrsne primarne poljoprivredne proizvodnje. Ta proizvodnja će biti isprepletena s drugim sektorima gospodarstva i to ne samo s prerađivačko-prehrambenom industrijom nego i gospodarstvom i tržištima susjednih regija, uključujući i regije susjednih i bližih država. Geografski položaj s druge strane osigurava dobru povezanost s primorskim i kontinentalnim tržištima osiguravajući brz i jeftin transport što još više potencira prirodne resurse.

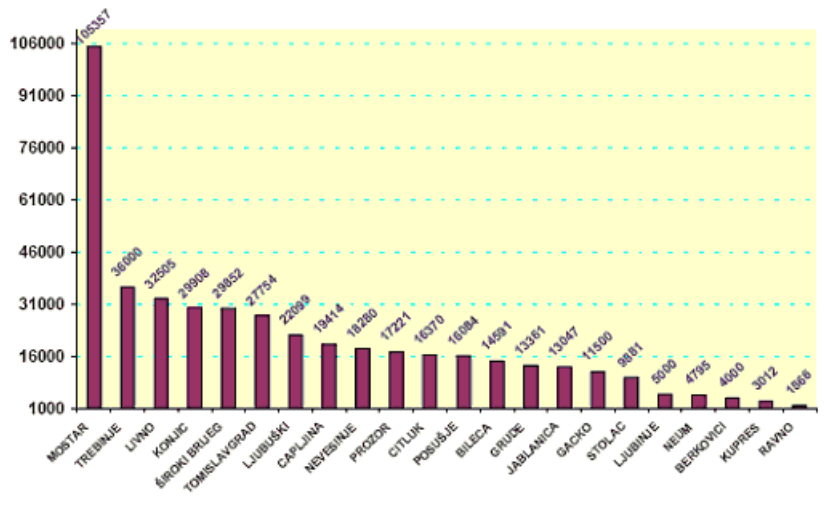
Turizam na području ove regije u svakom slučaju zaslužuje dužnu pozornost i pruža mogućnosti razvoja regije. Ako objektivno sagledamo istinske vrijednosti, ali i priznamo realne mane i nedostatke Hercegovine te poduzmemo korake prema rješavanju istih sa stručnog aspekta i dugoročne strategije, otvorili bismo mogućnosti za postupno ostvarenje pozitivnih rezultata i pozicionirali turizam kao jednu od temeljnih grana razvoja gospodarstva u regiji.

Zemljopisni položaj Hercegovine, blaga mediteranska klima, dio jadranske obale, kao i zaleđe pruža mogućnosti razvoja ljetnog turizma. Sadašnji trend razvoja turizma ne predstavlja isključivo prodavanje „sunca i mora“, već turisti zahtijevaju i kvalitetno osmišljene i organizirane popratne sadržaje poput krstarenja, splava, raftinga, plivanja, obilazke povijesnih znamenitosti i slično. Hercegovina može osigurati ovakvu turističku ponudu ne samo posjetiocima Neuma već i turistima koji dolaze i u južnu Hrvatsku. Rafting Neretvom, Jablaničko jezero, obilazak Hutova blata, rijeke Trebižat, posjeta kulturno-povijesnim spomenicima u Mostaru, Širokom Brijegu, i drugim znamenitostima širom regije, samo su dio prirodnih resursa koji pružaju moguć-

nost kvalitetnog razvoja ljetnog turizma. Specifičnost ove regije je i istodobna mogućnostima razvoja i zimskog turizma na području Blidinja i Kupresa koji su prepoznatljivi po bogatstvu i raznolikosti flore i faune, po čemu je ovo područje zaslužilo epitet „botaničkog vrta Europe“.

Religijski turizam je jedna od rijetkih blagodati Hercegovine i tu se nalazi u samom vrhu svjetski prepoznatljive ponude ovog vida turizma. Glavni primjer za to je Međugorje koje je diljem svijeta poznato odredište hodočašća brojnih vjernika, mjesto susreta različitih civilizacija i religija, i već je tijekom posljednjih 25 godina zabilježilo posjetu milijunskog broja hodočasnika.

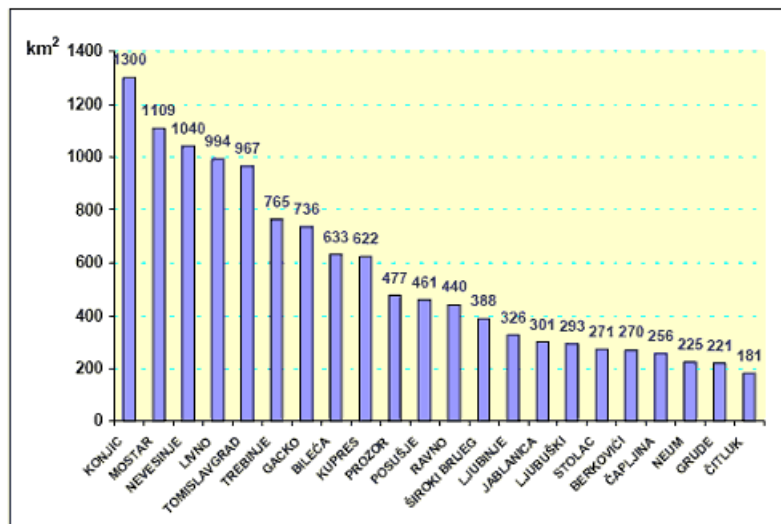

Ovo područje nije bogato samo prirodnim dobrima, već i drugim znamenitostima i arheološkim iskopinama. Nezaobilazan dio turističke ponude Hercegovine nesumnjivo predstavlja Stari most, kao i autentičan dio starog dijela Mostara koji datira još iz turskog razdoblja i koji je privlačio turiste iz cijelog svijeta. Tu su i ostaci grada prvog vladara ovog područja po kojem nosi i ime: ostaci građevine Herceg Stjepana Kosače. Koncentriranost velikog broja kulturno-povijesnih znamenitosti i spomenika, obilje prirodnih ljepota predstavljaju raritet u svijetu i pružaju iznimno kvalitetne temelje za perspektive razvoja religijskog i kulturnog turizma tijekom cijele godine.

U svijetu sve više dolazi do izražaja i razvoj seoskog turizma, a ovo područje obiluje prirodnim resursima i izuzetnim potencijalima. U ovom trenutku seoski turizam se još uvijek nalazi na rubu naših razmišljanja, ali i djelovanja. Seoski turizam pruža mogućnosti ponude izvornih hercegovačkih proizvoda od mesa i mlijeka, gastronomskih specijaliteta domaće kuhinje, kvalitetnih vina, rijetkih vrsta voća koje zbog svoje specifičnosti, načina uzgoja, kao i prerade daju nam za pravo nazvati ih „originalnim hercegovačkim proizvodom“.

Što se tiče industrije, ona u Hercegovini ima dugu i snažnu tradiciju. U bivšoj Jugoslaviji hercegovačka industrija je bila vrlo snažna i činila je osnovu bivšeg gospodarskog sustava i upošljavala je oko 80 % stanovništva. Bila je podijeljena u nekoliko osnovnih grana, od kojih treba spomenuti metaloprerađivačku i poljoprivrednu, sa snažnim nositeljima kao što su „Soko“ Mostar, „Aluminij“ Mo-

star, „Feal“ Široki Brijeg, Tvornica alata Trebinje, „Hepok“ Mostar, vinarija Čitluk i drugi. Resursi s kojima Hercegovina raspolaže su jako značajni i jedino se mogu aktivirati kroz formiranje efikasne privatne industrije u svim segmentima. U tom svjetlu, mogućnosti za industrijski razvitak u Hercegovini su izuzetno veliki. Okosnicu današnje industrije u Hercegovini ponajviše čine metalo-prerada, građevina, prerađivačka i prehrambena industrija, te poljoprivredna industrija.

Hercegovina spada u vrh regija u BiH, a koliko nam je poznato i u vrh regija u okviru Europske unije, po vrlo snažnim energetskim izvorima pa i energetskim potencijalom koji još nije kao takav iskorišten. Postojeća snaga energetskog sustava je u proizvodnji hidro-električne energije, sa velikim iskustvom i tradicijom, zatim u dokazanom menadžmentu i zadovoljavajućom elektroenergetskom infrastrukturom. Hidro-električna

energija je obnovljiv resurs i čist način proizvodnje električne energije. Kao potvrda snage elektroenergetskog sustava u Hercegovini je činjenica da se dio električne energije i izvozi. Mogućnosti ovog sektora su velike i uz ispunjavanje određenih preduvjeta može snažno sudjelovati u strateškom gospodarskom razvoju regije. Među najveće mogućnosti možemo ubrojiti povećanje izvoza električne energije, zatim razvijati i graditi nove alternativne izvore energije koristeći vjetar i sunce, što bi moglo snažno doprinijeti razvitku gospodarstva u regiji.

Kroz ovaj mali uvod o Hercegovini, njezinim prirodnim resursima, stanja u gospodarstvu i ostalim karakteristikama, možemo zaključiti da ova regija ima veliki potencijal u mnogim sferama, samo je pitanje vremena kad će se to sve dogoditi. Ubrzo, nadamo se.

KADROVIRANJE I BRIGA ZA RADNU SNAGU

Piše: Irena Vujica

Teško je govoriti o radnoj snazi u obliku potrebnom za rast i razvoj kompanije kad čovjek je u fokusu. Ne govorimo o opremi, strojevima, građevinskim objektima, nego o nama. Čovjek. Ruke koje nose tvrtku. Ruke koje joj udišu život, prate je na putu, gledaju kako raste, slave njen uspjeh i plaču s njenim gubitkom. Kako se danas tretiraju zaposlenici? Kakav je prosjek tjednog radnog vremena? Kakva je stopa nezaposlenosti? Kakav je prosjek osoba koje po završetku srednjoškolskog ili pak fakultetskog obrazovanja instantno dobiju posao? Kakav je prosjek osoba

koje bez ikakvog obrazovanja dobiju posao? Na temelju čega takvi dobiju posao? Kako da ovi prvi ne budu frustrirani kad čuju za ove druge? Koji je uvjet ravnoteže?

Prema podacima Agencije za statistiku BiH (BHAS), prirodni prirast stanovništva Bosne i Hercegovine u poslijeratnom razdoblju u stalnom je padu. Stopa prirodnog prirasta BiH u 1991. godini bila je 7,8 promila, a sa 5,9 u 1996. godini opala je na 0,1 promila u 2007. Prirodni prirast u BiH u 2007. godini je negativan i iznosi -1.209, što znači da je umrlo 1.209 osoba više nego što se rodilo.

To je prvi put od 1996. da je na razini BiH prirodni prirast negativan. Svi smo čuli za poticaje koje majke dobivaju u Njemačkoj. U novije vrijeme ima ih i u Hrvatskoj. BiH stagnira u svakom pogledu i za takve se rashode novca ne nalazi. No što i kad se rode djeca? Što i kad se osigura budućnost, znanje? Znanje koje se prelijeva u proračune svakojakih instrumenata, državnih, privatnih, zar je važno kome idu, roditelji vide samo njegov nestanak. Prosječna obitelj daje više od pola svojih prihoda na obrazovanje svoje djece; obrazovanje koje, jednom preneseno iz već spomenutih raznih dobrih, loših i gorih institucija, ne traje dugo, znanje koje se ne prima na znanje. Znanje koje ne postaje temelj za rangiranje i dobivanje novih akademskih građana, boljih poslovnih prilika već element koji se u tim situacijama sve više zapostavlja. Prioritet se daje svemu što ne vrijedi spomenuti jer je jadno, čemerno i nažalost, sve više integrirano u svijet radnih aktivnosti kao pretpostavljena činjenica. Zar da na tome se gradi vizija majke i oca za svoje dijete; krasno, platit ćemo mu fakultet, a Šime, Mato, Pero, Marko naći će mu posao. Bit će to ponosni roditelji, nema što. Zar da na tome se gradi

kadrovska služba novih poduzeća? Takve klimave cigle nikoga daleko neće odvesti. Problemi se nalaze i na razini države, iako su svi na neki način na toj razini. Strukturna neravnoteža na tržištu rada pojava je karakteristična za gotovo sve ekonomije u tranziji.

obrazovanja, kvalifikacija ili regionalnog rasporeda. Neusklađenost se javlja onda kada potražnja za jednom vrstom rada raste dok se potražnja za drugom vrstom rada smanjuje u uvjetima u kojima se ponuda rada, zbog različitih razloga, ne može brzo prilagođavati. U tom slučaju se nova radna mjesta u bitnim karakteristikama, poput kvalifikacija, stručnosti i znanja, lokacijskih preferencija, razlikuju od onih radnih mjesta koja se ukidaju. U razvijenim ekonomijama s fleksibilnim tržištem rada otvaranje novih radnih mjesta ide paralelno sa zatvaranjem postojećih tako da ona koja su u ekspanziji apsorbiraju radnu snagu otpuštenu iz poduzeća čija je poslovna aktivnost u padu. U zavisnosti od stupnja razvoja tržišta rada i njegove efikasnosti, zavisi i hoće li takva nepodudarnost na tržištu rada imati kratkoročni ili dugoročni karakter. Drugim riječima, ukoliko je tržište rada spremno za tranzicijske procese koji nastaju, utoliko će se brže i efikasnije riješiti problemi obrazovne, kvalifikacijske ili lokacijske neusklađenosti ponude i potražnje na tržištu rada. Istovremeno, veoma je važno uočiti koji su uzroci poremećaja strukturne ravnoteže na tržištu rada i na taj način identificirati ograničavajuće faktore

ciji. Ona označava poremećaj u strukturi ili neusklađenost između ponude i potražnje za radnom snagom u pogledu zanimanja,

za razvoj i otvaranje novih radnih mjesta. Sve više se zanemaruju i stručno usavršavanje te programi cijeloživotnog obrazovanja, radi prilagođavanja promjenama. Žaloso je što je usavršavanje, koje je obostrano i za poslodavca i radnika, još uvijek neiskorišteno. Radnik ostvaruje sigurnost radnog mjesta, dok poslodavac na taj način dobiva osposobljenu radnu snagu za duže razdoblje.

Pa što onda da se radi? Situacija nije bezizlazna iako gledano kratkoročno, teško da ćemo osjetiti promjene s nedostatkom financija, nedostatkom ljudi koji su spremni na rad, požrtvovnost, na projekte. Teoretski bi svi da sve bude divno, ali da nitko ništa ne učini. Naravno, da nade dugoročno ima. Više ulaganja u obrazovanje novih naraštaja. Ono što prati rast i razvoj malih poduzeća jest potreba prekvalificiranja postojeće radne snage čime bi se trebale pozabaviti institucije na tržištu rada i to na aktivan način uz istovremenu reformu sustava obrazovanja, radi što boljeg podudaranja ponude i potražnje na tržištu rada. Dobra praksa može se naći i u neposrednom okruženju i zemljama u regiji, prije svega mogući moduli za rad institucija koje se bave prekvalifikacijom radne snage odraslih čije stručne sposobnosti više ne zadovoljavaju potrebe suvremenog radnog mjesta, a primjeri se mogu naći u Sloveniji, premda je i Hrvatska dosta napredovala na tom polju. Razvijanje univerzalnih vještina, novim tržišnim trendovima treba prilagoditi i obrazovni sustav, kao „glavni instrument za smanjenje strukturne nezaposlenosti“. Potrebno je više raditi na univerzalnim vještinama (jezici, kompjuterska pismenost, komunikacijske vještine, matematika,...) koje omogućavaju fleksibilnost i brz prelazak iz zanimanja u zanimanje. Također, veća bi se briga trebala posvetiti cijeloživotnom obrazovanju i mjerama aktivne politike zapo-

šljavanja. Pretpostavke za to su poboljšanje kvaliteta obrazovanih institucija, povećanje izdvajanja za obrazovanje, ali i efikasnije trošenje novca, te veće učešće privatnog sektora u cjelokupnoj reformi obrazovanja. A zašto ne i benchmarking? Pojam za koji prvi put čujete? Sve razvijene zemlje svijeta su ga već odavno implementirale. To je specifična metoda unaprjeđenja rada i poslovanja nastala na temelju učenja od drugih, najčešće bliskih konkurenata kako bi se unaprijedila postojeća znanja i iznašla nova. Zamislite na tren da je poslovanje poduzeća sportski tim, a osoblje njegovi članovi. U tom slučaju, benchmarking bi postao načinom života. Stalno bi se mjerili i uspoređivali rezultati - preko pozicije unutar lige, rezultata takmičenja, broja postignutih zгодitaka, gledanosti sportskih događanja, cijena ulaznica. Najjednostavnije rečeno, benchmarking je poslovni ekvivalent tablica sportske lige, a benchmark index je sustav bodovanja kojim se stvaraju i održavaju ove tablice.

Podaci se usporedbom stavljaju u perspektivu:

- kontinuirane usporedbe u vremenskom slijedu (vlastiti pomaci)
- usporedbe s reprezentativnim uzorkom organizacija temeljem odabira najrelevantnije usporedne klase (veličina organizacije, industrijski segment poslovanja)

Koristi od benchmarkinga su višestruke:

-susret s realnošću - vrlo često se pokazuje da mišljenje o konkurentskoj poziciji nije u potpunosti u skladu s realnim stanjem; što prije organizacija postane svjesna realne pozicije, to su joj veće prilike za bolji opstanak i unaprjeđenje

-fokusiranje promjena temeljeno na realnim činjenicama - vezano uz prethodnu točku, organizacija može sustavno raditi promjene koje temeljem činjenica vode ka povećanju vitalnosti i konkurentske prednosti.

Također, poduzeće mora zamijeniti konstantno umanjivanje socijalnih prava zaposlenika za stalnu brigu o zaposlenima. Sjeća li se itko Maslowljeve hijerarhije potreba? Fiziološke potrebe, potrebe za sigurnošću i zaštitom, društvene potrebe, potrebe za priznanjem i statusom u društvu te potrebe za samoaktualiziranjem. Potrebe bez kojih pojedinac, nekmoli radnik, ne može normalno funkcionirati. Plaćanje prema učinku, povećanje produktivnosti rada kao temelja dugoročnog razvitka, zapošljavanje ljudi prema struci bez obzira na političku struju u kojoj pripadaju, bez obzira na vjeru, rasu, naciju jer svi znamo da i toga ima. Ključ je i pronalaženje, motiviranje i zapošljavanje vizionara s poduzetničkim duhom, kreativnošću, inovativnošću, sposobnošću na preuzimanje rizika, kuražnosti. Jer kako govoriti o rukama koje

nose kompaniju, a ne spomenuti one koje su ju izgradile? Ne može se. Potrebno je bilo puno rada da se nešto ostvari i dođe do situacije koja danas također nije bajna, ali bolje je nego u kameno doba, zar ne? Potrebna je bio poduzetnik, jedna osoba, jedna skupina, jedna država koja je svojim radom, znanjem, zalaganjem, prepoznala prilike, uhvatila se u koštac s njima, riskirala, ulagala, mjerila, vjerovala, nadala se i uspjela. Sve krenulo je od jedne osobe, no na jednoj nije stalo, hvala Bogu, jer danas bi i dalje pravili kuće od drveta.

Upravljanje informacijskim paradoksima u gospodarskom razvoju Hercegovine

Piše: Ivo Kraljević

Agregatno stanje; Svi smo pomalo svjesni da radni svijet prilikom svakodnevnog privređivanja koristi informacije kako bi se donosile ispravne odluke.

Ipak, poneki gospodarstvenici u našoj Hercegovini više cijene informacije nego neki drugi. Često čujemo: „Radi, biti će bolje“. Što će biti bolje?

Može li se to izmjeriti? Često se standard stanovništva

mjeri mjerom za standard. Ima li itko na području Hercegovine tko to mjeri?

Kako se to mjeri i jeli istina da smo svi složni da trebamo taj indikator povećati? Imamo li najnovije podatke o visini našeg standarda? Ima li itko da uspoređuje podatke s standardiziranim podacima u regiji?

Proizvodnja je djelatnost koja stvara dodanu vrijednost proizvodu, gospodarstveniku i općoj zajednici. Mjeri li itko dodanu vrijednost dominantnih sektora u Hercegovini?

Bilježe li se podaci o ostvarenoj proizvodnji unutar hercegovačke regije tijekom protekle godine? Prikazuju li se podaci o vremenskim serijama o vitalnim veličinama koje utječu na opći standard stanovništva? Što je s proizvodnosti ljudskog rada? Jeli se u sektoru poljodjelstva u Hercegovini u proteklih 5 godina povisila proizvodnost ljudskog rada? A efektivnost možda? Kolika je dodana vrijednost po zaposleniku ostvarena u 2011.

godini u hercegovačkoj regiji u sektoru prerađivačke industrije. Jeli važno? Čemu to služi? Može li bez toga? Koliki je prirodni prirast stanovništva u protekloj godini? Tko to zna, možda statistički ured, ministarstvo gospodarstva, vlast, oporba, privatni sektor, svako poduzeće za sebe? Po-

uka: Ako se ozbiljno želi upravljati

Ako Hercegovina želi gospodarski ojačati, njeni privredni subjekti bi morali prestati donositi odluke na temelju podataka, nego samo na informacijama. Tko je zadužen za interpretaciju podataka? Svjedoci smo da u našem užem okruženju imamo malo odgovarajućih novinskih redakcija kojima istinski možemo vjerovati. Onda smo svi osuđeni da interno evaluiramo podatke ako želimo iznjedruti ispravnu i „potkovanu“ informaciju. Većina podataka u naše poslovne urede dolazi iz tri izvora: kafić, dnevne nevine, internet portali. Za iskusnog špekulanta ova tri izvora će u budućnosti biti vrijedan izvor podataka za povećanje njegovog osobnog standarda. Ali ne na način Paretove efikasnosti. Međutim, ova tri izvora obilježava kronična i neizlječiva neznanstvenost sve do stanja kancerogenosti. Kako bi tu prepreku mimoišli i pokušali tražiti znanstveniju informaciju okrećemo se dvjema alternativama koje svatko normalan zaobilazi jer se služe složenim administrativnim jezikom. Previše za naš nepismen svijet. A to su redovni mjesečni bilteni entitetskih statističkih ureda i podaci iz ministarstava gospodarstva. Ovog prvog krasi znanstvenost, detaljnost, ali neprilagođenost za suvislu interpretaciju i kontekst. Ove druge krasi podatkovna pristranost koja omogućava maksimiziranje boniteta vlasti za sljedeći izborni ciklus.

Postoji i treća alternativa, a to je instalacija sustava za poslovnu inteligenciju

u hercegovačkim privrednim subjektima. To ne dolazi u obzir sljedećih 10 godina zbog neodgovarajućeg znanja. Pouka: Ako se ozbiljno želi upravljati gospodarskim razvojem Hercegovine mora se poraditi na lokalnoj statističkoj - informacijskoj podršci i u tu svrhu doznačiti odgovarajuće resurse. Cilj - Model - Strategija; Ako Bog da da se

gospodarskim razvojem Hercegovine

u n e mora se poraditi na lokalnoj statističkoj - informacijskoj podršci i u tu svrhu doznačiti odgovarajuće resurse.

Podatak/Informacija; Privredni subjekt (vlastin ured, obrt, pojedinac, poduzeće) se veoma lako može oštetiti ako u svom poslovanju koristi podatke kao podlogu za poslovne odluke. Ispravne poslovne odluke traže samo informacije koje su rezultat interpretacije jednog podatka ili seta podataka.

jednog dana nađe skupina entuzijasta koji ipak znaju što se konkretno treba činiti da bi se izašlo iz stanja gospodarske bezidejnosti hercegovačke regije, morali bi se unaprijed znati sljedeće stvari. Razvoj je dugoročna kategorija, razvoj je baštinska kategorija i razvoj je upravljačka kategorija. Kada kažem da je razvoj dugoročna kategorija, za dugoročnost se veže strategija. Strategija se veže za stabilnost. Riječ je o horizontu od 15 godina, ovisno o sektoru djelovanja. Ako se dogovori jedna strategija, vlast je mora podržati i buduće je vlasti moraju aktivno provoditi, a ne samo tolerirati. Svjestan sam svoje naive, ne brinite. Strategija mora biti objelodanjena svim privrednim subjektima, studentima, umirovljenicima, djeci, obrtima i naravno državnim službenicima. Kada kažem da je strategija baštinska kategorija, to znači da ljudi koji iniciraju strategiju moraju biti svjesni da ja ona razvojna, ali i altruistička kategorija. Ponekad treba standard uzeti iz „usta“ vlastite djece kako bi nahranio usta narednih generacija. Strategija mora biti kompletni el-

borat temeljen na znanstvenim činjenicama, ali i prožeta iskustvom žuljnih ruku prethodnih generacija. Kada velim da je strategija upravljačka kategorija onda to znači da ona nije namijenjena ladici nego je namijenjena kao ulazna stavka za kreiranje konkretnih operativnih planova (infrastrukturni razvoj, sustav poticaja u Hercegovini, razvoj poljoprivrede, šumarstva i ribarstva, zaštita okoliša, strana ulaganja, razvoj ljudskih potencijala itd.) koji moraju imati trogodišnji razvojni horizont. Svako skretanje s dogovorene putanje će kroz lokalni - informacijski sustav biti predočeno privrednoj javnosti i kažnjeno. Svaki ispunjeni operativni cilj će biti podržan od strane hercegovačkih stanovnika i biti će motivacija za daljnje uspjehe.

Upravljanje paradoksima; Informacijski paradoks je situacija kada stanovništvo koje plaća poreze ne može dobiti tražene informacije, nema pristup zajamčenim informacijama, dobiva krnje i prilagođene informacije, dobiva pogrešne informacije, dobiva laži i dobiva

nestručne informacije. A još je veća groteska, kad se takve informacije koriste za konkretne poslovne odluke kao što je ulaganje u veliki kredit za svrhu velikog investicijskog projekta. Tu ne mislim na to da svi ljudi moraju dobiti informacije. Ne, to smatram robijom informacijskog društva jer za mene je sloboda, ne da dobijem informaciju, nego da je ne dobijem kada je ne tražim. Uzmimo banalan primjer, npr. što saditi u proljeće. Unazad 30 godina su ljudi u hercegovini dobivali izričite naredbe da sadi određeni iznos duhana, pamuka itd. Moderni informacijski sustav bi trebao biti se temeljiti na sustavima impulsa. Dokazano je da ljudi u zapadnim zemljama odgovaraju na impulse što im priprema lokalna vlast. Odgovaraju na pozitivan način, a vjerujem da će pozitivno odgovoriti i naš lokalni hercegovački svijet koji je globalno poznat kao vrijedan i pošten radni svijet. Povećanje životnog standarda je jedino moguće na ovaj način. Veselim se potencijalnim diskusijama.

UTJECAJ POLITIKE NA RAZVOJ GOSPODARSTVA U HERCEGOVINI

Piše: Toni Galić

Razvoju Hercegovine, u bilo kojem smislu, pa i gospodarskom, ponajviše krajem 19. stoljeća i početkom 20. stoljeća pridonijeli su franjevci. Oni su svojim radom i zalaganjem pokušali održati Hercegovinu na životu. Velika razdoblja suše i nestašice hrane doveli su ljude do smrti i potrage trbuhom za kruhom. Većina njih je odlazila u Slavoniju, ali su se uvijek vraćali na svoja ognjišta. Iako

siromašna zemljom, bez prestanka je prkosila svim nedaćama, pa tako i ratnim. Najveća tragedija dogodila se krajem Drugog svjetskog rata, kada su ubijeni ti isti franjevci koji su čuvali i njegovali svu baštinu i bili pokretač svih zbivanja na ovim prostorima. Do tih godina, razvoj Hercegovine išao je veoma sporim tempom. Dolaskom Austro-Ugarske došlo je i vrijeme novih infrastrukturnih projekata, od pruge, duhanskih stanica za otkup

i preradu duhana, do razvoja rudarske industrije, pogotovo na području općina Široki Brijeg i Posušje, gdje su vršeni površinski i dubinski kopovi boksita.

Vrijeme poslije Drugog svjetskog rata donijelo je i nove promjene, nastala je Jugoslavija, ali s novim načelima i novim sustavom upravljanja, a to je bio komunizam. Iako možda nije bio po volji našim precima koji su

živjeli ovdje i oni koji i danas žive, ipak je bio jedan pozitivan pomak, tu najviše mislim na samo gospodarstvo i sam gospodarski razvoj tada veoma slabo razvijene i siromašne Hercegovine. Počeli su se graditi mnogi objekti primjenjivi za određene potrebe, ali i počela je se razvijati cestovna infrastruktura, što je tada značilo mnogo. Zamislite samo kakvog je utjecaja to tada imalo, kada danas znamo i vidimo da bez razvijene prometne povezanosti nema ni razvoja gospodarstva. A sama gradnja i graditeljstvo kao takvi, čine veliku prekretnicu u samom razvoju.

Sve to nema smisla bez politike. Vidi se koliko su utjecaja imale političke okolnosti i promjene vlasti, počevši od osmanlijskih vladanja, preko Austro-Ugarske, pa sve do zadnje Jugoslavije, na sam razvoj svih elemenata društva. Vrijeme Domovinskog rata donijelo je nove nedaće i borbe. Sve je to bacilo sjenu na razvoj gospodarstva. Međutim, vrijeme koje je uslijedilo poslije rata po-

diglo je Hercegovinu na noge. Politički gledano, Bosna i Hercegovina je postala samostalna, s političkim ustrojem koji je najmanje odgovarao nama Hrvatima. Potpisivanjem Washingtonskog sporazuma, zatim i Daytonskog sporazuma dovedeni smo u nepovoljan položaj gdje uvijek moramo tražiti istinsku jednakopravnost s druga dva naroda. Što je došlo do izražaja osobito nakon posljednjih izbora. Godine 2001. i nastankom Samoupra-

ve došlo je do političkog zaoštavanja i novih političkih sukoba. Najviše štete je pretrpjelo hercegovačko gospodarstvo koje je bilo najvećim djelom financirano Hercegovačkom bankom koja je uništena kada i sama Samouprava. Politička situacija uvelike djeluje na razvoj gospodarstva. Nestabilno političko okruženje odbija strane investitore i njihov kapital, što ste mogli primijetiti u posljednje vrijeme pri pokušaju gradnje vjetroelektrana. Međutim, nije to jedina prepreka. Spora administracija, neriješeni imovinsko-pravni odnosi, nedostatak sluha same vlasti itd. čine nepovoljnu ulagačku klimu čime domaće gospodarstvo slabi i postaje nekonkurentno. Veliki problem predstavljaju i neriješene industrijske zone i sama infrastruktura u njima, što također predstavlja problem investitorima. Trenutno, Federacija sa svojim ustrojem, odnosno njezina administracija potroši 60% godišnjeg proračuna, čime postaje skupa i neodrživa. Umjesto da se njezinim preustrojem, gdje bi se pazilo na nacionalni interes, smanji javna potrošnja i ojača gospodarstvo. Iako postoje sve ove negativnosti, tu je još jedna jako bitna. Veoma poražavajuća činjenica je da većina novca prikupljenog od PDV-a s prostora Hercegovine završi u Sarajevu, čime se automatski ne dozvoljava razvoj

gospodarstva ili bilo čega drugog. Zbog toga zahtjevi za trećim entitetom dobivaju još više na snazi. Unatoč svemu, općine na ovim prostorima koje su prije rata bile sinonim za siromaštvo danas su primjer uspjeha. Ništa se to ne bi postiglo bez truda i zalaganja samih ljudi koji vode glavnu riječ i u politici i u gospodarstvu. Po podacima o izvozu za 2010. godinu možemo vidjeti da Hercegovina ipak nije pretežno „uvoznička“ regija. Najveći izvoz po glavi stanovnika je u Županiji Zapadnohercegovačkoj koji iznosi 1508 Eura per capita. Na trećem mjestu je Hercegovačko-neretvanska županija s 1452 Eura ostvarenog izvoza. Mjesto najvećeg pojedinačnog izvoznika pripada „hercegovačkom gigantu“, odnosno mostarskom Aluminiju. Unatoč svim problemima, posebice sa električnom energijom, gdje je i prste umiješala politika, Aluminij vuče sve naprijed. Ne treba zaboraviti ni ostale gospodarske objekte i poduzeća koja malo tržište Hercegovine čine razvijenim, kao što su Feal, Grafotisak, Violeta koji preuzimaju i tržišta van granica Bosne i Hercegovine. Treba shvatiti da bez proizvodnje i izvoza nema ni samog razvoja. Ali bit je, da još veća organiziranost, funkcionalnije strukture vlasti i kompetentnost ljudi na stručnim pozicijama mogu dovesti gospodarstvo do još većeg uzleta čime bi se stvorili uvjeti za još kvalitetniji život i razvoj.

NOVA SLIKA GRADA MOSTARA

Piše: Hrvoje Šušak

MEPAS

"Mepas" je poduzeće koje je teško opisati u malo riječi. Najkraće rečeno, to je poduzeće koje se jako ubrzo uzdiglo iz ničega, i koje je postiglo ono što mnoga poduzeća neće nikad. Skromni počeci u ratnom vihoru nisu nimalo olakšali prve korake ovog, danas, gigantskog poduzeća koje je početna točka poslovanja mnogih manjih poduzeća koja gravitiraju ovom širokobriješkom "divu". Kao polazna točka se vodi 1989. godina, mada su se obrisi ovog poduzeća i prije se nazirali. Osnivač "Mepasa", gospodin Mirko Grbešić, je počeo od nule i gradió svoje carstvo mukotrпно i strpljivo. On je zaslužen za ono što je danas "Mepas" i ono što "Mepas" predstavlja. Uvijek je pokazivao izrazitu umješnost u poslovanju i rijetku vještinu trgovanja. Stoga, logičnim se nameće zaključak da je osnovna djelatnost poduzeća trgovina, na malo i veliko, sa širokim asortimanom proizvoda, od prehrane i kućnih potrepština do bijele tehnike. No, "Mepas" se ne bavi samo trgovinom. Odnedavno, odnosno na početku ovog tisućljeća, "Mepas" je postao suvlasnik mnogih inozemnih tvrtki, mahom iz Hrvatske, kao što su Saponia, Koestlin, Kandit, Gavrilović i mnoge druge. Kao zadnji projekt, ujedno i najznačajniji za naša područja, je izgradnja tržnog centra "Brodomekur-Mepas" u Mostaru.

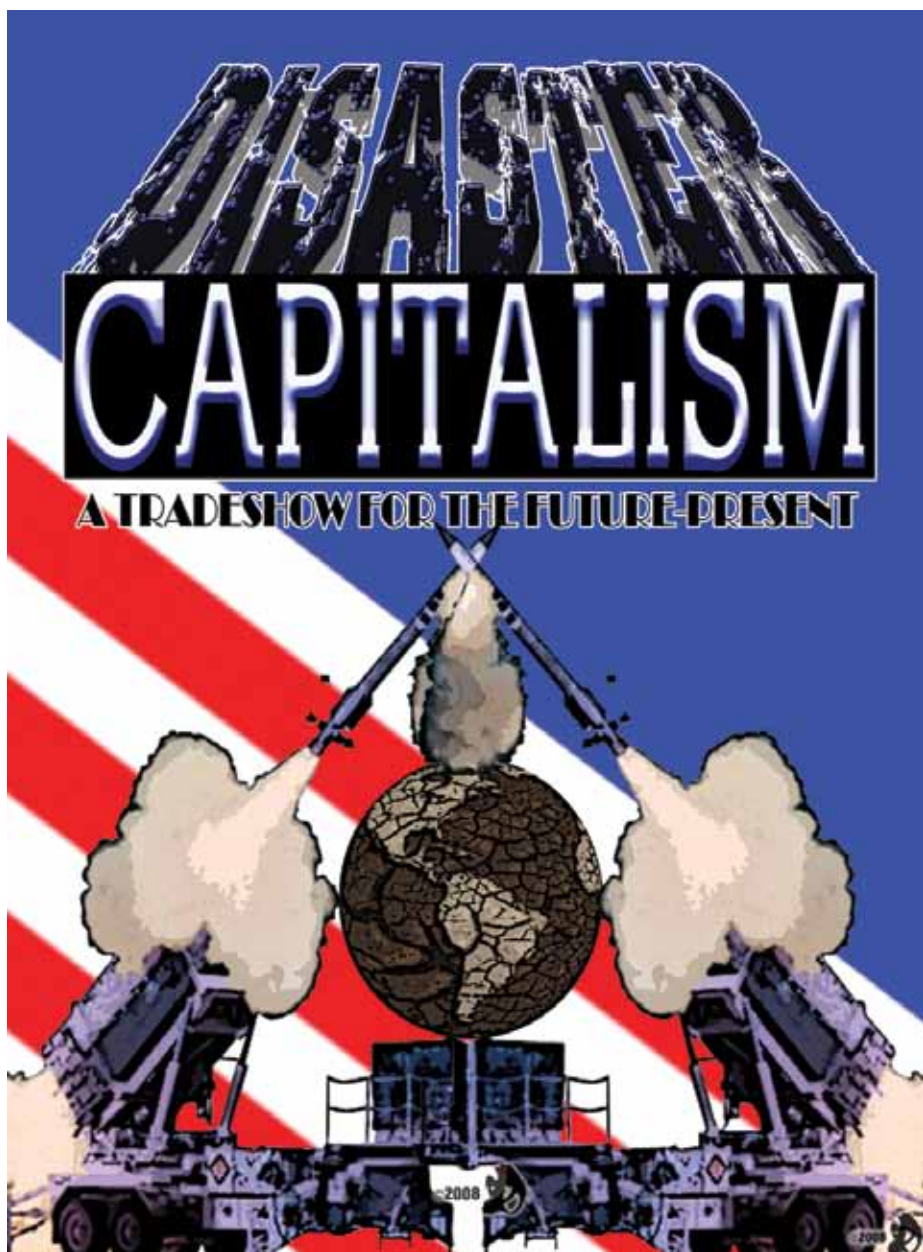
Tržni centar "Brodomekur-Mepas"

Projekt tržnog centra "Brodomekur-Mepas" se nameće kao budući simbol grada podno Veleža, kupovna Meka, koji će uvelike izmijeniti pejzaž, ali i kulturnu i potrošačku ponudu grada, po mnogima nabolje. Centar se nalazi na lokalitetu bivše stare bolnice, koja je srušena zbog dotrajalosti i nefunkcionalnosti. Uz centar će se nalaziti i nova sportska dvorana, koja će također doprinijeti sportskoj aktivnosti i uključenosti mladih u nove sportske uspjehe. Ali, vratimo se tržnom centru. Novi tržni centar stvara neviđenu euforiju, čak i nekoliko mjeseci prije njegovog otvorenja. O njemu kruže razne priče, koje često graniče sa neviđenim luksuzom, kojeg se ne bi ni najpoznatiji svjetski tržni centri postidjeli. Istina nije daleko od toga. Tržni centar "Brodomekur" zaista donosi neke inovacije koje nisu viđene na našim prostorima. Ovdašnje stanovništvo je naviknuto na goli minimum ponude, kojoj, ionako mizernoj, prilagođava svoju, ne baš zahtjevnu potražnju. Ovaj centar će izvući na vidjelo mnoge preferencije potrošača koje su odavno puki predmet želja. To se ponajprije odnosi na žensku populaciju, koja pokazuje izrazitu sklonost prema shoppingu, ali na svoje će doći i oni koji imaju drugačije vrste potreba. Tu su u prvom redu ljubitelji brze hrane. Naime, u novom tržnom centru dolazi svjetski poznata franšiza brze hrane McDonalds. Iako ljudi svakodnevno konzumiraju brzu hranu, svi željno očekuju probati poznate McDonalds pržene krumpiriće, hamburger, koji po mom mišljenju je premalen i njegova slika totalno daje krivi dojam te će utažiti žeđ poznatim napicima koje svakodnevno viđamo na svim reklamama koje se emitiraju na svim poznatim svjetskim televizijama. Što se tiče ljubitelja sedme umjetnosti, njih čeka izvor beskraje zabave koja će biti dostupna u čak četiri kino dvorane. U tržni centar "Brodomekur" stiže svjetski poznata kino franšiza CineStar. Samo ime garantira najkvalitetnije naslove, najpopularnije filmove, u kojima glume najtraženiji glumci današnjice, sa dosad neviđenom kvalitetom slike i usluge u Mostaru (što i nije tako teško, s obzirom da i dan danas Mostar nema nijednu kino dvoranu), što će dodatno obogatiti zabavne sadržaje koje pruža grad Mostar. Kino će pružiti alternativu ustaljenim oblicima zabave koje upražnjavaju mladi u Mostaru, mahom studenti. Vratimo se ljubiteljima shoppinga, koji će ipak dobiti više sadržaja u kojima će moći uživati. U planu tržnog centra, koji dostupan svima na Internetu, najavljuje se dolazak nekih od najprestižnijih svjetskih brendova. Spominju se imena kao New Yorker, Bershka, Zara, Pull and Bear, te mnogi ostali elitni brendovi koji neće biti dostupni baš svima zbog ekonomskih prilika koje vladaju ovdašnjim prostorima. Ipak, naći će se ponešto za svakoga. Raznovrsnost ponude i konkurencija postojećim tržnim centrima može samo pogodovati tržišnoj klimi i povoljnijim prilikama za kupovinu. Grad bruji o tome kako će ovaj tržni centar izbaciti iz igre ostale, sada manje atraktivne, tržne centre, i kako će ih u potpunosti gurnuti u ponor propasti. Iako će donijeti neke nove stvari, osobno vjerujem da će ostali tržni centri osjetiti pad prometa, ali ne toliko da bude fatalno, odnosno da propadnu. Sentimentalnost i praktičnost će održati stare posjetitelje tržnih centara da i dalje posjećuju mjesta na koja su navikli izlaziti. Ipak će mladi nastaviti izlaziti na ona mjesta za koja ih vežu uspomene i lijepa sjećanja. Iako će novi tržni centar donijeti mnogo zanimljivosti, interes neće trajati zauvijek. Kvaliteta usluge te raznovrsnost sadržaja će utjecati na vrijeme trajanja zanimanja, ali dugoročno gledano, tržni centar "Brodomekur" će zasigurno opstati, a vjerojatno i preuzeti primat nad pružanjem određenih usluga. Prema prvim najavama, zasigurno će se isticati blještavilom i glamurom, koji je isprepleten kvalitetom ali zavidnom razinom dizajna. U sve prednosti, ipak će se dobro namučiti da dostigne, ali i nadmaši ionako visoko postavljena očekivanja potrošača, koja, uzgred rečeno, na ovim prostorima nije lako zadovoljiti. Ali na kraju se sve svede na navike potrošača, za koje će trebati veliki trud da se usmjere upravo prema novom tržnom centru. Na kraju, kratko rečeno, kvaliteta i raznovrsnost su jedne od rijetkih stvari koje ovdašnji potrošači cijene, a njih novi tržni centar izgleda, ima napretak.

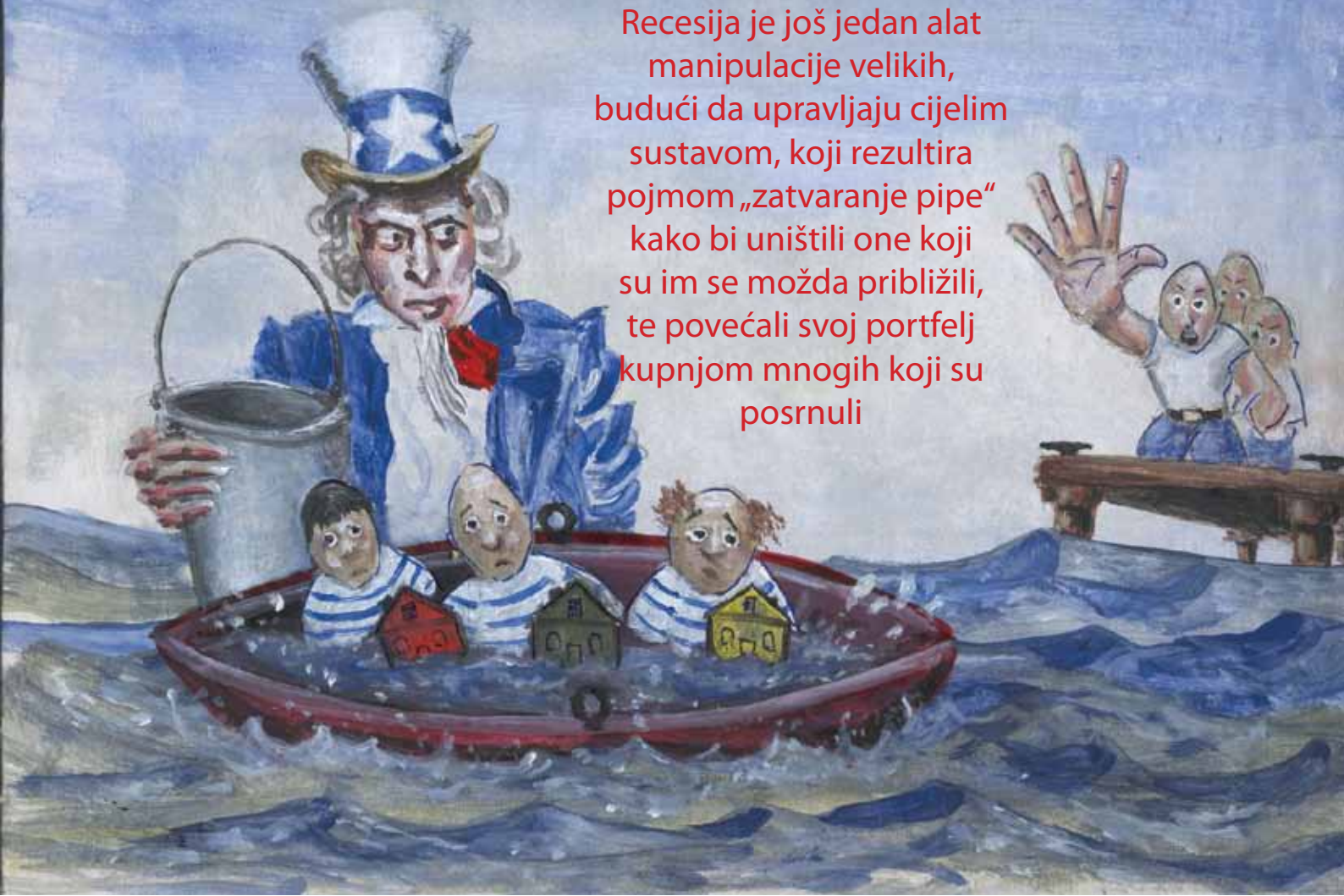
Kapitalizam: Budućnost ili prošlost?

Piše: Vinko Miličević

Mnogi su teoretičari pokušali iznijeti svoje definicije kapitalizma, ali se nisu mogli složiti. Složili su se samo da pojam potječe od pokreta nazvan „laissez faire“ koji je zagovarao da se država ne upliće u vlasništvo rada, zemlje i kapitala. Mnogi od nas na prvi pogled riječi kapitalizam zamišljaju neko blagostanje, obilje, bilo da se radi o radu, zemlji ili kapitalu. Ali ako se malo zamislimo i zapitamo: „Što je to što nam je kapitalizam omogućio a što uzeo?“, te bismo li trebali zahvaliti kapitalizmu za sve ili bismo mu trebali uputiti kritike?! Postoje brojni zagovornici kapitalizma, ali isto tako i oni koji mu se žestoko opiru. Ali sada ostavimo njih sa strane. Ja nisam ni na jednoj strani, da se odmah ogradim od nekih neugodnosti, ali samo želim iznijeti neke činjenice da se zapitamo: što nam kapitalizam donosi, jeli je to sustav koji će ostati iza nas ili je to naša budućnost? U samom početku možemo reći da kapitalizam potječe od najvećih, odnosno dolazi s područja Amerike, zemlje koja je zauzela epitet „leadera kapitalizma“. Ako pogledamo oko sebe vidjeti ćemo da su počeci nove tehnologije, novih postignuća, pokrenuti uglavnom od Amerike iako ona danas gubi zamah za brzo rastućim zemljama kao što su Kina i Indija. Ako uzmemo u obzir brojne knjige koje su temelj znanja nas akademskih građana i koje uglavnom potječu iz Amerike, zapitamo li se ponekad, što to oni nas uče, je li to njihova politika obrazovanja svijeta ili ima neke skrivene ciljeve. Daleko od toga da nam kapitalizam nije donio mnoge olakšice i mogućnosti koje se ogledaju kroz proces globalizacije na području rada, usluga, zemlje i kapitala. Ali se isto tako možemo složiti da globalizacija nije donijela ništa novo nego

Recesija je još jedan alat manipulacije velikih, budući da upravljaju cijelim sustavom, koji rezultira pojmom „zatvaranje pipe“ kako bi uništili one koji su im se možda približili, te povećali svoj portfelj kupnjom mnogih koji su posrnuli

produbljanje razlike između siromašnih i bogatih. Mnogi je smatraju novim alatom povezivanja bogatih.

S druge strane se možemo zapitati koji je zaista razlog osnivanja trijade međunarodnog ekonomskog sustava (MMF-a, WB-a, WTO-a), pomoć u razvoju mnogih zemalja ili još jedan od vlastitih alata onima koji su ih osnovali. Mnogi su najavljivali da će se osnivanjem ovih organizacija smanjiti razmjer između razvijenih i nerazvijenih, ali smo svjedoci sve većeg produbljanja tog razmjera. Mnogim stanovnicima Afrike je dovoljan 1\$ da bi preživjeli mjesec dana, te 1\$ kredita kako bi obavljali svoje aktivnosti (šivanje korpi i sl.), te time zaradili svoj mjesečni dohodak, ali smo svjedoci da im to nije omogućeno. Jeli to uzrok neke nesreće ili rezultat kapitalizma kakvog imamo danas? Osim toga što su bile iskorištene za eksploataciju prirodnih resursa i radne snage, prepuštene su same sebi bez bilo kakvog znaka oporavka i boljeg sutra. Monetarni sustav, kao sijamski bliznac kapitalizma, koji je zasnovan na novcu koji se „štampa“ iz ničega, odnosno postoji samo povjerenje u centralnu banku, doveo je do stvaranja veli-

kih dugova koji će se morati servisirati tijekom cijelog našeg života, ali i generacija poslije nas. Na kraju iznosim još jednu važnu činjenicu, odnosno osvrt na novonastali fenomen u ovom desetljeću tzv. „recesija“. To je još jedan alat manipulacije velikih, budući da upravljaju cijelim sustavom, koji rezultira pojmom „zatvaranje pipe“ kako bi uništili one koji su im se možda približili, te povećali svoj portfelj kupnjom mnogih koji su posrnuli. Ja nisam protivnik kapitalizma niti ga zagovaram, nalazim se u tom sustavu kao i vi, samo se trebamo zapitati da li je etičan i da li ćemo s ovakvim sustavom moći nastaviti ili moramo nešto promijeniti. Smatram da se mora nešto promijeniti, jer ta bahatost koja je rezultat tog sustava i razlog zbog kojeg smo postali robovi novca, ne vodi nas u pravom smjeru. Te promjene mogu rezultirati novim sustavom ili izmjena postojećeg. Sve možemo promijeniti, ali moramo početi od sebe kako bi nas drugi slijedili, a ne prebacivati to na slijedeće generacije!!!

KORUPCIJA KAO BOLEST DRUŠTVA

Moralna su pravila produkt specijalnih društvenih faktora, a svaki moralni sistem zavisi od socijalne strukture društva u kojem egzistira. Ne postoji apsolutni moral, dakle nijedan moralni sistem koji bi bio moralan za svako društvo, a različitost morala za ovo ili ono društvo ne može se objašnjavati neznanje ili izopačenošću.

Emile Durkheim

Piše: Antonio Marić

Što je to korupcija?

Korupcija je...

Dragi čitatelji, ostavljam vam slobodu da sami završite ovu rečenicu, pretpostavljajući da vam to neće biti problem jer ste vi, kao i ja, nažalost, predobro upoznati s ovom pojavom. Možemo je definirati ovako ili onako, ali dolazimo do zajedničkog zaključka da je korupcija „moralna pokvarenost“. Korupcija nije nova pojava već stara pošast koja se prisutna u svim sferama društva.

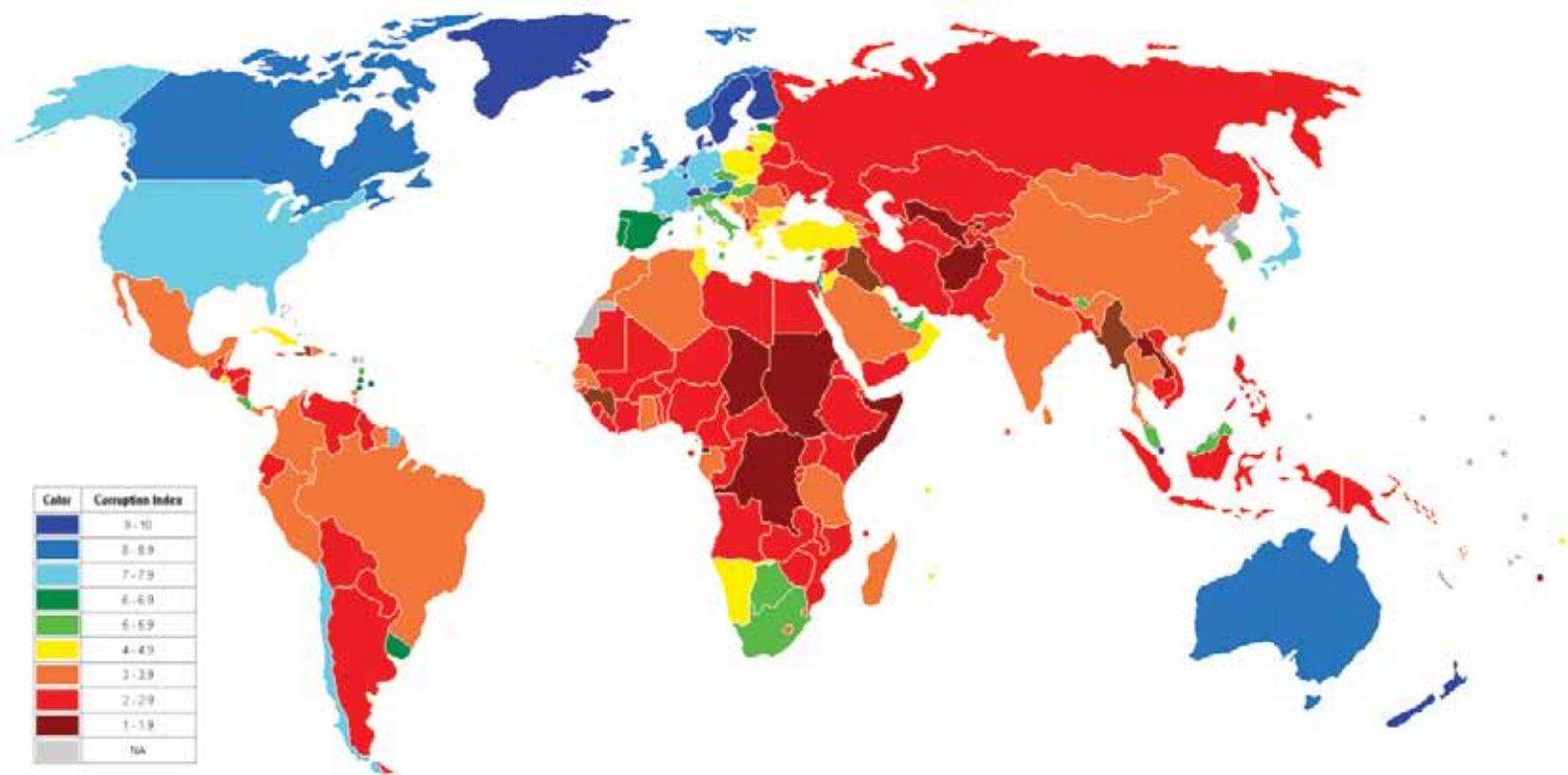
Najviše je ima u javnoj sferi, koja se odnosi na državu i javne ustanove, ali je prisutna i u privatnoj sferi, gdje se država ne pojavljuje. Tako je ima u privatnim, proizvodnim i uslužnim djelatnostima, posebno u trgovini. Ima je u medijima, sportu, show-businessu, umjetnosti pa čak i u civilnom društvu. Sve su to činjenice za koje nije potrebno čitati članke, surfati po netu, gledati vijesti itd., već je dovoljno da pogledate oko sebe i sve vam je jasno.

Što reći? Koju poslučku porati? Kome?

Da ne šaljem poruku onima koji “vide, a ne čuju, poslučka će bit porata” na vašu adresu, dragi moji čitatelji. U današnjem svijetu, u kojem ljudi znaju cijenu svega, a vrijednost ničega, novac i društvena moć su, htjeli to priznati ili ne, svetinja, sredstvo kojim možemo sebi priuštiti gotovo sve. Ta činjenica je razvila plodno tlo korupciji (najlakši način za postizanje tog sredstva) koja je kao “bolest društva” visoko proširena. Sama riječ potiče od latinske riječi “corruptus”, particip perfekta riječi “corrumpere”, što znači “uništiti” ili “pokvariti”. Upravo tako, društvo u kojem

vlada korupcija je pokvareno i uništeno društvo. Korupcija je društveni nedostatak, manjak pretpostavki, društvenih normi i vrijednosti koje su potrebne za normalno djelovanje slobodne tržišne privrede (kapitalizma). Ona predstavlja ozbiljan gospodarski i politički problem za zemlje u razvoju i zemlje u tranziciji. U pojedinim zemljama tradicija podmičivanja postoji stoljećima. Manji ili veći iznosi za mito smatraju se dijelovima normalnog ponašanja. BiH je bez sumnje jedna od tih zemalja gdje je korupcija očigledna, ali nitko ništa ne poduzima, a ljudi jednostavno okreću glavu. Nema društva koje moralno

ili zakonski prihvatljivom drži zloupotrebu položaja. No, koliko ih je među nama koji se ne mogu oduprijeti “dobroj prilici” ako nalete na nju, a znajući da će se netko drugi okoristiti ako to ne učinimo sami. Problem ne leži samo u onima koji su već korumpirani nego i u onima koji će postati takvi, ako im se ukaže prilika. Ako smo svi takve poštenjačine i “sveci”, kako je moguća činjenica BiH je najkorumpiranija zemlja u regiji, sa društveno najopasnijim vidovima korupcije, budući da nitko nije rođen kao korumpiran, već je naše društvo kao takvo izgradilo osobu koja je spremna odreći se svih ljudskih vrijednosti i zbog vlastite, bilo materijalne, bilo nematerijalne koristi, a na štetu ostatka društva, odnosno nas malih ljudi koji predstavljamo većinu. Svaka država ima svoju mafiju, kod nas mafija ima svoju državu. Korupcija i kriminal u BiH dostigli su nepodnošljiv stupanj. Prema relevantnim svjetskim istraživanjima za prošlu godinu, indeks korupcije u BiH iznosio je 3,2 na skali do 10, s tim što nula označava apsolutnu korupciju, a deset znači da u državi nema korupcije. BiH se po svom indeksu našla u društvu s Liberijom, Zimbabveom i Trinidad i Tobagom. Ma prekrasno, ekipa nam je odlična. BiH je zadnjih godina napravila vrlo malo napretka u svladavanju korupcije, što i nije neko iznenađenje budući da je visoko proširena kako u javnom sektoru tako i u svim drugim slojevima naše

otužne države. Da bi uspjeli iskorijeniti korupciju potrebna je jaka politička volja, koje u BiH skoro pa nema. Logično, nije nitko lud da udara po sebi. Agencije za borbu protiv korupcije u BiH ne postižu gotovo nikakav učinak, pa ih neću ni spominjat. Reći ću samo kako navode razloge zbog kojih je njihov rad otežan, naravno, gdje nema volje ima milijun izgovora. Iskreno rečeno, ne vidim pomaka u borbi protiv ovog zla u skoroj budućnosti. Što mi studenti, kao svijetla budućnost naše države, možemo učiniti u ovakvoj situaciji? S ovakvim stavom ništa. Ponašamo se kao da sutra ne postoji, kao da sve ovo što se oko nas događa nema nikakve veze s nama. Bez brige nam idu dani. Bitno nam je kako ćemo

otići na kavu, položiti pokoji ispit, pojaviti se na studentskim zabavama s ekipom i tako iz dana u dan. Da me ne bi nazvali kretenom, priznajem da nisam ni ja puno bolji. Bolje sutra nam se smiješi, puca od smijeha. Moramo se probuditi i postati svjesni da nas sve brige koje nas trenutno zaobilaze čekaju danas-sutra kad završimo faks. Da bi pridonijeli boljem sutra koje nam se trenutno ruga, moram se početi boriti za svoja prava, biti motor promjena, nositelji revolucionarnog duha, inicijatori napretka u ovoj zemlji. Svaki početak je težak i koliko god ova država izgledala “nakazno” naša budućnost je ovdje. Da skratim, mi moramo biti ti koji “vide, a čuju”!

Posluka porata...

Opasna poplava novca koji uopće ne postoji

Piše: Željko Kardum

SAD je u svoj sustav ubacio bilijune nepostojećih dolara, što je potaklo globalni rast cijena hrane i niz revolucija

Svaki tjedan jedan diktator manje. Kamo to vodi? Kako će izgledati svijet bez diktatora? U Europi ih možete na prste izbrojati, a prorijedili su se i na vrhu Afrike. Koga će sada CIA financirati?

Diktatori tvrde da su im glave došli neki fejsbukovci, vanjski i unutarnji neprijatelji, huligani i drogirana mladež. Osviješteni politički analitičari lupetaju kako je pokretač revolucije probuđena želja za slobodom i

demokracijom. A istina je zapravo negdje drugdje.

Diktatori su priča za sebe. Nisu oni uzrok pobune. Dok za sebe krađu toliko da narod nije gladan, nitko ih ne dira. A za ovo sad kriv je vrtoglavi rast cijena hrane i šlampavi Amerikanci. Nisu gledali dalje od nosa, pa im se zamalo omakla svjetska revolucija.

Priča ide ovako: afrička populacija vrtoglavo

raste, a proizvodnja hrane ne. Pa su arapske zemlje postale najveći uvoznik žitarica na svijetu. A svakim rastom cijena, podižu se i mase. Prema podacima UN-a, cijena hrane raste sedam mjeseci za redom i već su premašile rekordne razine iz 2008. godine. A te su godine cijene hrane pokrenule pobune u više od 30 gladnih zemalja. A kako je sve zapravo počelo? Amerikanci su za spas gospodarstva u svoj financijski sustav ubacili tisuće milijardi nepostojećih dolara. Snizili su cijenu

novca. Željeli su oporaviti cijene nekretnina, potaknuti rast cijena dionica, nagovoriti ljude da ulažu. No, nisu ni bankari glupi. Zašto ulagati u američke kompanije koje nose niski povrat ulaganja? Uzeli su od države novokreirani novac i umjesto u domaće gospodarstvo, ulagali po cijelom svijetu. Ponajviše u brzorastuće zemlje i tržišta. Poplava jeftinog novca kojeg zapravo nema dovela je do rasta cijena hrane za gotovo 30 posto u zadnjih pola godine. Zašto? Gotovo sve svjetske cijene roba definirane su u dolarima. Matematika je jednostavna. Kada vrijednost dolara kojeg sada ima koliko hoćete pada, cijene roba rastu. I tu počinje začarani krug. Zamislite da ste seljak ili špekulant na tržištu roba. Cijene rastu. Možete hranu prodati ili uskladištiti i čekati. Znaete da je hrana vrijedna i da je trebaju sve više. Znaete da je centralne banke ne mogu ni iz čega izmisliti i stvoriti kao što mogu učiniti s novcem. I znaete da će Amerika doštampati još novca... Što ćete učiniti? Prodati ili pričekati novu, višu cijenu? Problem nastaje kada u tom čekanju "jedni na druge" stvari izmaknu kontroli. Pa vam se dogodi sjeverna Afrika. Nešto slično događalo se u Njemačkoj 1923. godine za vrijeme hiperinflacije. Gradsko stanovništvo je gladovalo, a seljaci nisu znali gdje bi uskladištili hranu. No nisu je htjeli prodati za novac koji je iz dana u dan gubio na vrijednosti. Uskoro su gradske

bande krenule po selima. Razvaljivali su stajgljeve i otimale hranu.

Što ako se pobune prošire na Saudijsku Arabiju? Pa cijene nafte skoče u nebo.

Analitičari japanske Nomure predviđaju da bi nafta mogla dosegnuti 220 dolara. Drugi tvrde suprotno. Možda se novim injekcijama nepostojećeg novca pobune smire.

EUROPSKA UNIJA - OBEĆANA ZEMLJA ILI FATAMORGANA

ZNAČAJ HRVATSKE I MALIH ZEMALJA U EUROPSKOJ UNIJI

Piše: *Andrija Mikulić*

Utrenucima kada se cijeli svijet suočava s globalnom ekonomskom krizom, i kada većini nacionalnih vlada ne polazi za rukom vlastitim snagama riješiti taj problem, mnoge europske zemlje rješenje pokušavaju pronaći pristupanjem Europskoj uniji. Postavlja se pitanje što Europska unija uistinu donosi? S jedne strane imamo Njemačku koja ostvaruje rekordnu zaposlenost (40,4 milijuna ljudi, dok je nezaposlenost pala na najnižu razinu od prosinca 1991. godine – 6,8%) i izvoz (2011. godine narastao za čak 11,4 posto i tako po prvi put premašio brojku od 1000 milijardi eura), dok s druge strane imamo Grčku, Španjolsku, Italiju, Portugal koje doživljavaju teške ekonomske trenutke. Ne smijemo zaboraviti ni zemlje poput Švicarske ili Norveške koje, iako se ne nalaze u EU, spadaju među najrazvijenije zemlje Europe pa i svijeta. Danas Bosna i Hercegovina nema ni status zemlje kandidata, a u skoroj budućnosti taj „korak“ se i ne nazire. Na nedavno održanom referendumu, susjedna nam Hrvatska je rekla „DA“ ulasku u EU. Budućnost će pokazati da li je to bila dobra odluka.

Pri razmatranju prednosti i nedostataka Europske unije, logično je poći od njenih institucija koje, u nekim slučajevima, donose odluke koje su obvezne primjenjivati i sve zemlje članice. Stoga se postavlja pitanje kakav bi utjecaj na odluke u EU imala Bosna i Hercegovina, kao i ostale zemlje u regiji (među kojima je i Hrvatska koja 2013. ulazi u EU), koje površinom spadaju među manje zemlje Europe. U pokušaju da pronađemo odgovor na ovo pitanje, služeći se „Pročišćenom inačicom Ugovora o Europskoj uniji i Ugovora o funkcioniranju Europske unije“ objasnit ćemo način donošenja odluka u EU, funkcioniranje najvažnijih institucija europske

unije, te nadležnost europske unije.

Europski parlament, zajedno s Vijećem, izvršava zakonodavne i proračunske funkcije. On izvršava funkcije političkog nadzora i savjetovanja kako je utvrđeno u Ugovorima, te bira, na prijedlog Vijeća predsjednika Komisije. Sastavljen je od predstavnika građana Unije. Njihov broj ne smije biti veći od 750, ne računajući predsjednika. Zastupljenost građana je regresivno proporcionalna, a minimalni prag je šest članova iz svake države članice. Nijednoj državi članici ne dodjeljuje se više od 96 mjesta. Članovi Europskog parlamenta biraju se na razdoblje od pet godina slobodnim i tajnim glasovanjem na općim neposrednim izborima. Iz redova svojih članova bira svojeg predsjednika i svoje predsjedništvo. Europski parlament održava godišnje zasjedanje. Odlukom većine svojih članova Europski parlament može od Komisije zatražiti podnošenje odgovarajućeg prijedloga o pitanjima za koje smatra da ih je, radi provedbe Ugovora, potrebno urediti aktom Unije. Ako Komisija ne podnese prijedlog, o razlozima obavještava Europski parlament. Dakle, Europski parlament nije ovlašten predlagati ni inicirati zakone. Može samo predlagati amandmane, za koje Komisija može utvrditi da su prihvatljivi ili neprihvatljivi.

Europsko vijeće daje Uniji potreban poticaj za njezin razvoj i utvrđuje opće političke smjernice i prioritete tog razvoja te ne izvršava zakonodavne funkcije. Sastoji se od šefova država ili vlada država članica zajedno s njegovim predsjednikom i s predsjednikom Komisije. Osim ako je Ugovorima drukčije predviđeno, odluke Europskog vijeća donose se konsenzusom. Europsko vijeće sastaje se dvaput svakih šest mjeseci na poziv svojeg predsjednika. Kad to nalaže dnevni red, člano-

vi Europskog vijeća mogu odlučiti da svakom od njih pomaže ministar, a u slučaju predsjednika Komisije, član Komisije, a kad to nalaže situacija, predsjednik saziva izvanredni sastanak Europskog vijeća. Europsko vijeće bira svojeg predsjednika kvalificiranom većinom na razdoblje od dvije i pol godine koje se može jednom obnoviti. U slučaju sprječivosti ili teže povrede dužnosti, Europsko vijeće može okončati mandat predsjednika u skladu s istim postupkom.

Vijeće, zajedno s Europskim parlamentom, izvršava zakonodavne i proračunske funkcije. Ono obavlja funkcije utvrđivanja politika i koordinacije, kako je utvrđeno u Ugovorima. Vijeće se sastoji od po jednog predstavnika svake države članice na ministarskoj razini, koji smije preuzimati obveze u ime vlade dotične države članice i glasovati. Sastaje se javno kad raspravlja i glasuje o nacrtu zakonodavnog akta. Odluke se donose kvalificiranom većinom, osim ako je u Ugovorima drukčije predviđeno. Od 1. studenoga 2014. kvalificirana većina utvrđuje se kao većina koju čini 55 % članova Vijeća, sačinjena od najmanje petnaest članova i kojom su predstavljene države članice koje zajedno čine najmanje 65% stanovništva Unije. Blokiranja manjina mora uključivati najmanje četiri člana Vijeća koji predstavljaju 35% stanovništva; u protivnom se smatra da je kvalificirana većina postignuta. Prema tome, da bi prošao zakon 15 zemalja od 28 (ulaskom Hrvatske u EU broj zemalja povećat će se na 28) mora glasati ZA. No te države moraju imati preko 65% EU populacije ili zakon neće proći. Ako uzmemo u obzir da EU broji populaciju od oko 500 milijuna stanovnika, 65% od toga iznosi 325 milijuna. Uzmimo primjer da se ministri Njemačke, Francuske, Velike Britanije, Poljske i Rumunjske slažu oko novog zakona, ovih 6 država ustvari sadržava 326

Luksemburga, Latvije, Litve, Slovačke i Slovenije) kako bi skupili potrebnih 55 posto zemalja čime bi zakon postao važeći za sve zemlje. To znači da ostalih 13 zemalja članica: Hrvatska, Austrija, Belgija, Cipar, Danska, Finska, Grčka, Irska, Malta, Nizozemska, Portugal, Španjolska, Švedska, ne bi imale nikakve moći, čak ni udružene zajedno. Populacija ovih zemalja iznosi 125 milijuna što je nedovoljno za blokiranje (25% stanovništva od potrebnih 35%). S druge strane Njemačka i Francuska imaju populaciju od 147 milijuna ljudi (29,4% populacije EU) što znači da su im potrebne samo još dvije zemlje da dostignu potreban broj (nedostaje im 5,6% populacije EU ili 28 milijuna stanovnika) – poput Rumunjske i Bugarske ili druge dvije države iz niza kombinacija. To znači da su ostale 24 zemlje potpuno nemoćne jer navedene 4 zadovoljavaju uvijete za blokiranje novog zakona. Možemo zaključiti da navedeni omjeri (65% populacije EU za prihvaćanje i 35% za blokiranje zakona) idu u korist velikih zemalja temeljeći stvaranje zakona u EU uglavnom na veličini populacije, dok se moć malih zemalja svodi na minimum. Postavlja se pitanje kakav

milijuna ljudi što čini potrebnih 65,2% stanovništva. Da bi zakon prošao, ministri navedenih zemalja samo moraju nago-

voriti 9 ministara drugih zemalja (primjerice Bugarske, Češke, Estonije, Mađarske,

bi utjecaj na odluke Vijeća imala Bosna i Hercegovina eventualnim ulaskom, s ob-

zirom da bi udio populacije Bosne i Hercegovine u ukupnoj populaciji EU iznosio samo 0,08%.

Komisija izvršava proračun i upravlja programima. Izvršava koordinacijske, izvršne i upravljačke funkcije. Zakonodavni akti Unije mogu se donijeti samo na temelju prijedloga Komisije, osim ako je Ugovorima drukčije predviđeno. Mandat Komisije traje pet godina. Članovi Komisije biraju se na temelju njihove opće sposobnosti i europskog opredjeljenja, iz redova osoba čija je neovisnost neupitna. U obavljanju svojih zaduženja Komisija je u potpunosti neovisna. U većini slučajeva članovi Komisije ne traže i ne primaju naputke od bilo koje vlade ili koje druge institucije, tijela, ureda ili subjekta. Uzimajući u obzir izbore za Europski parlament te nakon održavanja odgovarajućih savjetovanja, Europsko vijeće, odlučujući kvalificiranom većinom, predlaže Europskom parlamentu kandidata za predsjednika Komisije. Europski parlament zatim glasa o izboru tog kandidata. Vijeće, zajednič-

Europski parlament nije ovlašten predlagati ni inicirati zakone. Može samo predlagati amandmane, za koje Komisija može utvrditi da su prihvatljivi ili neprihvatljivi

kom suglasnošću s izabranim predsjednikom, utvrđuje popis ostalih osoba koje predlaže za imenovanje članovima Komisije. Izbor tih osoba obavlja se na temelju prijedloga država članica.

Dakle, odluku o izboru članova Komisije u potpunosti ima Predsjednik Komisije i Vijeće, dok vlade predlažu i savjetuju oko izbora svog člana. Dakle, može se reći da članove Komisije ne biraju građani država, nego institucije i političari europske unije.

Komisija imenovana u razdoblju od dana stupanja na snagu Ugovora iz Lisabona od 1. studenoga 2014. se sastoji od onog broja članova, uključujući njezina predsjednika i Visokog predstavnika Unije za vanjske poslove i sigurnosnu politiku, koji odgovara dvjema trećinama broja država članica, osim ako Europsko vijeće jednoglasno odluči taj broj izmijeniti, što znači da svakih 15 godina zemlja gubi svog člana u Komisiji na razdoblje od 5 godina.

Sud Europske unije obuhvaća Sud, Opći sud i specijalizirane sudove. On osigurava

poštovanje prava pri tumačenju i primjeni Ugovora. Države članice osiguravaju pravne lijekove dostatne za osiguranje učinkovite pravne zaštite u područjima obuhvaćenima pravom Unije. Sud se sastoji od po jednog suca iz svake države članice te mu pomaže osam nezavisnih odvjetnika. Na zahtjev Suda Vijeće može, odlučujući jednoglasno, povećati broj nezavisnih odvjetnika. Opći sud uključuje najmanje jednog suca iz svake države članice. Imenuju ih Vlade država članica zajedničkom suglasnošću biraju suce i odvjetnike na razdoblje od šest godina. Svake tri godine provodi se djelomična zamjena sudaca i nezavisnih odvjetnika u skladu s uvjetima utvrđenima u Statutu Suda Europske unije Suci i nezavisni odvjetnici kojima je istekla dužnost mogu biti ponovno imenovani.

Postavlja se pitanje kakav bi utjecaj na odluke Vijeća imala Bosna i Hercegovina eventualnim ulaskom, s obzirom da bi udio populacije Bosne i Hercegovine u ukupnoj populaciji EU iznosio samo 0,08%

Postupci za donošenje akata i druge odredbe

Kada se za donošenje akta u Ugovorima upućuje na redovni zakonodavni postupak, primjenjuje se sljedeći postupak: Komisija podnosi prijedlog Europskom parlamentu i Vijeću. Europski parlament usvaja svoje stajalište na prvom čitanju i dostavlja ga Vijeću. Ako Vijeće odobri stajalište Europskog parlamenta, dotični akt usvaja se u tekstu koji odgovara stajalištu Europskog parlamenta. Ako Vijeće ne odobri stajalište Europskog parlamenta, ono usvaja svoje stajalište na prvom čitanju i dostavlja ga Europskom parlamentu. Vijeće u potpunosti obavještava Europski parlament o razlozima na temelju kojih je usvojilo svoje stajalište na prvom čitanju. Komisija u potpunosti obavještava Europski parlament o svom stajalištu. Ako

u roku od šest tjedana saziva Odbor za mirenje. Vijeće odlučuje jednoglasno o izmjenama o kojima je Komisija donijela negativno mišljenje. Odbor za mirenje, koji je sastavljen od članova Vijeća ili njihovih predstavnika te od jednakog broja predstavnika Europskog parlamenta, ima zadatak kvalificiranom većinom članova Vijeća ili njihovih predstavnika i većinom predstavnika Europskog parlamenta postići dogovor o zajedničkom tekstu u roku od šest tjedana od svog sazivanja, na temelju stajališta Europskog parlamenta i Vijeća u drugom čitanju. Ako u roku od šest tjedana od svog sazivanja Odbor za mirenje ne odobri zajednički tekst, smatra se da predloženi akt nije usvojen. Sada kada znamo način na koji institucije europske unije donose akte i druge odredbe, možemo razmatrati područja u kojima Europska unija ima isključivu nadležnost, podijeljenu nadležnost sa državama članicama, te na kojima poduzima djelovanja kojima se podupiru, koordiniraju ili dopunjuju djelovanja država članica.

Nadležnost Europske unije:

Unija ima isključivu nadležnost u sljedećim područjima: (a) carinskoj uniji; (b) utvrđivanju pravila o tržišnom natjecanju potrebnih za funkcioniranje unutarnjeg tržišta; (c) monetarnoj politici za države članice čija je valuta euro; (d) očuvanju morskih bioloških resursa u okviru zajedničke ribarstvene politike i (e) zajedničkoj trgovinskoj politici.

Podijeljena nadležnost između Unije i država članica primjenjuje se u sljedećim glavnim područjima: (a) unutarnjem tržištu; (b) socijalnoj politici za aspekte utvr-

đene u Ugovoru; (c) ekonomskoj, socijalnoj i teritorijalnoj koheziji; (d) poljoprivredi i ribarstvu, osim očuvanja morskih bioloških resursa; (e) okolišu; (f) zaštiti potrošača; (g) prometu; (h) transeuropskim mrežama; (i) energetici; (j) području slobode, sigurnosti i pravde i (k) zajedničkoj brizi za sigurnost u pitanjima javnog zdravlja.

Unija je nadležna za poduzimanje djelovanja kojima se podupiru, koordiniraju ili dopunjuju djelovanja država članica. Na europskoj se razini takvo djelovanje odnosi na sljedeća područja: (a) zaštitu i poboljšanje zdravlja ljudi; (b) industriju; (c) kulturu; (d) turizam; (e) obrazovanje, strukovno obrazovanje, mlade i sport; (f) civilnu zaštitu i (g) administrativnu suradnju.

Uzimajući u obzir institucije europske unije, ovlasti koje te institucije posjeduju, način biranja njenih članova te način na koji se donose akte, možemo zaključiti da je položaj malih zemalja u Europskoj uniji znatno oslabljen potpisivanjem lisabonskog ugovora, dok je položaj velikih zemalja istovremeno znatno poboljšao. Ulaškom u Europsku uniju mnogi se instrumenti makroekonomske politike stavljaju u djelomičnu ili potpunu nadležnost institucija EU. Europska unija svojim odlukama može znatno utjecati na ekonomske politike nacionalnih zemalja, pa je stoga važno da zemlje pristupnice dobro sagledaju posljedice propisa i odluka Europske unije, te promjene koje će nastupiti njihovom prilagodbom tim propisima.

u roku od tri mjeseca od takvog priopćenja Europski parlament odobri stajalište Vijeća na prvom čitanju ili ne donese odluku, smatra se da je dotični akt usvojen u tekstu koji odgovara stajalištu Vijeća. Ukoliko Europski parlament većinom svojih članova odbije stajalište Vijeća na prvom čitanju, smatra se da predloženi akt nije usvojen. No ako Europski parlament većinom svojih članova predloži izmjene stajališta Vijeća u prvom čitanju, tako izmijenjeni tekst upućuje se Vijeću i Komisiji, koji o tim izmjenama daju mišljenje. Ako u roku od tri mjeseca od primanja izmjena Europskog parlamenta Vijeće, odlučujući kvalificiranom većinom odobri sve te izmjene, smatra se da je dotični akt usvojen, a ako ne odobri sve izmjene, predsjednik Vijeća, u dogovoru s predsjednikom Europskog parlamenta,

Od kolijevke do groba najljepše je

đačko doba

Stvarni pogled na poslovni svijet

Piše: Jakov Marijanović

Od kolijevke do groba najljepše je đačko doba! Zašto se baš ova uzrečica najčešće ponavlja nakon završenog školovanja? Zar je život poslije školovanja zaista težak i nepredvidiv? Kad upitate neku stariju osobu koji joj je dio života najdraži, većina će ih odgovoriti, vrijeme školovanja, bilo da se radi o osnovnoj školi, srednjoj školi ili fakultetu. Zašto je

baš taj period svima ostao u lijepom sjećanju? Dok se osoba školuje i uči, zamišlja kako joj je to nešto najteže, kako je letvica koju je sam sebi postavio (završetak fakulteta) na najvišoj razini. Nakon dugih i mukotrpnih priprema (učenja) osoba ipak savladava tu prepreku i preskače zadatu normu. Uspjeh ga toliko usređuje da ubrzo zaboravlja kako

je mukotrpan bio taj put.

Završetak fakulteta i primanje zaslužene diplome predstavlja najljepši trenutak života. Uručena diploma nije samo nagrada studentu već i njegovim roditeljima koji su zajedno s njim prolazili taj trnoviti put. U vrijeme promocije okruženi smo svojim najbližima, rodi-

teljima, prijateljima, kolegama, čestitaju nam na završenom studiju i žele nam puno sreće u daljnjem životu i poslu. Možda na prvi mah i nismo svjesni koliko će nam ta sreća trebati već sutra kad uđemo u stvarni svijet.

Tržište rada i borba za radno mjesto prije nekoliko mjeseci predstavljala je samo teoretski dio koji nam je bio u okviru nekog kolegija. Profesori i asistenti nastojali su što bolje prenijeti svoja znanja i iskustva o toj problematiki. Za studente je to bio samo dio teorije koju su trebali savladati i napisati u skorom ispitu. U tom trenutku nisu ni razmišljali o stvarnosti koja ih čeka u skoroj budućnosti.

Isto kao što na tržnici vlada potražnja za namirnicama, na burzi potražnja za dionicama, tako i na tržištu rada postoji potražnja za nekim zanimanjem. Mnogi kalkuliraju i prilikom upisa opredjeljuju se za one fakultete nakon čijeg završetka će lakše pronaći posao. Za mene ta teorija i nije baš najprihvatljivija. Odaberite ono zanimanje koje volite i kojim se želite baviti cijeli život. Možda ponekad izgleda da je naš odabrani put teži od drugih što ne znači da je i pogrešan.

Na samom početku velika prepreka koja se javlja mladom obrazovanom čovjeku je pronalazak posla. Priče o zapošljavanju „preko veze“ i „rodbinskim vezama“ u samom početku demotiviraju mladu osobu. Svjesni tih situacija i činjenica nikako ne smijemo odustatati od svog životnog cilja. Za osobe koje su spremne dati sebe za posao bez ikakvih

problema će pronaći posao i uspjeti u njemu. Nikad ne napuštajte svoje snove ma koliko oni nestvarni izgledali, pratite svoje želje ma koliko one teške bile.

Mnogi studenti nakon završetka studija i stupanja u prvi radni odnos doživljavaju sebe i svoje znanje iznad svega. Ovakav pristup je pogrešan. U početku radnog odnosa imat ćete osjećaj da zbog funkcije i posla koji vam se daje spadate u najnižu razinu zaposlenika, što nikako nije istina. Ovakva percepcija posla je potpuno kriva i bitno ju je na početku izbjeći i nikako ne izgubiti volju za poslom i učenjem. Školovanje, odnosno studiranje uče nas kako ćemo na najjednostavniji način riješiti neki problem, kako ćemo svojim radom pridonijeti boljem funkcioniranju nekog sustava.

U jednom trenutku, odnosno na početku radnog odnosa, mislit ćete kako je sve ono što ste učili na fakultetu bilo većinom nebitno i kako vam te neke teorije uopće ne pomažu u poslu. Kako vrijeme bude odmicalo i vaš radni odnos se nastavljao, sve ono što ste prešli za vrijeme studiranja doći će na svoje mjesto, ovisno o poslu kojim se budete bavili. Bilo da ste

odabrali Ekonomiju, Pravo, Građevinu ili pak neki drugi fakultet, najbitnije je da je to ono što vi želite i čime želite baviti.

Dragi studenti, učenje ne traje samo za vrijeme školovanja već cijeli život, zato nikad ne propustite priliku da nešto naučite i da se u nečemu usavršite. Na kraju ću samo citirati jednog svog profesora koji je na jednom predavanju rekao: „Ako na kraju radnog vijeka kažeš da bi opet, da se vrijeme vrati, radio odabrani posao, možeš sa sigurnošću reći da si izabrao pravi put i zanimanje“. Zato uživajte u svom poslu i svom odabranom zanimanju.

VRIJEME

DA SE KRENE

Svakoga dana dangubimo i do tri sata ne radeći ništa. Prognoza? Vrijeme je da napravite sve ono za što nikad niste imali vremena

183 DANA NA INTERNETU

Istraživanja jedne tvrtke su pokazala da ćete tijekom svog života provesti šest mjeseci na društvenim mrežama. Usto, trebate čitati i pisati e-maileve, i to puno njih. Američka tvrtka otkrila je da se prosječni radnici bore sa prosječnom 71 500 minuta radnog života.

Zaustavite vrijeme Besplatno se prijavite na fuser.com koji vam ujedinjuje sve e-mail račune i društvene mreže, te stavlja prioritet na najbliže vaše društvene kontakte. Potom se okrenite prema spammerima i riješite taj problem. Skinite besplatan program Spam-fighter Standard. Čim bilo tko od 7 milijuna korisnika neki e-mail označi kao spam, zaštićeni ste od njega. To su pravi prijatelji.

UŠTEĐENO VRIJEME

Prepolovite vrijeme dopisivanja, vratite sat vremena mjesečno i uštedite 54 dana.

324 DANA POTRAĆENA NA IZLASKE

Ma zašto ne? Lijepo mjesto, dobri frendovi, još bolje piće... Šta tu ne štima? Studija jednog televizijskog kanala je pokazala da ljudi u životu provedu oko 7 500 sati za šankom. To je sasvim u redu, no za to vrijeme potrošit ćete novca za novi automobil časteći druge.

Zaustavite vrijeme Izidite prije nego što postane gadno i sprijateljite se sa gazdinim "njemačkim ovčarom". Sve što trebate napraviti jest skratiti za četvrtinu prosječnu duljinu izlaska koja prosječno traje 3 sata i 20 minuta. U raspored nakon posjeta kafiću ubacite neku aktivnost koja vam je jednako draga, primjerice maraton omiljene serije, neki film. Ili prije izlaska ubacite neku aktivnost poput tjelovježbe ili čišćenja stana.

UŠTEĐENO VRIJEME

Pozdravite se sa ekipom nakon 75 posto

uobičajnog vremena izlaska i zadržali ste za sebe 81 dan svog života.

100 DANA ČEKANJA U PROMETU

Na cesti ste koja ne vodi nikamo. Istraživanje je pokazalo da prosječni Britanac provede dva dana života zaglavljen u prometu. Moguće je da ta brojka vrijedi i u našim uvjetima. Vrijeme je da tome stanete na kraj.

Zaustavite vrijeme Informirajte se. Tehnologija vam može pomoći da prepolovite količinu čekanja. Uz populariziranje uređaja iPhone, ima smisla upotrebljavati aplikacije kao što su Mobile Navigator, besplatan program koji trenutačno prikuplja podatke od 1,5 milijuna drugih vozača, te u računicu rute putovanja, pametnije od GPS navigacije, uvrsti doba kad djeca idu iz škole kući, lokalne sportske događaje, koncerte... To znači da će nas uskoro slične aplikacije moći upozoriti ne samo na sadašnje gužve u prometu nego i na one koje se tek trebaju stvoriti. Nećete morati čekati cijeli dan dok kamiondžije kopaju nos puzeći po cesti.

UŠTEĐENO VRIJEME

Zaobiđite gužve i ostalo vam je 50 dana.

325 DANA ČEKANJA SLUŽE ZA KORISNIKE

Svakog dana u prosjeku se osam minuta žalimo nezainteresiranom agentu u call-centrima, a 10 minuta čekamo da nam se obrate. I slušamo istu glazbu koja se ponavlja u negodled.

Zaustavite vrijeme Ovladajte znanostu uvjeravanja. Nesnošljivost i prijete ne pale, kaže Noah Goldstein, autor knjige s 50 znanstveno dokazanih načina da budete uvjerljivi. "Recite agentu da ćete napisati pozitivan e-mail o vašoj interakciji", predlaže. Ta će osoba biti motivirana uzvratiti vam uslugu. Goldstein kaže da 94 posto ljudi uspije riješiti konflikt razgovorom, a samo 71 posto njih e-mailom. Javlja li vam se stroj, raspitajte se kod supatnika kako doći do izravne linije.

UŠTEĐENO VRIJEME

Prestanite gundati i uštedite 162 dana života.

5 GODINA PUTOVANJA NA POSAO

Kao da nam nije dovoljna tlaka što moramo raditi. Zamislite koliko vremena provodimo vozeći se na posao. Primjerice, najgore su prošli stanovnici Londona koji provedu nevjerojatnih 18 godina vozeći se na posao i s posla.

Zaustavite vrijeme Radite kod kuće u vrijeme prometnih gužvi. Umjesto fleksibilnog radnog vremena, predložite fleksibilnu radnu lokaciju. Prema istraživanju tvrtke Worklife, to može podignuti produktivnost za 38 posto. Recite to šefu na sastanku kad dođete do teme poboljšanja radnog outputa, savjetuje tvrtka Quitessential Careers.

UŠTEĐENO VRIJEME

Samo jedan dan tjedno izbjegnite putovanja sa čoporom ljudi i možete uštedjeti 365 dana.

Ukupna ušteda 1 godina, 11 mjeseci, 1 tjedan i 5 dana

ACTA

Sukob slobode i čistog profita

Piše: Hrvoje Šušak

Što je to ACTA?

ACTA (Anti-Counterfeiting Trade Agreement) je mnogostrani međunarodni ugovor potpisan u svrhu uspostavljanja standarda zaštite prava intelektualnog vlasništva. Cilj Sporazuma je uspostaviti međunarodni pravni okvir za borbu protiv krivotvorenja robe, generičkih lijekova, kao i povrede autorskih prava na internetu, te stvoriti novo upravljačko tijelo izvan postojećih foruma, kao što su Svjetska trgovinska organizacija (WTO) ili Ujedinjeni Narodi (UN). Sporazum još nije stupio na snagu. Države sudionice žele sa ACTA-om uspostaviti međunarodni standard u borbi protiv piratstva i kršenja autorskih prava, primjenom drakonskih novčanih kazni. Ovaj sporazum bi omogućio filmskim studijima da za svaki nedopušteni download sadržaja za koji oni drže autorska prava, naplate milijunske odštete od najobičnijeg čovjeka, koji tu svotu novca u životu nikad neće ni vidjeti, a kamoli zaraditi. Ovim sporazumom bi se uvelike smanjila dostupnost različitih sadržaja koji su danas vrlo lako dostupni i predstavljaju temelj širokog spektra interesa svih korisnika Interneta, a naročito kod osoba mlađe životne dobi. Kompanije odgovorne za stvaranje ovog sporazuma već su sudskim putem započele borbu protiv neautoriziranog dijeljenja sadržaja. Neke od najvećih stranica za dijeljenje sadržaja, poput MegaUpload-a, su ugašene, a protiv njihovih registriranih vlasnika je započet kazneni postupak. Taj čin je označio početak borbe protiv takozvanog "piratstva". Ovaj proces je startao u Sjedinjenim Američkim Državama, gdje je ideja ugovora definirana, a borba protiv piratstva ima dužu povijest. Mnogi govore kako je ovaj sporazum samo globalni produžetak SOPA-e, odnosno kontroverznog zakona protiv piratstva donesenog upravo u SAD-u. Ostali potpisnici ovog sporazuma su Kanada, Meksiko, Japan, Australija, te pojedine zemlje Europske Unije.

Anonymus

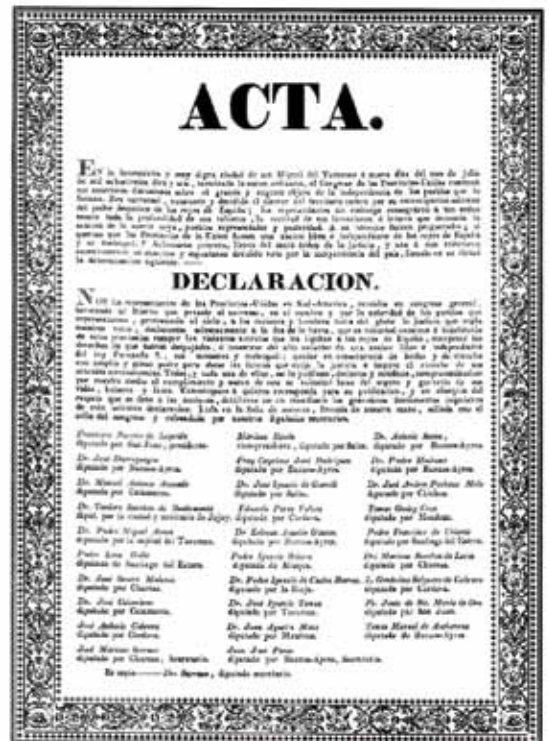
Anonymous, samopozvana hakerska grupa. Cyber borci za slobodu govora i neovisnost Interneta. Virtualni Robin Hoodovi. Mnogo je naziva, dobrih i loših opisa, svakakvih epiteta, koji se pridodaju grupi hakera koja na konvencionalne, ali i one malo manje konvencionalne načine se залаže za slobodan protok podataka. Putem prosvjeda privlače pažnju širih populacija, a hakerskim upadima na servere i rušenjem sustava različitih organizacija, poput Ministarstva Pravosuđa SAD-a, privukli su pažnju ljudi iz vrha vlasti. Čak je i web stranica ureda hrvatskog predsjednika Ive Josipovića srušena nakon izjave kojom predsjednik pruža potporu spornom sporazumu. Traženi su diljem svijeta od mnogih vlada, mada su njihova imena i dalje obavijena velom tajne. Njihova organizacija nema ortodoksnu hijerarhiju, zapravo nema nikakve hijerarhije, svi članovi te grupe su jednaki. Nema centra moći, članovi donose samostalno odluke, a dogovor o detaljima napada se obavlja neposredno prije akcije. Iako nema nadređenih i podređenih, dakle nema konvencionalnih razloga koji kumuju razdoru u organizacijama, ipak neki članovi nisu u potpunosti podređeni višem cilju, već i oni padaju zbog pohlepe, gramzivosti i čiste sebičnosti. Provedeno je mnogo raci-

ja, u kojima je ulovljen određeni broj osoba za koje se sumnja da su pripadnici ove, u najmanju ruku rečeno, neobične organizacije.

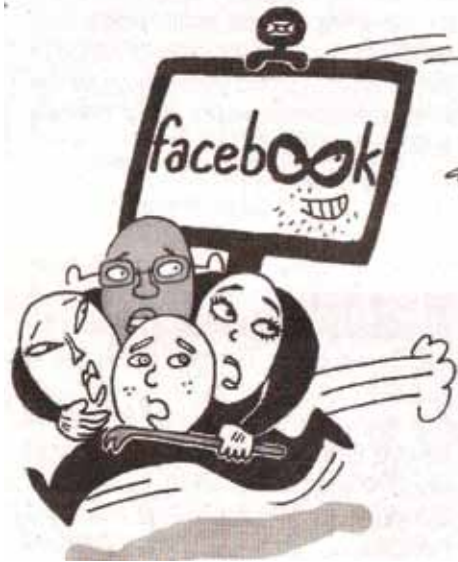
Što o svemu tomu misliti?

Mnogi internetski aktivisti i borci za slobodu informacija, pozdravili su napad Anonymus-a na američku vladu i njihove korporativne interese. No, postoji mišljenje da Anonymusi upadaju u zamku u koju, za sobom, povlače ukupnu internetsku populaciju. Problem je u tome što će daljnji napadi na web stranice samo potaknuti slijed događaja, po odavno poznatom principu : problem – reakcija – rješenje. Anonymusi bi trebali shvatiti da svojim agresivnim i naprasitim napadima na razne web stranice, očekujući da će korporacije to shvatiti kao potencijalnu prijetnju njihovoj egzistenciji, na kraju krajeva neće riješiti sadašnje prijetnje slobodnom protoku podataka i informacija. Apsolutna melankoličnost i indiferentnost opće populacije predstavlja još veći problem, jer običnom korisniku će biti uskraćeno najviše slobode, a on ne podu-

zima ništa po tom pitanju. Stoga, vrijeme da se trgnemo iz ovog polusna koji zapravo izgleda kao cjelodnevna noćna mora iz koje se rađa cenzura slobode i restrikcija ljudskih prava i glasno zatražimo ono što nam je od pamtivijeka trebalo biti dato, sloboda i izbor...

i bila kažnjena sa tri mjeseca u popravnom domu. Strašno je zapravo da su ovakvi slučajevi postali svakodnevni ako ne i gori. Da se djeca bave nasiljem i malverzacijama umjesto da kvalitetno troše svoje vrijeme i nadograđuju se. Još je strašniji slučaj Phoebe Prince, 15-godišnjakinje koja si je sama oduzela život nakon stalnog maltretiranja preko Facebook-a. Za njeno samoubojstvo osumnjičeno je šestero tinejdžera, a neki od njih su optuženi i za silovanje. Neke njene kolegice su čak i nakon tragedije na njejoj memorijalnoj Facebook stranici ostavljale užasne i zastrašujuće komentare. Iz dana u dan ovi slučajevi postaju sve strašniji i monstruozniji. Koliko je Facebookmanija uzela maha pokazuju i nekoliko sljedećih događaja. U listopadu 2009. godine svijet je potresla smrt maloljetne britanke Ashleigh Hall koja je pronađena mrtva u jarku nakon što se odlučila na spoj sa muškarcem koji se predstavio kao srednjoškolac. No, dočekao ju je 32-godišnji muškarac koji je djevojku oteo, silovao i na kraju ubio. Osuđen je na 35 godina zatvora. Ova djevojka jedna je od mnogih, koje su naivno vjerovala i ne pomišljajući kakvoj se opasnosti izlažu. Razlog tomu je što djeca odbacuju stvarni svijet u zamjenu za virtualni, valjda vjerujući da je lakše i bolje. A po-

gledajmo do koje granice to može dovesti. A tu je još jedna možda najzastrašujuća strana Facebooka, činjenica da pedofili na veoma jednostavan način mogu pristupiti djeci kao i uspostaviti mrežu za razmjenjivanje pornografskog materijala. Pažnju javnosti privukao je nedavni slučaj Vanesse George koja je optužena po sedam točaka zlostavljanja djece i šest za nedolično fotografiranje djece. Ovo su samo neki primjeri, "kapi u moru" one

stvarnosti koja se događa svaki dan i koja je veoma različita od onog što nam reklamiraju. Tako da Facebook kao i svaka druga društvena mreža ima svoju tamnu stranu i bojim se da što bi dulje zadirali da bi sve više argumenata imali. Nije riječ o bezazlenosti već o brojnim zločinima i ljudskim životima, mladim životima. Ovo je čisti primjer kako se granice lako prijeđu i kako igra za tren može postati okrutna stvarnost.

biti i u BiH.

Zaštita autorskih prava je, prije svega, zagarantirana nizom dokumenata o zaštiti ljudskih prava i kao takva dio je Ustava Bosne i Hercegovine. Samo autorsko djelo je, pak, po definiciji "skup pravnih normi koje reguliraju odnose u vezi sa autorskim djelom" i praćeno je nizom takozvanih srodnih prava: pravom izvođača, proizvođača tonskog ili video zapisa. Baš zvuči lijepo, zar ne? Stvarnost je daleko od toga. Gubici od zakonskih rupa su u ovoj zemlji milionski.

Autorsko pravo sadrži:

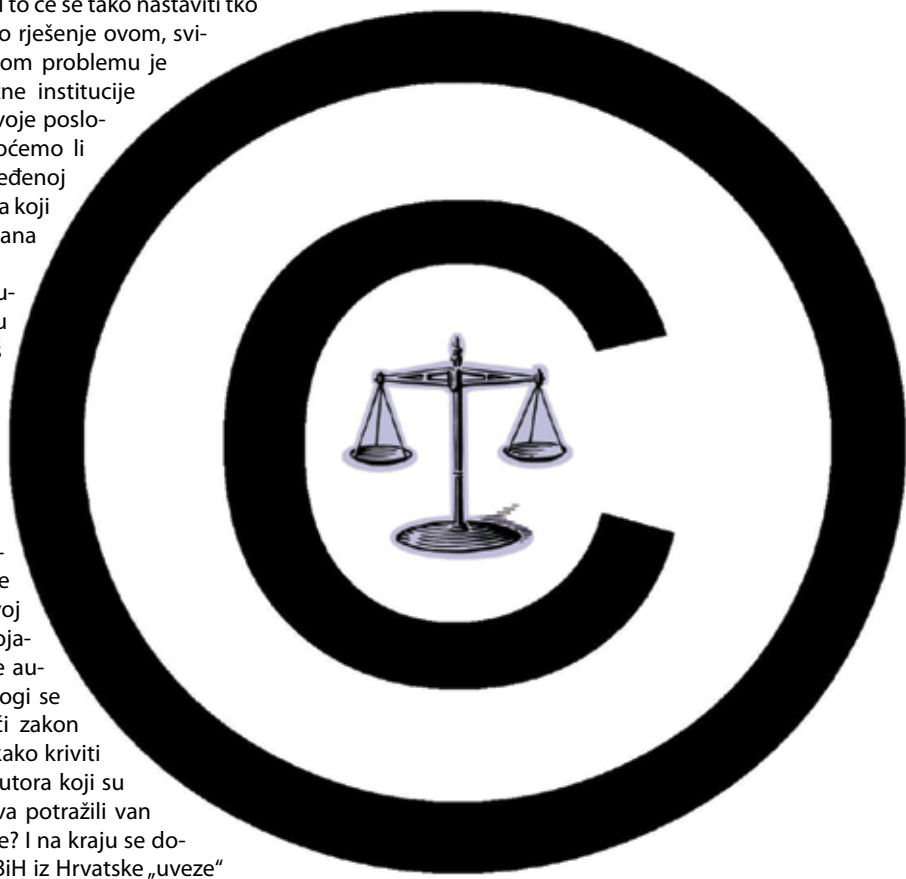
- moralna prava autora - štite osobne i duhovne veze autora s njegovim djelom,
- imovinska prava autora - štite imovinske interese autora u pogledu korištenja njegovih djela,
- druga prava autora - štite ostale interese autora u pogledu njegovog djela.

Radeći sve ono navedeno na početku teksta narušavamo dakle sva 3 aspekta autorskog prava i time itekako činimo štetu stvarateljima tih djela. Nekada je možda i teža povreda moralnih prava, ali i imovinska se jako osjeti, kako kod autora tako i kod države. I to će se tako nastaviti tko zna do kad. Jedino rješenje ovom, svi- ma je jasno, velikom problemu je to da sve nadležne institucije počnu obavljati svoje poslove kako treba. Hoćemo li ubrzo čitati o određenoj velikoj kazni onima koji ova prava krše iz dana u dan?

Zakon o zaštiti autorskih prava u BiH donesen je još 2002. godine na osnovu Europske konvencije o autorskim pravima, ali se već godinama ne primjenjuje u praksi. Osnovni razlog postojeće situacije u ovoj oblasti je nepostojanje sustava zaštite autorskih prava. Mnogi se slažu da postojeći zakon treba mijenjati. I kako kriviti dobar dio naših autora koji su zaštitu svojih prava potražili van granica ove države? I na kraju se dogodi situacija da BiH iz Hrvatske „uveze“ pjesmu 'Sarajevo ljubavi moja'...

The Pirate Bay

Work and travel experience

Ili kako vidjeti Ameriku za male pare

Piše: Ante Todorčić

Prošlo ljeto skupina mojih prijatelji i ja smo se odlučili na vjerojatno najveću avanturu života do sada, te krenuli u nepoznato, na drugi kontinent, u Sjedinjene Američke Države. Cilj je bio tamo biti 3 mjeseca, raditi dva, dva i pol mjeseca, a ostatak putovati po Americi. Krenuli smo svaki sa oko 1000 \$ dolara džeparca, povratnom kartom i ciljem vidjeti sve što nam Amerika može ponuditi. Posao, smještaj i sve ostale „sitnice“ planirali smo riješiti po putu.

Nakon par mjeseci pripreme, rješavanja papirologije, dobivanje vize i ostale birokracije, napokon smo sjeli za vlak koji nas je odveo do Münchena otkud smo letjeli za New York. Devet sati leta poslije napokon smo tu. New York. Tek kad sam vidio one velike žute taksije sam shvatio da sam stvarno tu. Ipak, u New Yorku smo ostali samo sat vremena jer smo produžili u Wildwood. Malo turističko mjesto na obali Atlantskog oceana tri sata južno od New Yorka koji je bio naša krajnja destinacija. Nakon preko 24 sata puta napokon

smo stigli. Nazdravljamo međusobno te jedan po jedan padamo u san...

Wildwood smo izabrali jer smo znali da ćemo lako naći posao jer je potra-

žnja za radnicima tamo jako visoka u ljetnoj sezoni. Prvih par dana smo se smjestili u neki od mnogobrojnih hotela, te smo morali brzo naći pravi smještaj gdje ćemo

provest idućih dva i pol mjeseca života. Srećom, već idući dan našli smo super stan (imali smo čak i bazen) te je potraga za poslom mogla početi. Wildwood je gradić na obali Atlantika koji se pružio uz lijepu, veliku pješčanu plažu nalik onoj kakvu smo gledali u Baywatchu. Duž plaže se proteže dugačka šetnica ili kako to Ameri zovu boardwalk. Boardwalk je prepun raznih restorana, igraonica, zabavnih parkova, roller coastera i dućana te manje-više sve što se događa u gradu, događa se upravo na boardwalku. Posao smo tražili tako što smo hodali po boardwalku i dijelili svoje životopise u nadi da će nas netko zaposliti. Kroz tjedan dana smo svi našli poslove te smo napokon počeli zarađivat svoje prve dolare.

Jedan prijatelj je našao posao kao konobar, drugi je radio u kasinu, a treći u igraonici. Dvoje prijatelja i ja smo našli posao u jednom restoranu na boardwalku kao busseri. Naš posao je bio skupljati suđe sa stola kad gosti završe s jelom, te pripremiti stol za iduće goste. Jednostavan po-

sao koji nam je donosio između 8 do 9 dolara po satu ovisno o napojnicama. Možda vam se čini puno u usporedbi sa satnicama kod nas, ali tamo to i nije tako puno. Kako bi zaradili dovoljno da bi putovali morali smo zarađivati bar 500 dolara tjedno. Što znači da smo morali raditi bar šezdesetak sati tjedno. Prvih par tjedana, kako sezona još nije dosegla maksimum, radili smo tek oko tridesetak sati tjedno. Međutim, kako je sezona počela jačati mi smo radili sve više i više. Znalo je biti tjedana kad smo radili 80 - 90 sati tjedno. Sve u svemu, nakon dva i pol mjeseca mukotrpnog rada ostvarili smo svoj cilj, te uspjeli skupiti dovoljno novaca kako bi mogli putovati po Americi.

Život u Wildwoodu nije bio samo kako bi Ekrem Jevrić u svom klasiku rekao: „Poso, kuća, kuća, poso“. Išli smo na izlete u Philadelphiju i Atlantic City, izležavali na se na plaži, igrali baseball, stekli puno prijatelja iz svakog dijela svijeta. Naše susjede su bile Ruskinje koje su isto kao i mi došli tu raditi i putovati. Kat ispod nas je bila skupina Iraca koji su žestoko tulumarili (a često i mi s njima) skoro svaki dan do ranih jutarnjih sati.

Nakon dva i pol mjeseca mukotrpnog rada došao je taj dan kada smo napokon mogli svi dati otkaze na poslu i početi putovati. Prva točka na putu je bila prijestolnica Sjedinjenih Američkih Država, Washington. Washington je lijep, uredan grad u kojem je sve na mjestu. Prepun je muzeja, spomenika, parkova, povijesnih zgrada. Al to je to. Grad je dosta pust. Tmuran. Samo par turista tu i tamo. Kao da nitko ne živi tamo. Čini se kao da grad nema dušu. Zato je naša slijedeća destinacija je bila potpuna suprotnost Washingtonu.

San Francisco je prelijep grad koji nas je stvarno oduševio. Drukčiji je od ostalih američkih gradova, ima posebnu arhitekturu koja pomalo podsjeća na neke europske gradove poput Londona i Amsterdama. Posebnost gradu daje i 47 brežuljaka na kojem je smješten i zbog kojih imate osjećaj kao da ste na roller coasteru dok se šćete. Prepun je zanimljivih dućančića i lijepih parkova, te grad nekako odiše ugodnom atmosferom. Svi smo se složili da bi jednog dana htjeli tu živjeti. U San Franciscu smo iznajmili auto te se duž prelijepa kalifornijske obale odvezli do Los Angelesa gdje smo prenoćili u Hollywoodu. Kada ste u LA-u morate posjetiti Universal studios. To je ogroman tematski park gdje možete zaviriti u svijet Simpsona ili pak posjetiti Jurski park. Isto

tako, ne možete reći da ste bili u LA-u ako se niste prošetalali po Venice beachu.

Nakon LA-a ponovo sjedamo u auto i idemo za kockarsku prijestolnicu svijeta, Las Vegas. Kada dođete tamo imate osjećaj kao da ste u zabavnom parku za odrasle. Svugdje oko vas su kasina koji vas sa svojim bliješućim neonskim svjetlima mame da uđete unutra. U Las Vegasu nema ništa drugo za raditi osim kockati. Netko je od nas čak i imao sreće pa smo se jedan dan čak vraćali limuzinom do hotela međutim više nas je izgubilo dosta novaca. Blizu Las Vegasa je i Grand Canyon koji jednostavno morate vidjeti. To je jedinstveno mjesto u svijetu koje morate posjetiti. Nakon Las Vegasa letimo za New York.

New York je ogroman grad koji nikad ne spava. Tamo se stvarno osjećaš poput mrava. Rijeke užurbanih ljudi prolazi kroz Times Square u 3 ujutro kao i u 8 navečer. To je grad koji nikad ne staje. Brooklyn Bridge, Harlem, Central park samo su neka od mjesta koje morate posjetiti. Kako smo mi svi prijatelji s faksa, a studiramo ekonomiju naš posjet New Yorku ne bi bio potpun bez posjete financijskom sjedištu svijeta Wall Streetu.

Nakon dva tjedna lutanja po Americi napokon sjedamo za avion koji nas vodi doma. Nakon tri mjeseca već si se zaželio svega. Mamine kuhinje, svoga kreveta, prijatelja, normalne kave i svega ostalog na što smo navikli doma. Ovakav način putovanja je izvrstan i jeftin način da upoznaš Ameriku i upoznaš puno zanimljivih ljudi. Svakako bi preporučio da se tijekom studiranja jednom odvažite na ovakvu avanturu.

NAJVEĆA SVEUČILIŠTA SVIJETA

HARVARD

Piše: Josip Marijanović

Poštovani čitatelji lista SEF, predstavljamo vam novu rubriku u našem listu. Riječ je temi koja će kroz sljedeće brojeve prikazati neka od najvećih sveučilišta diljem svijeta. Nadamo se da ćete izdvojiti nekoliko minuta za čitanje ovog članka jer vas sigurno zanima kako izgleda sveučilišni život izvan našeg sveučilišta. Prvi se na našem popisu našao Harvard, pa ćemo ga ukratko pokušati približiti vama, studentima sveučilišta u Mostaru.

Sveučilište Harvard je privatno sveučilište koje se nalazi u Cambridge-u, u državi Massachusetts, u SAD-u. Osnovano je davne 1636. godine pod nazivom „New College“ ili „The College at New Town“ i kao takvo je najstarija institucija visokog obrazovanja u Sjedinjenim Američkim Državama. Dio je Ivy league, koja predstavlja udruženje osam prestižnih američkih sveučilišta kao što su Princeton, Columbia i Yale.

Sveučilište je dobilo ime po svom prvom dobrotvoru, Johnu Harwardu, mladom engleskom svećeniku, koji je sveučilištu ostavio svoju knjižnicu sa 400 knjiga i 779 funti, što je bila polovica njegovog imetka. U početku, Harvard je nudio obrazovanje po akademskim programima koji su se temeljili na modelima engleskih sveučilišta. 1708. godine John Leverett je imenovan za predsjednika sveučilišta, i on je bio prvi predsjednik koji nije bio svećenik, što je označavalo okretanje sveučilišta prema intelektualnoj neovisnosti od puritizma. Tijekom 20.-og stoljeća, Harvard razvija svoj ugled i postaje popularan među profesorima i studentima i u širem području, što je rezultiralo dodavanjem diplomskih i širenjem preddiplomskih studija. Ubrzo se osniva i Radcliffe College, se-

strinska škola Harvarda, koja je postala jedna od vodećih škola za žene u Sjedinjenim Američkim Državama. Kasnije se Radcliffe spaja s Harvardom, te postaju jedno sveučilište otvoreno i za žene i za muškarce.

Sveučilište Harvard broji oko 2160 profesora, predavača i instruktora koji rade sa oko 6 500 dodiplomskih i oko 12 500 poslijediplomskih studenata. Boja sveučilišta je tamnocrvena, koja je ujedno i naziv harvardskih sportskih timova i dnevnih novina, Harvard Crimson. Harvard ima prijateljsko rivalstvo sa Massachusetts Institute of Tehnology, koje se seže još od 1900. godine kada se raspravljao o spajanju ta dva sveučilišta, ali ipak odlukom suda ostali su zasebna sveučilišta. Dva sveučilišta su u bratskim odnosima te je moguć prelazak s jednog sveučilišta na drugo bez ikakvih naknada ili administrativnih poteškoća.

Danas Harvard broji 9 sveučilišta, redom:

- The Faculty of Arts and Sciences
- The Harvard Medical School
- Harvard Divinity School
- Harvard Law School
- Harvard Business School
- The Graduate School of Design
- The Harvard Graduate School

of Education

- The School of Public Health
- Harvard Kennedy School of Government

Harvard je sveučilište koje ima najveći proračun u svijetu. Vrijednost mu se procjenjuje na 25,7 milijardi dolara, što je čak 30% manje nego u isto vrijeme prošle godine. Što se tiče školarina, njihova visina iznosi od 10 000 \$, pa do visokih 50 000 \$ godišnje. Studenti čiji roditelji imaju manja primanja, imaju i manje školarine jer im dio snosi sveučilište.

Na Harvard se ne može upisati svatko; na njega se upisuju neki od najboljih učenika iz SAD-a i svijeta uz preporuku nekog profesora. Student Harvarda mora se baviti s više izvannastavnih aktivnosti. Na njemu se studenti mogu pridružiti grupi koja im najviše odgovara, biti sportaši, šahisti, biolozi, a postoje i grupe za politiku, glumu, pravo te mnoge druge. O samoj popularnosti Harvarda svjedoče i mnoge poznate osobe. Neki od njih su: John F. Kennedy, Natalie Portman, Al Gore, Mira Sorvino, Barack Obama...

Za kraj, možda je važno spomenuti jedan detalj koji bi mogao biti smjernica i za ostala sveučilišta, da to je da na Harvardu studenti moraju biti prisutni na svakom predavanju!!!

Kako volim ovaj režim, pare idu, a ja ležim

U vrijeme dok brojni ljudi ostaju bez poslova, a oni koji ih imaju uglavnom rade od jutra do mraka za male novce te su ujedno izloženi velikom stresu, postoje i poslovi u kojima ljudi naprosto uživaju te je nama, običnim smrtnicima, teško vjerovati da je netko dobro plaćen za tako nešto

Profesionalni spavači

Qunar, kineska internetska stranica za recenzije putovanja, angažirao je tri tajna 'agenta' ove godine kako bi procijenili procijeniti Wi-Fi dostupnost, mekoću papuča i poslugu u sobama u najboljim hotelima diljem zemlje. U isto vrijeme tvrtka Travelodge na puno radno vrijeme zapošljava gurua za krevete kojem je posao spavati u svim nacionalnim hotelima kako bi ispitao kvalitete svakog madraca. U 2006. godini, taj je sretnik je zaradio iznos od šest znamenki u dolarima, a procjenjuje se da osobe na sličnim poslovima prosječno zarade oko 1.500 dolara mjesečno.

bona na dan. Kušači čokolade mogu zaraditi od 24.000 dolara do 70.000 dolara na godinu, ovisno o tvrtki. lako se čini da je riječ o vrlo laku poslu, dosta ga je teško dobiti.

Kušači moraju pohađati posebne škole, dok pojedine tvrtke zapošljavaju samo one koji su rođeni s jedinstveni okusnim pupoljcima.

Kušači čokolade

Tvrtka Godiva obučava kušače čokolada kao sommeliere. Tako uče kako prepoznati dobar sjaj za sjaj, pukotine te njuše dobre arome i isprobavaju teksture do 50 čokoladnih bom-

Traženje slatkih životinja

Za većinu od nas buljenje u mačiće ili druge slatke životinje je način da se 'ubije' slobodni trenutak na poslu. Ali, ako ste urednik stranice Cute Overload ili agent True Entertainment, produkcijske kuće koja stoji iza emisije Animal Planeta "Too Cute", morate po nekoliko sati dnevno pretraživati snimke i fotografije mačića i štenaca. Prosječna plaća za taj posao može biti od 10 dolara na sat do 40.000 dolara godišnje, ovisno o lokaciji, tvrtki i odgovornosti koju imate.

Čuvari luksuznih kuća

Zapravo je moguće živjeti kao milijunaš s 10.000 dolara godišnje. Naime, jedan par je proveo zimu u Pirinejima i ljeto u Antibesu, na jugu Francuske, skupljajući lišće iz bazena, šebući pse i 'tjerajući' provalnike jednostavno boraveći u raznim otmjenim vilama. Iskusni čuvari kuća s dobrom reputacijom mogu naplatiti brigu za kuću oko 200 dolara tjedno, uz smještaj i osiguranu prehranu. Postoji nekoliko internet stranica koje povezuju 'čuvare kuća' s vlasnicima luksuznih nekretnina diljem svijeta.

Plaćeni za gledanje televizije

Postoje osobe koje su plaćene da nekoliko sati dnevno prebacuju kanale na televizoru i javljaju producentima potencijalne dobre ideje od kojih bi se mogle napraviti emisije. Tvrtka Nielson zapošljava više osoba kojima plaća 10 dolara po satu da osam sati dnevno prebacuju bezbrojne kanale kako bi pratili u kojem terminu su smještene pojedine emisije i obavještavaju producente o novim emisijama.

Savjetima do love

Pomoću YouTube-a brojne osobe pretvorile su video snimke iz dnevnog boravka u čistu zaradu. Naime, trik je u tome da možete predvidjeti stvari koje ljudi žele znati, ali se boje pitati. Zna li se dobro našminkati? Zna li napraviti avion od papira? Možete li zviždati? Video snimke te vrste koje bilježe puno pregleda mogu vam donijeti zaradu i od 100 tisuća dolara, koliko je zaradio muškarac koji je objavio video s naslovom 'Kako zavezati kravatu'.

Kritičar masaža i spa usluga

Ukoliko imate vrlo izražene kriterije za različite stvari, zašto to ne biste iskoristili za besplatne masaže? Susie Ellis, predsjednica Uprave u tvrtki Spafinder, dobila je tisuće besplatnih masaža u 20-godišnjoj karijeri. Putovala je svijetom kao novinarka izvještavajući o aromatskim terapijama i spa tretmanima za jednu internetsku stranicu. Urednici i novinari koji rade za slične web stranice i magazine mogu također dobiti brojne besplatne masaže i uz to zaraditi između 20.000 i 90.000 dolara godišnje.

Savjetovanje za odmarališta

Jedna popularna blogerica koja je pisala uglavnom o temama vezanim uz majčinstvo i djecu dobila je ponudu od jednog obiteljskog odmarališta da provede nekoliko dana kao VIP gost u njihovom odmaralištu i pošalje im povratne informacije o tome kako da poboljšaju sadržaje za djecu. Uz godišnji odmor s plaćenim smještajem i prehranom, blogerica je zaradila i oko 10.000 kuna... Šteta što je najlakše poslove najteže pronaći.

Nobelova nagrada za ekonomiju

Piše: Irena Vujica

Pruno ime ove nagrade glasi Nagrada Švedske banke za Ekonomske znanosti u sjećanje na Alfreda Nobela, tako da je ime pod kojim je obično spominjemo "Nobelova nagrada za ekonomiju" formalno pogrešno, jer niti se isplaćuje iz Nobelove zaklade, niti ju je Alfred Nobel predvidio. Nagradu je ustanovila Švedska banka na svoju 300-stotu obljetnicu 1969. godine. Nagradom se odabiru zapravo posebna dostignuća, a ne toliko posebne osobe. Nagradu dobivaju oni koji su iznijeli rad velikog značaja za ekonomsku znanost prema Povelji Alfreda Nobela iz 1895. Dobitnici su otada mnogi, a njihova imena su ostala, manje ili više zapamćena u povijesti ekonomske znanosti.

Prvi dobitnici ove nagrade bili su Ragnar Anton Kittil Frisch i Jan Tinbergen zbog razvika i primjene dinamičkih modela za analizu ekonomskih procesa. Frisch je dobio ovu nagradu zbog velikog doprinosa u ekonometrijskim modelima i parametrima, on je i izumio riječ ekonometrija kako bi opisao matematičke i statističke metode testiranja ekonomskih hipoteza. Osnovao je Ekonometrijsko društvo 1930. Veći dio profesionalnog života proveo je u Norveškoj gdje je i rođen. Godinu dana nakon toga nagradu je zasluženio dobio američki ekonomist Paul Samuelson za kog su svi ekonomisti sigurno bar jednom čuli. Više od bilo kojeg drugog ekonomista, on je pomogao generalnom analitičkom i metodološkom rastu ekonomske znanosti. On je bio jedan od tvorca cijele ekonomske teorije. Pokazao je i kako primijeniti tu istu teoriju na konkretne probleme. Autor je najprodavanije ekonomske knjige svih vremena: *Ekonomija: Uvodna analiza*. Njegovu definiciju koja kaže kako je ekonomija znanost koja proučava kako ljudi i društva koriste raspoložive resurse (čimbenike proizvodnje) kako bi dobili najvišu moguću vrijednost uz najniže moguće troškove, danas se koristi kao početna misao vodilja za svakog studenta koji kroči prvi put

na ekonomsko tlo i poslušna prvo predava-nje, te se nadalje veže, ili bar treba vezati za svaki novi napredak u njegovoj karijeri. Kroz definiciju nas zapravo podsjeća kako ekonomija nije hladna ni proračunata znanost, niti je uvijek vezana za brojke i novac kako ju se danas često zna okarakterizirati. Paul Samuelson naglašava i podcrtava da je to društvena znanost koja u svojoj srži postoji radi efikasnije alokacije raspoloživih resursa te stvaranja veće vrijednosti za društvo. Među ekonomistima dobitnicima ove nagrade u dvadesetom stoljeću značajan je Milton Friedman radi doprinosa u području analize potrošnje, povijesti i teorije monetarizma. Također, Friedman je bio savjetnik predsjednika Richarda Nixona te je i sam bio predsjednik Američkog Ekonomskog Udruženja 1967.g. 1984.godine nagradu je dobio John Richard Nicholas Stone zbog fundamentalnog doprinosa razvoja sustava nacionalnih računa i poboljšanja osnova za empirijska ekonomska istraživanja i analize. Značajan rad napravio je i u području ponašanja potrošača. On je prvi koji je iskoristio analizu potrošačevih prihoda i rashoda za donošenje zaključaka o njegovu položaju i ponašanju na tržištu. Tek 1992. ekonomist Gary Becker dobio je ovu nagradu zbog proširenja ekonomske teorije na domenu ponašanja ljudi, tj. potrošača koja je prije spominjana uglavnom na području drugih disciplina poput sociologije, demografije i sl. U ranim 60.-tima Becker je proširio svoj rad na područje ljudskog kapitala. Kao jedan od osnivača tog koncepta, istaknuo je nešto što se činilo logičnim, ali u to vrijeme novim: "Obrazovanje je investicija. Obrazovanje daje ljudskom kapitalu isto što druge investicije daju fizičkom kapitalu." James Heckman i Daniel McFadden dobitnici su nagrade 2000. godine. James Heckman ju je dobio za razvitak teorije i metoda za analizu selektivnih primjeraka, a Daniel McFadden za razvitak teorije i metoda za analizu diskretnog izbora. 2009.godine nagradu je po prvi put u povijesti nagrada za ekonomiju dobila žena. Elinor Ostrom i Oliver Eaton

Williamson dijelili su nagradu za svoj rad u području gospodarskog upravljanja; Ostrom jer je pokazala kako zajedničkom imovinom mogu uspješno upravljati njihove korisničke udruge, a Williamson za teoriju o rješavanju sporova u korporativnom sektoru. Rad Elinor Ostrom pokazuje kako se ekonomske transakcije mogu, uz burze, događati i u tvrtkama, udrugama, kućanstvima i agencijama. Williamson je pak pokazao kako tvrtke služe kao strukture za rješavanje sukoba. 2010. nagradu su podijelili Peter A. Diamond, Dale T. Mortensen i Christopher A. Pissarides zbog njihovih metoda analiza tržišta i doprinosa u makroekonomiji.

Osim ekonomista koji su zbog svojih doprinosa dobili mjesto u tablici Nobelovih dobitnika, tu su i oni koje ta nagrada nije dotakla jer je bila izvan njihova vremena ili inih razloga. Bez obzira na to, oni su ostali zapamćeni i implementirani u ekonomski svijet preko svojih udjela u njemu. Među njima se posebno ističu Adam Smith i John Maynard Keynes. Adam Smith je škotski ekonomist i etičar kog često nazivaju ocem ekonomije. Njegovo najpoznatije djelo je *Bogatstvo naroda* (eng: „An Inquiry Into the Nature and Causes of the Wealth of Nations“). Među najpoznatijim je predstavnicima engleske klasične političke ekonomije. Smith drži da pravo bogatstvo ne leži u novcu, kako su tvrdili merkantilisti, nego u korisnomu radu, radu koji stvara prometne vrijednosti. Izraziti je pristalica ekonomskoga liberalizma, koji prihvaća i razvija teoriju radne vrijednosti, iako smatra da ona vrijedi samo za predkapitalističku privredu. Adam Smith izučavao je i unutarnju povezanost ekonomskih kategorija, ali bez obzira na njegove duboke analize pojedinih etapa u kapitalističkoj proizvodnji, pokazao je nerazumijevanje za neke bitne karakteristike složenih oblika kapitalizma. John Maynard Keynes (poznat i kao Baron Keynes od Tiltona) je engleski ekonomist poznat kao tvorac makroekonomije i ideja koje su bitno utjecale na politiku

mnogih vlada u XX. stoljeću. Keynes je bio zagovornik državne intervencije u privredi s ciljem sprječavanja negativnih efekata recesije i depresije. Promovirao je kvantitativnu teoriju novca(monetarizam). Naglašavao je kako je način stabiliziranja ekonomije stabilizacija količine novca u optjecaju te da se taj postupak obavlja uz pomoć centralne banke. Centralna banka mora sniziti kamatnu stopu kad prijeti rast cijena i povećati ju kad prijeti pad. Keynes je također prvi uveo pojam autonomno trošenje. Za razliku od ostalih ekonomista njegova vremena, veliku depresiju je gledao kao paradoks i izazov koji se kosio s osnovnim načelima koje su ta-

dašnji ekonomisti shvaćali zdravo za gotovo. Keynes nije samo objasnio što se u tadašnjoj ekonomiji događalo nego je i ponudio izlaz tj. obrazložio kako izbjeći sadašnju depresiju i kako ju izbjeći za buduća vremena. Ova dva ekonomista nisu naravno jedini koji su imali bitan utjecaj na ekonomsku znanost, a da za taj trud nikad nisu primili dotičnu nagradu, između ostalih značajni su još i: Irving Fisher, Ragnar Frisch, James Heckman, Evsei Liberman i dr.

2011.godine nagradu su dobili Thomas J. Sargent i Christopher A. Sims za empirijska istraživanja o uzrocima i posljedicama

u makroekonomiji. Tako su npr. prikazivali kako neke mjere monetarne ili fiskalne politike utječu na pad ili rast BDP-a, inflaciju i dr. C.A.Sims razvio je i metodu temeljenu na "vektorskoj autoregresiji" u svrhu analiziranja kako je ekonomija zahvaćena privremenim promjenama ekonomske politike i drugih faktora, kao što su učinci dizanja stopa kredita od strane centralne banke. 2012.godine nagrađeni će biti 66.dobitnik/ci ove prestižne nagrade. Nadajmo se da će to biti osoba ili osobe koje će svojim doprinosom dati neki novi prizvuk ekonomskoj znanosti, a dj Bože i ekonomskoj praksi.

Dobitnici Nobelove nagrade za ekonomiju

1960.-1969.	1970.-1979.	1980.-1989.	1990.-1999.	2000.-2009.	2010. – 2011.
	Paul Samuelson	Lawrence Klein	Harry Markowitz, Merton Miller, William Sharpe	James Heckman, Daniel McFadden	Peter A. Diamond, Dale T. Mortensen i Christopher A. Pissarides
	Simon Kuznets	James Tobin	Ronald Coase	George A. Akerlof, Michael Spence, Joseph E. Stiglitz	Thomas J. Sargent i Christopher A. Sims
	John Hicks, Kenneth Arrow	George Stigler	Gary Becker	Daniel Kahneman, Vernon L. Smith	
	Wassily Leontief	Gerard Debreu	Robert Fogel, Douglass North	Robert F. Engle, Clive W. J. Granger	
	Gunnar Myrdal, Friedrich Hayek	Richard Stone	Reinhard Selten, John Forbes Nash, John Harsanyi	Finn E. Kydland, Edward C. Prescott	
	Leonid Kantorovich, Tjalling Koopmans	Franco Modigliani	Robert Lucas ml.	Robert J. Aumann, Thomas C. Schelling	
	Milton Friedman	James Buchanan Jr	James Mirrlees, William Vickrey	Edmund S. Phelps	
	Bertil Ohlin, James Meade	Robert Solow	Robert Merton, Myron Scholes	Leonid Hurwicz, Eric Maskin, Roger Myerson	
	Herbert Simon	Maurice Allais	Amartya Sen	Paul Robin Krugman	
Ragnar Anton Kittil Frisch, Jan Tinbergen	Theodore Schultz, Arthur Lewis	Trygve Haavelmo	Robert Mundell	Elinor Ostrom i Oliver Eaton Williamson	

Oni nam (ne)bi

Piše: Ivan Kraljević

Abraham Lincoln

Jedan od devetorice američkih predsjednika koji nisu pohađali fakultet, Abraham Lincoln je pohađao nekoliko različitih škola u Kentuckyju i Ohiju, a kako je sam rekao, njegovo sveukupno školovanje je trajalo jedva godinu dana. Sam je naučio englesku gramatiku kad je imao 23 godine i uvijek je žalio što nije završio školu.

Frank Lloyd Wright

Jedan od najutjecajnijih arhitekata 20. stoljeća je dizajnirao više od 1100 projekata od kojih se preko pola izgradilo, a nije čak ni srednju školu pohađao.

John D. Rockefeller

Osnivač Standard Oila i poznati filantrop John D. Rockefeller je odustao od srednje škole dva mjeseca prije mature kako bi se zaposlio kao pomoćni računovođa za plaću od 50 centi na dan. U vrijeme njegove smrti, bogatstvo mu je iznosilo vrtoglavih 1.5 milijardi američkih dolara.

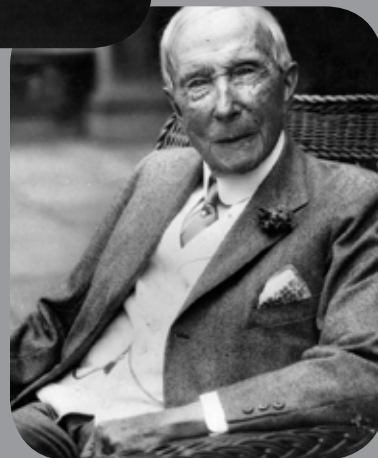
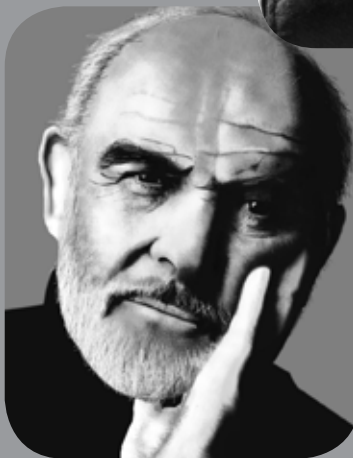
Sean Connery

Oskarovac Sean Connery je primio čast viteštva od kraljice Elizabete II. koja ga je nazvala 'najvećim živućim Škotom'. Glumi ga je 50-tih godina privukao rad u backstageu kazališta King's Theater, kad se počeo baviti dizanjem utega i odlaziti na audicije.

Coco Chanel

Poznata dizajnerica Gabrielle Coco Chanel je učila za švelju, a uskoro je pokorila svijet svojim kreacijama za žene često napravljenih od materijala do tada rezerviranih isključivo za muškarce. Njeno ime nosi najpoznatiji parfem na svijetu Chanel No. 5.

Koliko puta ste u životu čuli da morate imati akademsku titulu kako biste postali uspješni u životu? Donosimo vam popis poznatih osoba kojima fakultet nije bio potreban da bi se našli na vrhu...

trebali biti uzor

Steve Jobs

Poznat je kao suosnivač tvrtke Apple Computer. Bio je jedan od najutjecajnijih ljudi u svijetu računalne industrije. Jedan semestar na fakultetu je bio dovoljan Steve Jobsu da krene raditi za Atari, nakon čega je vrlo brzo osnovao kompaniju Apple Computers koja danas proizvodi proizvode poput iPoda i iPhonea.

Emil Tedeschi

Jedan od najuspješnijih hrvatskih poduzetnika mlađe generacije, vlasnik Atlantic grupe koja u svom vlasništvu ima velike brendove kao što su Cedevita, Neva, Montana. Iako potječe iz imućne obitelji, poduzetništvom se počeo baviti kao vrlo mlad, kao što sam kaže da bi što prije počeo zarađivati svoj novac.

Bill Gates

Dugi niz godina je Bill Gates bio najbogatiji čovjek svijeta, a da nije završio fakultet. Danas posjeduje najveću kompaniju za kompjuterski software na svijetu (Microsoft) i kroz fondacije pomaže zemljama trećeg svijeta.

Walt Disney

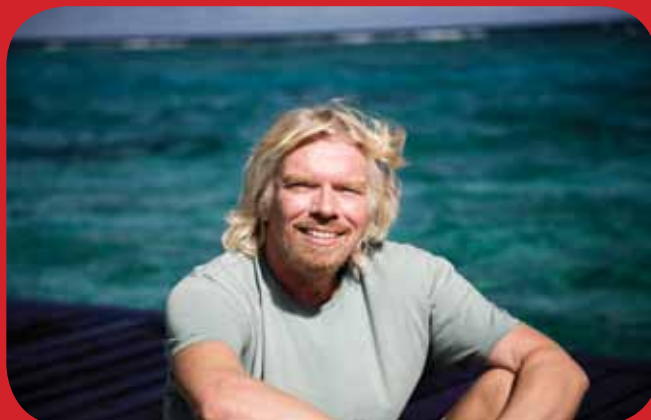
Najveći animator svih vremena je sa 16 godina oduštao od srednje škole samo da bi dobio nebrojene nagrade za svoja djela i stvorio kompaniju Walt Disney koja je danas teška 30 milijardi dolara.

Michael J. Fox

Dobitnik nagrade Emmy, Michael J. Fox je prekinuo srednju školu jer se mučio s ocjenama, a i bio je prenzak kako bi se bavio svojim omiljenim sportom, hokejom. U dobi od 25 godina je dobio ulogu u kanadskoj TV seriji Leo i ja, da bi se već tri godine kasnije preselio u Los Angeles, gdje je započeo uspješnu glumačku karijeru.

Richard Branson

Ekscentrični vlasnik Virginia i svih njegovih 360 podkompanija je poznat po svojim adrenalinskim pustolovinama i neobičnim poslovnim taktikama. Poduzetništvom se počeo baviti već sa 16 godina, a tijekom 70-tih godina 20. stoljeća proslavio se sa lancem trgovina Wirgin Records.

ZANIMLJIVA

PITANJA ZA POSAO

Kolege studenti, svi mi ćemo jednom doći u situaciju da tražimo posao. Ako budemo imali sreće pozvati će nas na razgovor. Prije nekog vremena, taj razgovor je bio potpuno normalna konverzacija između dvije strane, sa uobičajnim pitanjima i istim takvim odgovorima. Međutim, u posljednje vrijeme poslodavci su postali zahtjevniji te od svojih budućih zaposlenika zahtijevaju, osim standardnih kvalifikacija, i neke nove vještine, kreativnost prije svega. Zahtijevajući tu kreativnost, traže odgovore na razna, u krajnju ruku zanimljiva i pomalo čudna pitanja. U nastavku ovog teksta vidjet ćete neka od, u posljednje vrijeme, standardnih pitanja za posao. Zato se nemojte iznenaditi ako se danas-sutra od vas bude tražio odgovor na jedno od njih.

Da možete biti superjunak, koje moći biste htjeli imati?

Koliko ljudi se u petak u 14,30 sati u San Franciscu služi Facebookom?

Ako su Nijemci najviši ljudi na svijetu, kako ćete to dokazati?

Ukoliko imate 20 žarulja koje pucaju na određenoj visini, a gradite zgradu od 100 katova, kako ćete odrediti na kojoj visini žarulja puca?

Da možete birati između toga da budete najbolji radnik u firmi i da vas nitko od kolega ne voli, ili da budete osrednji radnik kojeg vole svi, što biste izabrali?

Navedite pet različitih načina upotrebe klamarice kad u njoj nema spajalica.

Koliko loptica za golf stane u školski autobus?

Smanjeni ste na visinu kovanice, a vaša masa je proporcionalno smanjena da se zadrži vaša početna gustoća. Potom ste bačeni u prazan stakleni mikser. Oštrice će se pokrenuti za 60 sekundi. Što ćete napraviti?

Koliko biste naplatiti da operete sve prozore

u Seattlu?

Svom 8-godišnjem nećaku u tri rečenice objasnite bazu podataka!

Morate doći od točke A do točke B. Ne znate možete li doći do tamo. Što ćete učiniti?

Zamislite da imate ormar pun majica. Vrlo je teško naći neku određenu majicu. Što ćete učiniti kako biste organizirali majice da su lako dostupne?

Svaki muškarac u selu sa 100 vjenčanih parova je prevario svoju ženu. Svaka supruga u selu taj čas zna kad je svaki od muškaraca prevario svoju suprugu, ali ne i za svog muža. Seoski zakon zabranjuje nevjeru. Bilo koja žena koja može dokazati da je njen muž bio nevjeran mora ga ubiti isti taj dan. Jednoga dana, seoska kraljica objavi da je najmanje jedan suprug bio nevjeran. Što se dogodi?

Koji ratni materijal je Čile izvezio Saveznicima tokom rata?

Koliko se usisivača godišnje proizvede u SAD-u?

Koliko stručnjaka za uštímanje glasovira ima na svijetu?

Kolika je vjerojatnost da se štap razbije na tri djela i formira trokut?

Kako bi izgledao vaš plan za evakuaciju San Francisca?

Zamislite da oglašivač dobije 0.10 dolara svaki put kad neko klikne na njegov oglas. Samo 20 posto ljudi koji posjete stranicu klikne na taj oglas. Koliko ljudi treba posjetiti stranicu da bi oglašivač zaradio 20 dolara?

Morate provjeriti ima li vaš prijatelj Ivan vaš pravi broj telefona, ali ne smijete ga direktno pitati. Pitanje morate napisati na karticu koju ćete proslijediti Ani, a ona će vama vratiti Iva-nov odgovor. Što morate napisati na kartici kako bi Ivan kodirao poruku tako da Ana ne može pročitati vaš broj telefona?

Ako sat pokazuje 3 i 15, koliki je kut između kazaljke koja pokazuje sate i one koja pokazuje minute? Odgovor nije nula.

U zemlji u kojoj ljudi žele samo dječake, svaka obitelj nastavlja da pravi djecu sve dok se ne rodi dječak. Ako se rodi djevojčica, imat će drugo dijete, a ako se rodi dječak, obitelj se neće dalje širiti. Koliki je odnos dječaka prema djevojčicama u toj zemlji?

Imate buket cvijeća u kojem su svi cvjetovi osim dva ruže, svi osim ta dva su ljiljani, svi osim ta dva su tulipani. Koliko je cvijeća u

buketu?

Na pustom si otoku. Imaš 60 sekundi da odabereš deset ljudi različitih zanimanja koji će poći sa tobom. Koga ćeš odabrati? Kreni!

Kapetan ste gusarskog broda i vaša posada će glasati o podjeli zlata. Ako se manje od pola posade složi s vama, mrtvi ste. Kako ćete podijeliti zlato tako da i sebi ostavite dobar dio, a da ipak preživite?

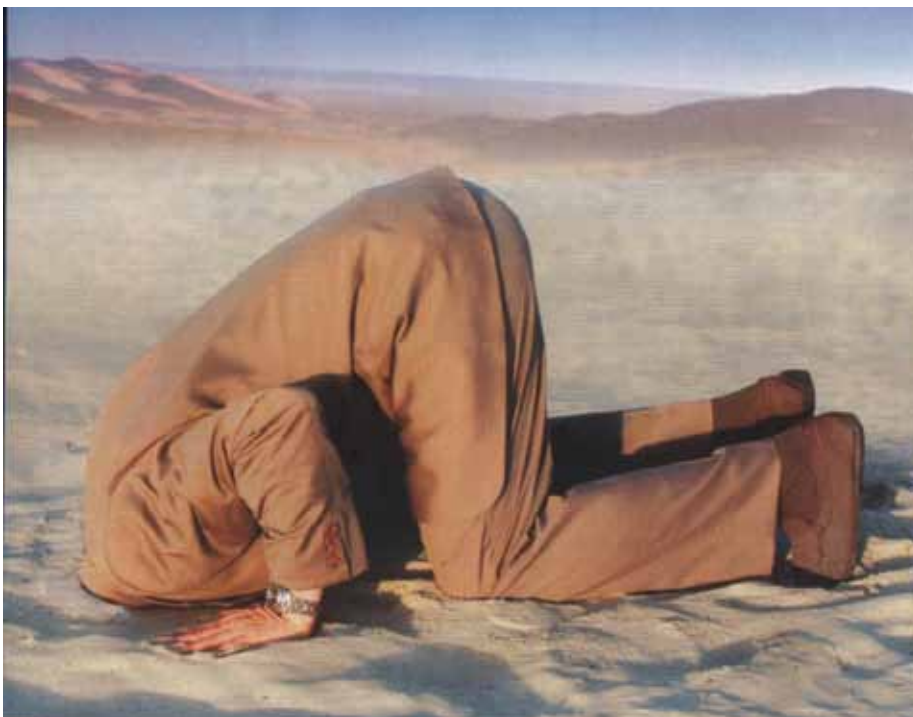

Imate osam lopti jednake veličine. Sedam lopti iste je težine, a jedna od njih je nešto teža.

Kako ćete pronaći tu loptu, koristeći ravnotežu, i to u samo dva odmjeravanja težine?

Otvarate novo predstavništvo "Googlea" u nekoj zemlji. Kako ćete odrediti plaće za zaposlene?

Dobili ste dva jajeta i imate pristup zgradi sa 100 katova. Jaja mogu biti vrlo tvrda ili vrlo krhka, što znači da se mogu razbiti bacanjem s prvog kata ili mogu ostati čitava čak i ako su bačena sa 100. kata. Oba jaja su identična. Morate pronaći najviši kat stokatnice s kojeg jaje može biti bačeno, a da se ne razbije. Pitanje je samo koliko puta morate ispustiti jaje? Tijekom procesa smijete razbiti dva jaja.

HERCEGOVAČKI ČAČA

Piše: *Martina Mlinarević Sopta*

Kameni eksterijer i nemilosrdna bura stoljećima su u ovim krajevima odgajali silan temperament koji nije ostavljao puno mjesta emotivnosti. Gafovi sentimentalizma ovom podneblju praštali su se samo kao plod nekakvog trenutačnog domoljublja koje se kroz turbulentnu prošlost ispoljavalo često i u obilnim nanosima.

Ostavština našeg oratorstva, poznatih i sačuvanih epova ili poema govore nam, također, da je okosnica hercegovačke pisane riječi i usmene predaje oduvijek bio neizostavni i nezaboravni pejzaž, kad bi se kao na štriku iznad sarnjača poredale slike začudne ljepote koja je jednostavno morala ostati zabilježena u vihoru vremena, te običaji i povijest naroda, kao i njeni nepredvidljivi tokovi.

Majka se u poeziji spominje ponekad, predstavljena poput stamenog stupa u atriju patrijarhata od čije se čoškove naslone svi članovi obitelji onda kad je najteže. Majka je milostiva, brižna, tiha i pobožna. Nikad nametljiva, a uvijek prisutna. Majku se štuje duboko, ali se pokazuje rijetko. Kad baneš

pijan iz birtije u rano jutro skupa sa suncem, dok ti ona izuva čizme strpljivo.

S druge strane, otac, odnosno čaća iz tih godina, bio je centralna figura svake obitelji, a o kojem nema gotovo nikakvih zapisa. Čaća je sjećanje koje miriše na sažvakanu škiju dok dolazi s polja razgručci crvenicu pod nogama. Čaća je strahopoštovanje. S čaćom se ne priča puno, ali pogledi govore na tisuće riječi ako znaš dešifrirati inat i gordost u kojima nema niti trunke površnosti. Čaća je rezbareni junak, obično gorostas kao i svi Hercegovci, s brojem cipela kao omanjom lađom. Njegova strogoća imponira i sjećaj se se i danas, mada je umro već davno. Svaki tvoj loš potez kroz život vraća te pred njegove oči kao pred najbolji rendgen.

Volio si ga, ali rijetko ste jedno drugome to govorili. Nikad praktički. Emocije su bile naramak nečega što je donosila rodbina iz Bosne ili Zagreba. Oni su se pretjerano cmakali naočigled i javno upražnjavali stvari iz sektora senzibilnosti za koje si naučio da se događaju samo kad si sam. Te neke suze i tome slično. Ni na njegovoj sahrani nisi plakao u groblju nego u jastuk. Da je onakav isheklan

ružama kasnije bio za višestrukog cijedenja, nitko nikada neće saznati.

Otac po mjeri prošlosti i budućnosti

Ćaća moderne današnjice je sačuvao tradicionalnost u svojim dlanovima, ali su mu djeca istopila čelik kojim je okovana ta funkcija osovine u kući. Zna ljekovite rečenice i načine za nježnost. To je onaj ćaća kojeg si kao mali gledao ko Boga dok ste negdje u gostima, da ti obrvama odobri da možeš uzeti jedan keks sa stola, a danas on prihvaća da su ga vlastita djeca svojim entuzijastičnim krilima prerasla, dok traži od njih savjet za novi televizor ili s uvažavanjem sluša njihovo mišljenje o političkom stanju u svijetu. Nataloženi geni ponosa, međutim, nikad mu neće dozvoliti da ih izravno pohvali u lice, ali će zato oduševljeno gnjaviti svu svoju raju u firmi ili na boćanju sa dostignućima svojih prvaka.

Kćerke u Hercegovini danas imaju ogromnu ulogu u odleđivanju sante očinstva. I inače posebna familijarna spona ženske djece i očeva od uobičajenog hladnog i rezolutnog pater familiasa oblikovala je novu formulu ćaća. Ćaća je jedina osoba koja će ti za u žurbi zgužvanu pundžu na vrhu glave reći da izgleda kao najljepši puding. Ćaća je onaj koji zbog tebe otpili čitavu tračersku mahalu i stoji te, ma o čemu da se radilo. I mada bi te često išamarao toliko da te ni Sando staklar više ne može slijepiti, ćaća će durati strpljivo.

On je onaj čovjek s kišobranom koji se topi sat vremena čekajući Autohercov autobus da ti pošalje na fakultet malo pršuta i grožđa. Ćaća te čeka uznemiren dok ne dođeš kući iz Posušja sve u svojoj glavi smanjujući onaj grudski, opasni pravac i zamišljajući da nisi sjela u nikakav spuštenu, bijesni BMW. Ćaća te ne gnjavi s pitanjima kad ćeš se udati, jer kad taj tren dođe plakat će ko veliki. Gdje god da živiš, on će doći da ti ubije skakavca na zidu kojeg se plašiš. I kad god ti se nešto događa, na njegov zagrljaj i fotelju uvijek možeš računati.

Mnogi divni ljudi koje znam odrastaju godinama bez oca. Neki su poginuli u ratu, neki umrli tragično ili spontanim redosljedom života, ali brojni od njih danas ne mogu vidjeti u kakve su velike i posebne ljude izrasli njihovi nekadašnji kinci. Dok vam se ne dogodi sličan scenarij, nemate pojma koliko ste bili sretni s njihovom prisutnošću, kojoj niste pridavali bitan značaj jer vam se činilo da će biti tu zauvijek.

Mnogi urbani kinci u predahu između virtualnog svijeta u kojem sve češće obitavaju i medijski-senzacionalističkog ludila koje na pijadestal uporno gura iskrivljene vrijednosti ionako heravog društva, svoje roditelje ne respektiraju na način kakav zaslužuju. (Mno-

gi možda ništa i ne zaslužuju, ali to je jedna sasvim druga priča). Ne razumiju njihove dupe smjene da bi im osigurali knjige i odjeću, ne tangiraju ih rate od kredita i žaljevi na rukama. Zaokupljeni sami sobom rijetko nađu vrijeme da im kažu koliko ih vole.

A jednom ih više neće biti

A znaš kad obično pomislimo na to? Onda kad ih zaboli.

Kad jednog hercegovačkog dobrog diva od skoro dva metra spoje na infuziju na Bijelom Brijegu. Kad mu dijagnosticiraju kakvu malignu bolest. Kad ga odvezemo u Fojnicu da odmori umorne kosti.

Mnogi očevi ovog podneblja prošli su meta-

morfozu konzervativnosti koja je u sebi ujediniła stroga pravila nekadašnje Hercegovine, pronoseći svojim životima i trudom mit o snazi svojih predaka, da bi izrasli u ljude koji danas pod jezikom otapaju uvriježene norme nonšalantno kao bombone i nije ih briga što riskiraju etikete patetike, koje su proizvod onih koji su zaboravili osjećati bilo što.

Ćaća je tihi borac u avliji sulude birokracije, neisplaćenih plaća i nesređenog društvenog sustava. Najbolji prijatelj i putokaz. Didova ostavština i naš modernizam.

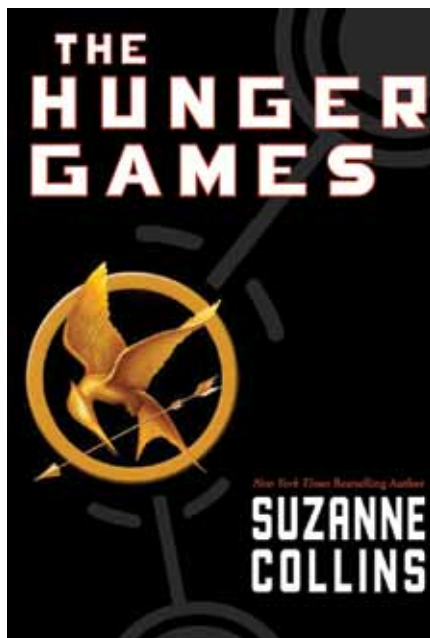
Ovo nije tlocrt prosječnog ćaća iz Hercegovine, niti to pretendira biti. Ovo je obična priča iz jednog kuta za svakog velikog ćaću. Svakodnevnog heroja kojeg tako često zaboravimo u svojoj trci za nebitnim stvarima.

Pogledajte Poslušajte Pročitajte

Piše: Marko Delić

Hunger games

Prvi dojam pri čitanju Hunger Games trilogije bio je revolt. Hunger Games je, u svojoj osnovi, očiti plagijat vrlo značajnog djela koje je iz novele izrodilo film, odličnu mangu i, u svoje vrijeme, mnoštvo kontroverza. Riječ je o BATTLE ROYALE japanskog pisca Koshun Takamija koje samo za sebe zaslužuje zasebnu analizu. Nasreću, radnja Hunger Gamesa se nakon prve knjige odmiče od "posuđenog" dijela i kreće svojim tokom, iako u sebi do kraja sadržava elemente osnovne ideje Takamijevog djela. Pisanje S. Collins nije bez talenta, štoviše, stil joj je pristupačan i tečan, radnja maštovita, a najveći plus su joj likovi koje je prikazala ljudski. Teške teme odrađene su kroz prizmu teen angsta i svime što uz odrastanje ide, neizostavnim ljubavnim trokutom uz pregršt napetih okreta i opasnosti, a jednom kada se uzme u ruke, Hunger Games će se teško ispuštati do kraja koji je do konca neizvjestan i zaista solidno odrađen.

Radnja Hunger Games-a smještena je postapokaliptični scenarij u kojem središnjica (Capitol) vlada distriktima koji je opskrbljuju sirovinama i omogućavaju raskošan život na uštrb siromaštva ostatka "države". Gladijatorske Igre gladi su godišnja demonstracija moći bijesne središnjice nad provincijama od kuda djecu ždrijebom odabiru i šalju u arene iz kojih može izaći samo jedan preživjeli, jedan pobjednik. Naravno, sva se krvava razračunavanja prenose uživo kamera-ma kako bi se zadovoljila pomama brojnog gledateljstva za borbom i smrću.

Radnja se za čitatelja otvara kratkim uvodom koji vodi do odabira glavnog lika, djevojke Katniss, za natjecateljicu u sljedećim Igrama. Već isprva jasno je da ona nije tipičan simpatičan curetak koji će čekati da je se spasi, niti je nježan cvijet sa ružičastim mislima i riječima za okolinu. Ona je naučila biti snažna zbog životnih okolnosti i nije odabrana nikakvim proročanstvom, elitnim podrijetlom ili nadnaravnim sposobnostima, često je zbunjena, izgubljena, bespomoćna, auto-destruktivna, ali kada padne, pa čak i kada se čini da više nema što izgubiti, uvijek nastoji ustati i ići dalje. Ona je antiheroína, ne samo po nekonvencionalnom moralnom sklopu i spremnosti da zaprlja ruke, već i po tome što je autorica ne šteti, kao uostalom niti ostale likove trilogije. Utoli-

ko su Hunger Games, unatoč mučnom raspletu i kraju koji nas ostavlja u tek za nijansu svjetlijem svijetu, i knjige o sazrijevanju jer očekuju od svojih likova da preuzmu odgovornost za svoje živote vlastitim snagama i žrtvuju se, sa više ili manje uvjerenja, za nešto veće od njih samih. Odlično je podcrtano da ta veća stvar ne znači nužno i boljitak, a nekad čak niti preživljavanje.

Hunger Games nam ne daje recept za bolje sutra niti S. Collins potpada pod iskušenje kojim su podlegli mnogi autori da poslije gorke antiutopijske pilule serviraju kratak bljesak svijetle budućnosti kao protutežu. Hunger Games je podsjećanje na snagu pojedinca, poziv na promjenu, korjenitu i bespoštednu, kao i slikovito upozorenje da revolucije jedu svoju djecu.

The Grey

U par posljednjih akcijskih filmova s Liamom Neesonom u glavnoj ulozi susret ćemo protagonista koji bez obzira na težinu zadatka koji je pred njim stavljen, ispunni zacrtano ubijajući pritom dvodecimalan broj negativaca i noseći usput poruku „ništa nije nemoguće“ i slično. No, akcijska avantura *The Grey* prikazuje nam kako su takvi filmovi pomalo „isfurani“, te da bez obzira na koliku količinu napora, muka i znanja uložio naš glavni junak može ipak zaglaviti u nemogućoj misiji preživljavanja. Radnja je smještena u naftnim rafinerijama daleke nam Aljaske. Neeson utjelovljuje Johna Ottwaya, vrsnog strijelca koji je zadužen za zaštitu brojnih radnika od napada još brojnijih vukova. Pritom jedna grupa radnika zajedno sa Ottwayom na povratku kući uleti u oluju koja im sruši avion usred ničega. Samo ih nekolicina preživi, ali uskoro shvaćaju sa nisu sami, odnosno da ih progoni čopor vukova. I tako se zapravo hranidbeni lanac vraća u svoju ravnotežu, a čovjek, odsječen od ostatka svijeta u okrutnoj hladnoj divljini, postaje laka lovina. Borba s krvožednim vukovima i u hladnim neljudskim uvjetima se izmjenjuje i isprepliće sa povremenim „touch“ momentima u kojima preživjeli razmjenjuju svoja mišljenja i priče o životu, smrti i bližnjim osobama. Od filma nemojte pak očekivati nikakvu veliku količinu realnosti, jer to on nije. Ali napeta i jeziva survival atmosfera je ono što se gledateljima od početka uvlači u kožu i ne pušta sve do kraja, a ne moramo ni napominjati da je Liam Neeson još jednom vrhunski odradio svoj posao.

Margin Call

Bilo je samo pitanje vremena kada će nakon silnih dokumentaraca o financijskoj krizi koja je zadesila svijet posljednjih godina isplivati i neki hollywoodski blockbuster o tom nemilom događaju. *Margin Call* je jedan takav. Radnja filma je smještena u poslovnoj zgradi New York-ške investicijske banke gdje dugogodišnji analitičar financijske kompanije, Eric Dale, dobiva momentalan i neopoziv otkaz. I prije nego što je počistio i napustio svoj ured, Eric daje svoj USB stick sa svim svojim istraživanjima mladom kolegi analitičaru iste kompanije koji će po svemu sudeći promijeniti živote zaposlenih i uzburkati Wall Street. Investicijska banka se našla pred totalnim raspadom sustava jer se očito vodila pogrešnom politikom te je stvorila gubitak veći od njezine vlastite vrijednosti. Film nije pravljen prema točno definiranom istinitom događaju, iako odličan scenarij i radnja neodoljivo podsjeća nastanku posljednje financijske krize. Nakon otkrića propasti te velike financijske kompanije, dolazi do izvanredne sjednice uprave gdje izvršni direktor odlučuje da se banka u roku jednog dana mora riješiti zatrovanih dionica, te tako zaraditi i prenijeti bolest na tržište varajući klijente, a oni koji to i učine dobiti će velike bonuse. U filmu nas redatelj ne nastoji poučiti funkcioniranju tog zakompliciranog financijskog sustava, već se usmjerava na osobe koje ga vode i posljedice lošeg vođenja financijske institucije. Zapanjujuće je kako i sam izvršni direktor investicijske banke, vođen nagonom ka profitu spremno stavlja na kocku i stabilnost čitavog financijskog tržišta, samo kako bi njegovi apetiti ostali zasićeni. *Margin Call* je vjerodostojan prikaz događaja koji su se zbili u gotovo svim ekonomijama svijeta, a nominiran je i za Oscara u kategoriji najboljeg scenarija..

50/50

Novi film „50/50“ svakako je drugačiji od mnoštva drugih hollywoodskih filmova koji prilaze bolestima, najčešće raku, sa velikom dozom strahopoštovanja. Riječ je o filmskom uratku, rađenom prema istinitom događaju, gdje Adam Lerner, perspektivni mladić u svojim dvadesetim godinama pred sobom ima čitav život. Ili pak nema? Naime, tijekom jedne rutinske kontrole saznaje da mu je dijagnosticirana vrlo opasna i rijetka vrsta raka, a naziv filma upravo govori u prenesenom značenju kolike su šanse za Adama da preživi. Ipak, nije riječ o klasičnoj biografskoj drami. Naprotiv, film se može slobodno svrstati još i pod žanr komedije, koliko god to čudno i neumjesno zvučalo. Naravno, film ne ismijava samu pojavu raka, već na humorističan način prikazuje odnose glavnog lika sa njegovim najboljim prijateljem, djevojkom, roditeljima i kolegama nakon otkrića bolesti. Njegov najbolji prijatelj ga pokušava oraspoložiti, natjerati ga da cijelu situaciju sagleda sa bolje strane, navodeći mu na humorističan način primjerice da bi sa tim šansama imao najveće izgleda da pobjedi u kockarnici i slično. Adamova majka se pak odbija suočiti sa istinom i umjesto da ona njemu pokuša pomoći lakše prebroditi tu nemilu situaciju, upravo je Adam taj koji tješi svoju majku. Film se usmjerava na odnose među ljudima, pokazujući vrijednost pravog prijateljstva i potpore u tim teškim trenucima. Na kraju, kako ne biste shvatili ovaj pristup tematici uvredljivim, uzmite u obzir da je film upravo autobiografski, odnosno da je scenarist filma Will Reiser prošao kroz sve ovo te da je on zapravo Adam.

In the Land of Blood and Honey

Kontroverzni film jedne od najpoznatijih glumica današnjice Angeline Jolie „U zemlji krvi i meda“, koji je nedavno doživio svoju premijeru i u Mostaru, prikaz je ratne drame koja je zadesila prostore Bosne i Hercegovine početkom devedesetih godina prošlog stoljeća. I prije nego što je prikazan, film je izazvao brojne reakcije i polemike u Bosni i Hercegovini, ali i regiji. U Sarajevu je dočekan s ovacijama, publika je bila prezadovoljna i smatrala je film vjerodostojnim prikazom ratnog nasilja koji je pretrpio bošnjački narod. S druge strane premijera filma u Beogradu doživjela je pravi fiasco kako ju je pogledalo tek dvanaest ljudi (ne trebam ni govoriti da su skoro svi izašli prije završetka). Odmah na početku filma Jolie nam prikazuje kako su narodi ovih prostora živjeli sretno u sveopćem bratstvu i jedinstvu. Priča prati živote jednog para, muslimanke Ajle i srbina Danijela, koji su započeli svoju romansu pred sam početak rata koji ih je i razdvojio. Ali ne i zadugo. Nakon godinu dana spletom okolnosti Ajla završi u logoru za žene u kojem se nalazi i Danijel u ulozi zapovjednika logora. I tu se nastavlja, nazovimo, ljubavna priča između žrtve i agresora, odnosno zarobljene muslimanke i srpskog vojnika. Redateljski prvijenac Angeline Jolie je trebao, po njoj, konačno otkriti zastrašujuću istinu koja je zadesila žrtve rata, s naglaskom na žene. Donekle je i uspjela, jer film obiluje nasiljem i pornografijom. No pitanje je koliko je sve to uvjerljivo prikazano u filmu jer film se, nažalost, ne može pohvaliti kvalitetnom glumom, od koje eventualno iskače Rade Šerberdžija. Također, film djeluje dosta amaterski, podsjećajući na filmsku produkciju sa ovih prostora što sa svojim budžetom definitivno ne bi trebao biti. Na kraju, film se ne može pohvaliti kritikama i

ocjenama filmskih kritičara što najbolje govori filmski site IMDb sa ocjenom od 3.9/10 u trenutku pisanja ovog teksta.

JESTE LI ZNALI???

Piše: Ivan Pandžić

Sunce u jednoj sekundi emitira više energije nego je čovječanstvo potrošilo u cijeloj povijesti - 380 milijardi milijarda megavata energije u sekundi.

Jeste li znali da u Americi postoji 12 gradova pod imenom Moskva?

Kad bi se derali bez prestanka 8 godina, 7 mjeseci i 6 dana, proizveli bi dovoljno zvučne energije da skuhamo šalicu kave.

Jeste li znali da u prethodnih 4.000 godina ni jedna životinja nije pripitomljena?

Ljudska krv proputuje 96.540 km u toku dana na svom putu kroz organizam.

Jeste li znali da nijedan komad četvrtastog, suhog papira ne može biti savijen na pola više od 8 puta?

Kad bi sve u žile u našem organizmu povezali u jednu žilu, ona bi bila dugačka oko 95000km – dovoljno da dva puta odmotamo zemlju.

Jeste li znali da kada bi lutka Barbie bila u prirodnoj veličini ona bi bila visoka 2,18 i imala bi mjere 99-46-84?

Buha može skočiti u vis do 20 cm što je oko 200 puta više od njene dužine tijela. Ovo je čini najboljim skakčem u životinjskom svijetu. Zamislite da prosječno visok čovjek može skočiti preko 350 m?!

Jeste li znali da otprilike 60% ljudi koristi internet za pornografiju?

Žohar može živjeti 9 dana bez glave, a na kraju umre od gladi.

Jeste li znali da ovca može prepoznati druge ovce sa slika?

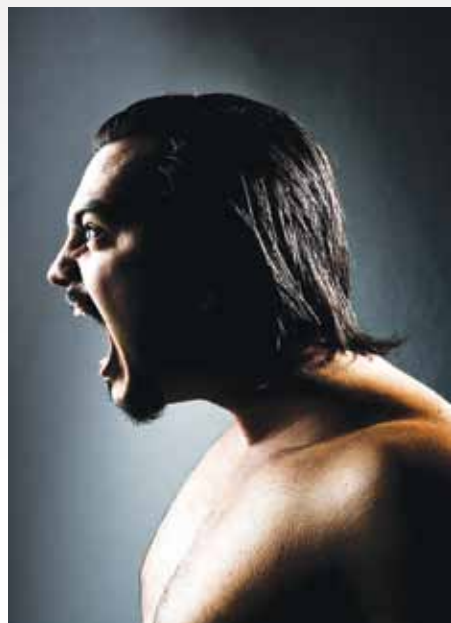
Punih 61 cm iznosi najviša frizura na svijetu. Irokeza Aarona Studhama.

Jeste li znali da možete zapaliti vatru uz pomoć leda?

Topla voda se prije smrzne nego jednaka količina hladne vode, ovo nazivamo Mpemba efektom.

Jeste li znali da grom udara muškarce 7 puta češće nego žene?

Čovjek dnevno dodirne lice 3000-4000 puta. U svakoj minuti u kojoj je budan 3-4 puta.

MITTOVI

Ako sjedite preblizu televizoru, oštetit će vam se vid

Nema dokaza o tom da blizina televizijskog ekrana oštećuje oči. Dakle, možete sjediti gdje god vas je volja i gdje vam odgovara. Ukoliko sjedite preblizu televizoru, to vam može umoriti oči, a isto će vam se dogoditi ako je premalo svjetla u prostoriji ili ako vam je ekran izvan fokusa.

Pucanje prstima može oštetiti zglobove

Ono što čujete kada netko pucketa prstima nema nikakve veze s kostima. Riječ je o malim mjehurićima plina u zglobovima koji mogu pucati prilikom savijanja, i nema nikakvih dokaza da uzrokuju oštećenje zglobova.

Novčić bačen s vrha nebodera može ubiti prolaznika

Novčić nije baš najaerodinamičnije oružje. Kombinacija njegovog oblika i trenja ne dopušta mu da postane smrtonosan čak ni bačen s Empire State Buildinga, a brzina koju će postići u slobodnom padu dovoljna je tek za osjećaj poput uboda. No već s malo većim kamenčićem priča može biti daleko opasnija.

Munja nikad ne udara na isto mjesto dva puta

Zapravo, istina je sasvim suprotna – munje vole određena mjesta i tamo će udariti ne samo dva puta nego i nekoliko puta više! Munje vole uzvišena istaknuta mjesta ili mjesta puna metala. Empire State Building, na primjer, munja tresne barem 25 puta godišnje. Kod nas je Rogoznica (s crkvicom na vrhu) mjesto koje kao da magnetom privlači sve munje na olujnom morskom nebu.

Zijevanje je zarazno

Zijevanje jest zarazno, ali znanstvenici se ne slažu oko toga zašto je to tako. Je li zato što nam u tom trenutku svima nedostaje kisika ili je to vrsta imitiranja kao kad netko jede limun pa se i nama skupljaju usta?

Kad ljudi gledaju snimku zijevanja, reagiraju zijevanjem, ali za djecu do pete godine zijevanje, čini se, nije zarazno. Zarazno zijevanje smatra se posljedicom empatije koja zahtijeva napredan intelekt, zaključak je studije. Prije se vjerovalo da je zijevanje zarazno samo za starije ljude jer se mislilo da djeca i životinje nisu dovoljno intelektualno razvijeni.

Studenti Ekonomskog fakulteta Sveučilišta u Mostaru se zahvaljuju svim sponzorima na pomoći pri financiranju ekonomijade, a to su redom: Sappit Mljekara d.o.o. Posušje, Vokel d.o.o. Posušje, Binvest d.o.o. Posušje, KTM-Brina d.o.o. Posušje, Šišović d.o.o. Posušje, Općinsko Vijeće Posušje, Crem Caffé Sušac d.o.o. Čapljina, Al-Metal d.o.o. Široki Brijeg, Općinsko Vijeće Široki Brijeg, Studentski Centar Mostar, Studentski Zbor Sveučilišta u Mostaru, Majop d.o.o. Mostar

ŽULJ trade

ŽULJ trade

Bili brig br.11.

88340 Grude

Tel.039/662 545

Fax:039/661 288

E-mail:

zulj.trade.grude@tel.net.ba